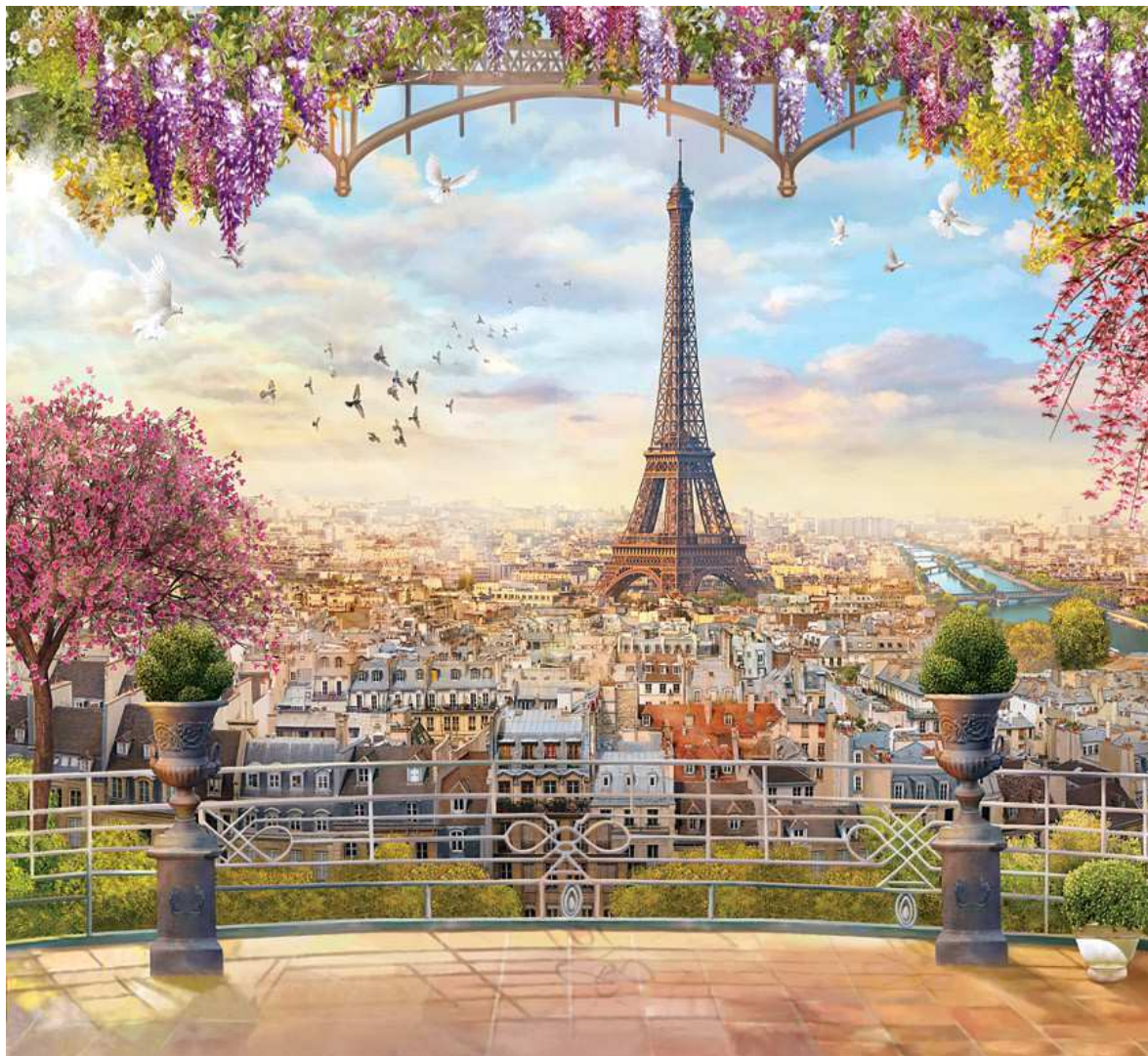

**INTERNATIONAL ACADEMY OF INFORMATION SCIENCE
CLASSIC PRIVATE UNIVERSITY, DEPARTMENT OF ECONOMICS
KYIV NATIONAL UNIVERSITY OF CULTURE AND ARTS,
DEPARTMENT OF ECONOMICS**

**FORMATION OF KNOWLEDGE ECONOMY AS
THE BASIS FOR INFORMATION SOCIETY**

[Thesis of the 6th International Scientific Seminar
April 29- May 8, 2018]

*Berlin, Germany – Amsterdam, Netherlands
Paris – Rouen, France
Kyiv, Ukraine*

2018

UDC 001.38
BBK 65.9(4Ukr)-55-231
F-28

Scientific publications recommended by the Presidium of the International Academy of Information Science (Protocol № 006/2018 June, 5, 2018).

"Formation of Knowledge Economy as the Basis for Information Society" [Thesis of the 6th International Scientific Seminar] / by M.M. Iermoshenko, A.Y.Kucherova, I.Y.Shtuler, D.V.Solokha, Z.B.Zhyvko – Kyiv-Amsterdam-Paris: International Academy of Information Science, 2018. - 128 p.

In the files of the 6th International scientific seminar outlined the participants' thesis in the areas of economics, information science, management and decision-making methods in economics and management; information support socio-economic processes in the national economy, regions and enterprises; information for sustainable development and security in the social sector, agriculture, environment and education.

Intended for researchers, teachers, state employees, graduate students, doctoral students of different specialties, experts and others.

UDC 001.38
BBK 65.9(4Ukr)-55-231
F-28

© Authors, 2018

© International Academy of Information Science, 2018

IAIS is not responsible for the content of author's materials

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

ЗМІСТ

*Живко Зінаїда Богданівна, Баворовська Олена Богданівна, Воронка Ольга
Зіновіївна*

**НЕПРОПОРЦІЙНЕ СКОРОЧЕННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ
РІЗНИХ РІВНІВ УПРАВЛІННЯ – ЗАГРОЗА ЙОГО БЕЗПЕЦІ..... 7**

Пашкевич Володимир Зеновійович, Шпак Олександр Іванович

**ОСНОВИ СУЧАСНОГО ІННОВАЦІЙНО-ПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ 11**

*Середа Валерій В'ячеславович, Копитко Марта Іванівна, Рудий Тарас
Володимирович, Руда Ірина Ігорівна*

**ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА 14**

Polishchuk Volodymyr, Liakh Ihor

**INFORMATION MODELING OF SECURITY INCREASE IN EXPERT
KNOWLEDGE ASSESSMENT 18**

Кляп Михайло Михайлович

**ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ СТВОРЕННЯ
ПІДПРИЄМСТВА 23**

Пилипів Вікторія Володимирівна

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМУНІКАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ
ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ..... 26**

*Босак Христина Зіновіївна, Павлик Людмила Василівна, Романів Марія
Петрівна*

**МЕТОДИ, ЩО СПРИЯЮТЬ УДОСКОНАЛЕННЮ КОМПЕТЕНЦІЙ
ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА 29**

Солоха Дмитро Володимирович

**КРОС-КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ
ВІДНОСИН..... 33**

Матеріали VI Міжнародного наукового семінару 3
м. Амстердам, Нідерланди – м. Париж, Франція
29 квітня – 8 травня 2018 року

Formation of knowledge economy as the basis for information society

Білак Юрій Юрійович, Легеца Андрій Васильович

**ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ 37**

*Живко Михайло Олександрович, Мельникович Вікторія Михайліна, Вольних
Анастасія Іванівна*

ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З УПРАВЛІННЯМ ПЕРСОНАЛОМ 39

Белякова Оксана Володимирівна

**ІНТЕНСИФІКАЦІЯ КРОС-КУЛЬТУРНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ
ПОШИРЕННЯ БЕЗВІЗОВОГО РЕЖИМУ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ44**

Батченко Людмила Вікторівна

**КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ 46**

Гончар Лілія Олександрівна

**УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ
ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ 49**

Толок Галина Арсенівна, Толок Єва Володимирівна

**ІННОВАЦІЙНІ ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ХАРЧОВИХ
ПРОДУКТІВ В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЇ 52**

Рачинська Галина Василівна

**УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ
ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ
ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ 55**

Лісовська Лідія Степанівна, Терехух Андрій Андрійович

**ДО ПРОБЛЕМ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ НАУКОВО-
ДОСЛІДНИХ РОБІТ 58**

*Мартин Ольга Максимівна, Левків Галина Ярославівна, Кухарська Лілія
Василівна, Шегинський Іван Іванович*

**ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ
В ДІЯЛЬНОСТІ ФІРМИ 62**

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Кисельов Андрій Васильович

**ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ..... 66**

Кулініч Тетяна Володимирівна

**ІННОВАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ДЛЯ
ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ТУРИЗМУ 67**

Петрова Ірина Владиславівна

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ У
ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ «ЕКОНОМІКИ
ЗНАНЬ» 71**

*Живко Зінаїда Богданівна, Руда Ольга Іванівна, Марковський Володимир
Ярославович, Музика Софія Несторівна*

**ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОВВЕДЕНЬ В СИСТЕМІ
БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ 74**

Osos Pavlo

**THE INDUSTRIES' INFLUENCE ON OPERATION OF THE DOMESTIC
ECONOMY SYSTEM 78**

Кучерова Ганна Юріївна

**ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ РИЗИКООРІЄНТОВАНОЇ СИСТЕМИ
ДОПЕРЕВІРОЧНОГО АНАЛІЗУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ . 81**

Макшишко Наталія Костянтинівна

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ТА МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІКИ
ЦІН НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ 84**

Штулер Ірина Юріївна

**ЕКСПЛІКАЦІЯ ПОНЯТЬ «РОЗВИТОК» ТА «ГОМЕОСТАЗИС» В
ЕКОНОМІЧНІЙ НАУЦІ 87**

Лось Віта Олексіївна, Полиннікова Олена Георгіївна

Formation of knowledge economy as the basis for information society

**МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ НА ФІНАНСОВІ
ПОКАЗНИКИ ПІДПРИЄМСТВА..... 90**

Костинець Валерія Володимирівна, Дейнека Олександр Несторович
**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОБСЛУГОВУВАННЯ НА КРУЇЗНИХ
ЛАЙНЕРАХ 93**

Діденко Анастасія Володимирівна
**ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЕЛЕКТРОННОЇ ЕКОНОМІКИ 98**

Загарій Віта Клавдіївна
**АЛЬТЕРНАТИВНА ЕНЕРГЕТИКА: ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ 101**

Кравець Олена Валеріївна
**КОМЕРЦІЙНА СВІДОМІСТЬ, ЯК ПІДГРУНТЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО
ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ..... 104**

Болдуєва Оксана Валеріївна
СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ 107

Ярошевська Оксана Володимирівна
**КАПІТАЛІЗАЦІЯ КАПІТАЛУ ЗАСОБАМИ ТА ТЕХНОЛОГІЯМИ
ФІНАНСОВИХ РИНКІВ 111**

Тонких Олексій Григорович, Антоненко Артем Васильович
**ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНОЮ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ДЕРЖАВИ
НА ОСНОВІ «ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ» 114**

Nesterenko Oleksandr
FROM BIG DATA TO INNOVATIVE ECONOMY..... 118

*Мігус Ірина Петрівна, Лихолат Світлана Михайлівна, Томаневич Леся
Миронівна, Живко Леся Михайлівна*
**КОНКУРЕНТНА РОЗВІДКА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМСТВА 123**

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Живко Зінаїда Богданівна, завідувач кафедри менеджменту Львівського державного університету внутрішніх справ, д.е.н., професор;

Баворовська Олена Богданівна, викладач Львівського коледжу м'ясної та молочної промисловості (за сумісництвом доцент кафедри обліку та аудиту філії НУХТ у м. Львові), к.е.н.;

Воронка Ольга Зіновіївна, викладач кафедри менеджменту Львівського державного університету внутрішніх справ

НЕПРОПОРЦІЙНЕ СКОРОЧЕННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ РІЗНИХ РІВНІВ УПРАВЛІННЯ – ЗАГРОЗА ЙОГО БЕЗПЕЦІ

Вирішення завдань управління персоналом в умовах економічної безпеки в повсякденній діяльності підприємства визначає методи та прийоми впливу на працівників [1, с. 208]. Відповідно до цього, ефективна економічна безпека досягається відповідними ресурсами на певних функціональних ланках підприємства, головним з яких є кадрове забезпечення (підбір і розстановка кадрів, підвищення професіоналізму, просування кадрів, контроль за лояльністю і відданістю фірмі, системи заохочення, відповідальності і мотивації праці).

Тому, для ефективного управління персоналом в системі економічної безпеки підприємства мають бути враховані кадрові чинники, передусім, достатня кількість персоналу, який займається питаннями безпеки, його професіоналізм, інтелектуальні — залучення висококласних спеціалістів і науковців, що дозволяє запроваджувати нові системи безпеки. Варто зазначити, що ці засоби потребують комплексного поетапного застосування, а не одночасного запровадження. Рекомендовані показники для підприємства, за якими доцільно здійснювати управління персоналом в контексті економічної безпеки подано на рис. 1.

На основі проведеного аналізування процесів пов'язаних з управлінням персоналу в умовах економічної безпеки підприємства [2, с. 37-42], можна

Formation of knowledge economy as the basis for information society

стверджувати, що підприємства долають ряд проблем з ефективності управління персоналом.

Рис. 1. Показники ефективності управління персоналом підприємства

Однією з проблем, що виникають на підприємстві, є непропорційне скорочення чисельності працівників різних рівнів управління загалом по

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

підприємству, зростання плинності кадрів. Питання про звільнення персоналу виникає як правило тоді, коли організація змушена скорочувати чи перебудовувати свою діяльність. Цю проблему варто вирішувати шляхом скорочення всіх рівнів управління в організаційній структурі, а не тільки окремих робочих місць. Для зменшення плинності кадрів на підприємстві необхідно розробити конкретну програму управління мобільністю кадрів.

Плинність кадрів пов'язана з соціальним і побутовим неулаштуванням, а також зі складнощами самореалізації і самоповаги особистості. Заходи зі зниження плинності повинні спрямовуватися на запобігання звільнень, наприклад, щоб запобігти суперечкам між необхідними засобами працівників і можливостями для їх реалізації. Ще одним варіантом вирішення даної проблеми, можливе здійснення оптимізації руху робочих кадрів на внутрішньому ринку праці через окупність витрат на робочу силу.

Головна мета регулювання руху робочих кадрів – досягнення такого стану трудового потенціалу, який забезпечував би певний економічний і соціальний ефект, а не просто максимальну економію витрат на робочу силу. У зв'язку з цим економічний ефект від впровадження заходів щодо створення стабільних кадрів пропонується розраховувати, базуючись на оптимізації економії від скорочення витрат робочого часу при переході робітників з одного підприємства на інше, від скорочення витрат робочого часу, пов'язаних з навчанням знову прийнятих робітників з відривом від виробництва, від скорочення збитку, пов'язаного зі зниженням продуктивності праці (норми виробітку) у прийнятих робітників у період виробничої адаптації, від скорочення витрат на підготовку нових робітників на виробництві.

Оптимізація професійно-кваліфікаційного руху припускає створення на підприємстві системи регулювання, зв'язків і способів здійснення керуючих впливів на професійно-кваліфікаційний рух. Досягнення цілей регулювання

Formation of knowledge economy as the basis for information society

професійно-кваліфікаційного руху робочих кадрів залежить від дієвості контролю. Контроль повинен здійснюватися на всіх рівнях механізму регулювання професійно-кваліфікаційного руху. При цьому основна роль належить відділу кадрів і адміністрації. Стан професійно-кваліфікаційного руху повинен періодично контролюватися профспілковими організаціями шляхом заслуховування на зборах і конференціях підсумків виконання планів, організації спеціальних рейдів.

При всій різноманітності організацій, які є в сучасному суспільстві і видів діяльності, якими вони займаються, в роботі з людськими ресурсами вирішують одні і ті самі завдання, незалежно від їх специфіки.

По-перше, кожна організація залучає потрібну кількість працівників. Способи підбору залежать від характеру і умов роботи організації.

По-друге, всі без винятку проводять навчання своїх працівників, щоб пояснити завдання і привести їх навички і уміння відповідно до вимог завдання.

По-третє, організації здійснюють оцінку результатів діяльності кожного працівника.

Отже, для успішного функціонування, підприємство повинно постійно контролювати та діагностувати методи та способи оцінювання своїх працівників, слідкувати за станом та рівнем їх компетенцій, методів підвищення кваліфікації, проходженням тренінгів з метою удосконалення професійних здібностей.

1. Мурашко М.І. Менеджмент персоналу: Навчально-практичний посібник/ Мурашко М.І. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2002. – 311 с.

2. Живко З. Б. Сучасні імперативи формування та розвитку трудового потенціалу як основа кадрової безпеки / З.Б.Живко, Н.Я.Була, Н.С.Фостяк // Вісник Донецького національного університету. – Серія В. Економіка і право. - № 1/2015. - С.110-114. (467 с.).

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Пашкевич Володимир Зеновійович, к.т.н., доцент кафедри електронних засобів та інформаційно-комп'ютерних технологій Національного університету "Львівська політехніка";

Шпак Олександр Іванович, викладач кафедри програмного забезпечення систем факультету інформаційних технологій ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

ОСНОВИ СУЧАСНОГО ІННОВАЦІЙНО-ПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Проаналізувавши розвиток інноваційних процесів з 1769 року та беручи до уваги найбільш значні винаходи, то стає очевидним, що витрати на інноваційну діяльність збільшилися. Якщо до початку двадцятого сторіччя винаходи та інновації були результатом діяльності приватних та індивідуальних винахідників, то з початку двадцятого сторіччя фундаментальні дослідження стали можливими завдяки фінансуванню виключно за рахунок крупних корпорацій або державних установ.

Методичні основи сучасного інноваційного промислового розвитку були розроблені ще в сімдесятих роках минулого століття. Західні науковці у своїх роботах охарактеризували нову модель постіндустріального суспільства. Її вони визначили, як суспільство, в основі якого лежить система створення, формування та обміну інформацією й інтелектуальне виробництво. В поєднанні це дає стимул подальшому розвитку матеріальному виробництву. Серед нових вимірів постіндустріального суспільства виділяють такі складові, які сприяють інноваційно-промислового розвитку національної економіки:

- інформаційна економіка;
- створення нових інтелектуальних технологій;
- формування класу виробників знань;
- перехід від виробництва товарів до виробництва послуг;

Formation of knowledge economy as the basis for information society

- централізація теоретичного знання;
- зміна характеру праці;;
- наука на новій стадії розвитку;
- мерітократія;
- кінець дефіциту.

Для розуміння механізму сучасного інноваційно-промислового розвитку національної економіки, на наш погляд, слід звернути увагу на модифікацію технологічної теорії економічного розвитку, основоположниками якої були Й. Шумпетер, Н. Кондратьєв та С. Кузнец. Наприкінці двадцятого сторіччя, базуючись на їх дослідженнях А. Менш і Е. Хелпман, Т. Бреснехен і М. Трайтенберг обґрунтували власну версію цієї теорії і ввели в науковий обіг нове поняття – «технологія широкого застосування» або «технологія широкого вжитку».

До «технології широкого застосування» відносять нові товари та послуги, а також способи організації виробництва та менеджменту. Саме «технології широкого застосування» виступають основною детермінантою інноваційно-промислового національного розвитку, що призводить до економічного зростання. «Технологія широкого застосування» має різні варіанти використання та допускає покращення та удосконалення. Її застосування передбачається в багатьох секторах національного господарства і здатне поєднуватися з іншими технологіями, що синергетично підвищує їх ефективність. Дану властивість (а саме здатність синергетично сприяти підвищенню ефективності) визначають як технологічну компліментарність.

Завдяки цій якості кожна «технологія широкого застосування» породжує нову систему технологій, які якісно змінюють технологічну структуру промисловості та економіки в цілому, перешкоджаючи зменшенню віддачі факторів виробництва, тим самим стимулюючи економічне зростання.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Реалізація можливостей кожної «технологія широкого застосування» все ж таки обмежена, а економічна ефективність породжуваних нею вторинних інновацій з часом знижується.

Щоб уникнути уповільнення економічного зростання, необхідно вчасно ініціювати створення інновацій. Нові винаходи або прийдуть на зміну старим, або доповнять їх, або співіснуюватимуть разом з ними.

Якщо розробка інновацій затримується, може наступити стагнація та зупинення інноваційно-промислового розвитку національної економіки. Варто зауважити, що економіки країн, що розвиваються, безпосередньо не залежать від винайдення інновацій, оскільки ці країни можуть забезпечувати власне зростання за рахунок їх запозичення. Такий підхід навіть подекуди кращий, оскільки окремі запозичені інновації вже довели свою ефективність у інших країнах. Російські дослідники, а саме С. Глазьев, В. Дементьев, В. Полтерович, опираючись на теорію інноваційно-промислового розвитку, запропонували власне бачення механізму виникнення фінансово-економічної кризи, яке вони назвали „гіпотезою про інноваційну паузу“.

Згідно цієї теорії, сучасна криза (2008 року) виникла в результаті поєднання двох чинників:

1) Перший чинник: суттєве зниження ефективності потоку технологічних інновацій, викликане тим, що діючі «технології широкого застосування», а саме комп'ютери і Інтернет вже в основному вичерпали свої можливості як двигуни економічного зростання. На жаль інновації нового типу запізнилися і наразі не існує таких, котрі готові були б взяти на себе цю роль.

2) Другий чинник: формування непідтвердженої впевненості в безперервності інноваційно-технічного прогресу, що був викликаний тривалим попереднім періодом розвитку.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

З нашої точки зору, теорія про інноваційну паузу у країнах постіндустріального суспільства є недостатньо обґрунтованою. І відповідно, причиною фінансово-економічної кризи її вважати не можна. Але дана ідея лежить в основі інноваційно-промислового розвитку національної економіки.

1. Боднар І. Р. Сучасні реалії інформаційного суспільства: проблеми становлення та перспективи розвитку: монографія [Текст] / І. Р. Боднар. – Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2013. – 320 с.

2. Безпека сталого розвитку України: побудова в умовах глобальних викликів: монограф./за ред. В.О.Ананьїна. – К.: ІСЗЗІ НТУУ «КПІ», 2009. – 271с.

3. Паризький І.В. Державне управління інноваційно-технологічним розвитком економіки України: [моногр.] /І.В.Паризький. – К.: Національна академія управління, 2017. – 344 с.

4. Почепцов Г. Інформаційна політика : навч. посібник [Текст] / Г. Г. Почепцов – К.: Знання, 2006. – 663 с.

5. Супрун В. М. Інформаційний суверенітет як один з елементів інформаційної безпеки держави: теоретико-правовий аспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http : // www. nbuv.gov.ua/portal/natural/vkhnu / Pravo / 2009](http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Pravo/2009).

Середа Валерій В'ячеславович, начальник ГУ НПУ у Львівській області, професор кафедри адміністративно-правових дисциплін ЛьвДУВС, д.ю.н., доцент;

Копитко Марта Іванівна, д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту Львівського державного університету внутрішніх справ;

Рудий Тарас Володимирович, к.т.н., доцент, доцент кафедри інформатики Львівського державного університету внутрішніх справ;

Руда Ірина Ігорівна, к.е.н., викладач кафедри менеджменту Львівського державного університету внутрішніх справ

ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Сфера забезпечення економічної безпеки промислових підприємств потребує ґрунтового інформаційного забезпечення з метою оцінювання стану внутрішнього і зовнішнього середовища та прийняття рішень на відповідному

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

рівні в інтересах функціонування підприємства, а також з метою зниження рівня невизначеності.

Основна мета інформаційного забезпечення проявляється у формуванні вихідних даних для подальшого прийняття управлінських рішень, що дозволять мінімізувати чи нейтралізувати вплив ризиків, загроз та небезпек на діяльність суб'єкта господарювання [1].

Не можна нехтувати функцією контролю під час здійснення діяльності промислових підприємств. Адже вона є багатоетапним процесом, існує необхідність контролювання процесу виконання кожного з них. Метою контролю є орієнтування управлінського процесу на прийняття рішень, які дозволять досягнути стратегічні та тактичні цілі.

З метою досягнення стабільного рівня промислових підприємств доцільно організувати на підприємстві контролінг функціонування системи економічної безпеки. Під контролінгом розумітимемо концентрацію контрольних дій у всіх функціональних сферах, вчасне виявлення розбіжностей планових та фактичних результатів діяльності у кожній з цих сфер.

Аналізуючи завдання контролінгу функціонування промислових підприємств можна зробити висновок, що даний вид управлінської діяльності повинен окрім внутрішнього контролю має забезпечувати формування інформаційної бази процесу, аналіз та внесення змін до ведення стратегічного та оперативного планування у зв'язку із виявленими під час контролю фактами.

Для досягнення високої результативності контролінгу функціонування системи економічної безпеки промислових підприємств (ЕБПП) необхідно дотримуватися чіткої структуризації та послідовності його етапів за наступним алгоритмом:

1) визначення об'єкта контролінгу – управлінські рішення щодо функціонування системи економічної безпеки (СЕБ);

Formation of knowledge economy as the basis for information society

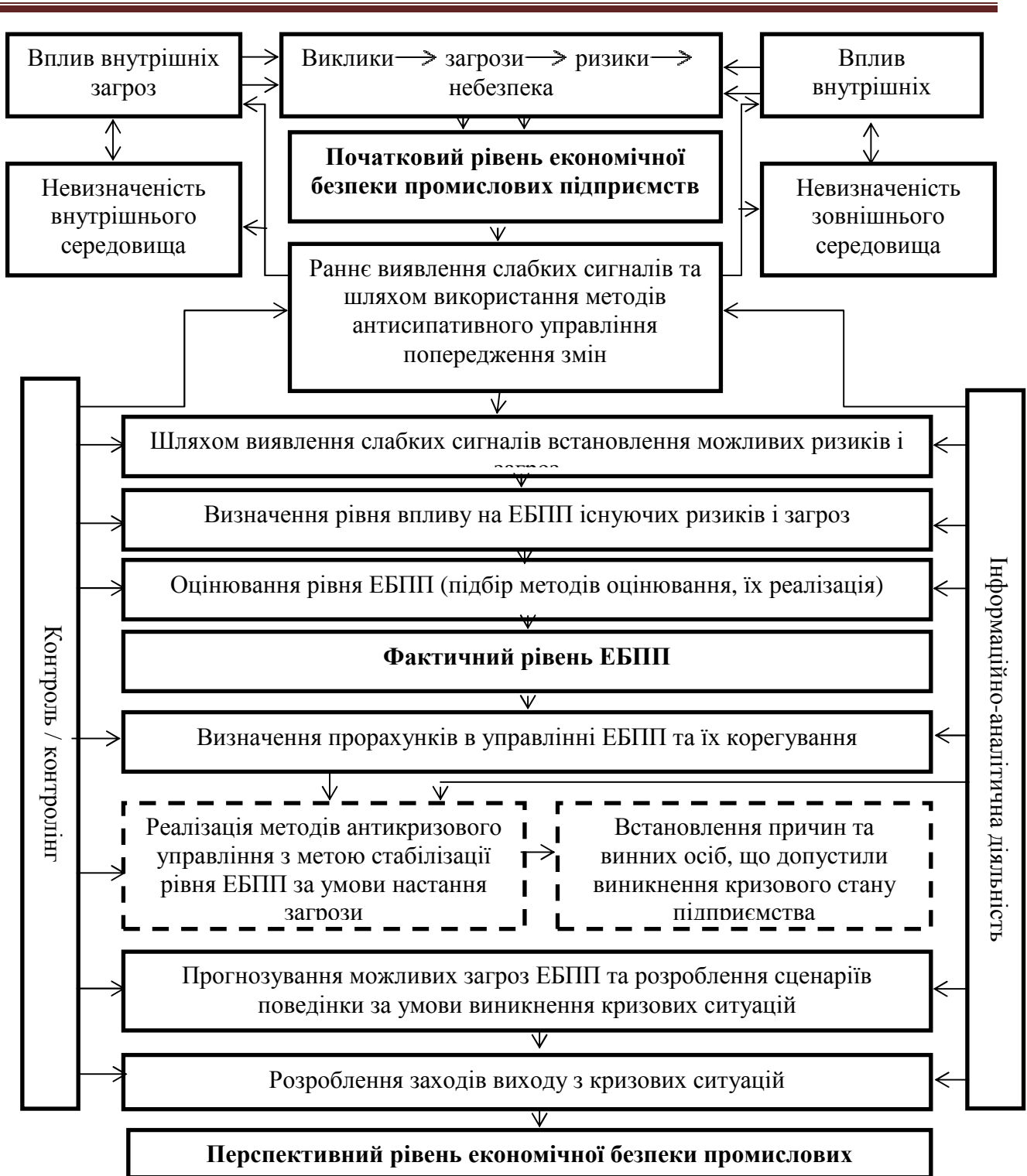

Рис. 1. Модель функціонування системи економічної безпеки промислового підприємства (СЕБПП) [3]

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

2) розроблення основ стратегічного та оперативного контролінгу із визначенням основ довго- та короткострокових цілей у сфері забезпечення ЕБПП;

3) формування та ранжування показників, які будуть базовими для контролю;

4) присвоєння, визначеним у попередньому етапі показникам, кількісних чи якісних значень, які виступатимуть плановими та еталонними для досягнення;

5) ведення моніторингу фактичних значень показників з метою їхнього порівняння із плановими;

6) формування звітів контролінгу, які повинні містити: дані про фактичні значення показників; ступінь відхилення фактичних значень від планових;

7) встановлення осіб, які не зупинили та не перешкодили настанню негативних відхилень значень показників [2, с. 155-158].

8) визначення умов та термінів контролю щодо виявлених проблем;

8) розроблення рекомендацій щодо нівелювання діапазону відхилень у випадку неможливості їхнього уникнення та виправлення з подальшим внесенням змін до стратегічного та оперативного планів промислових підприємств.

Таким чином, на основі запропонованих шляхів підвищення ефективності функціонування системи ЕБПП її модель можна зобразити у вигляді, показаному на рис. 1.

У випадку, якщо зусилля, які були спрямовані на виявлення слабких сигналів дестабілізуючих факторів (під слабким сигналом у сфері забезпечення ЕБПП доцільно розуміти первинні ознаки майбутніх змін у внутрішньому і/або зовнішньому середовищі, які свідчать про ймовірне настання та відслідковують джерела негативних наслідків для суб'єкта господарювання), попередження

Formation of knowledge economy as the basis for information society

їхнього переростання у небезпеку, адаптацію діяльності підприємства до умов середовища функціонування, корегування процесу управління діяльністю підприємства з метою досягнення стабільного рівня ЕБП, не принесли бажаних результатів і промислове підприємство потрапило у кризову ситуацію, то єдиним способом її подолання буде використання методів антикризового управління.

1. Zhyvko Z. Metodologiczne podejscie do zapewnienia bezpieczenstwa dzialalnosci przedsiebiorczej // Problemy Wspolczesnej Inzynierii „Informatyka”. – Monografia. – Publikacja wydana za zgoda Rektora Politechniki Lubelskiej. – Lublin: Politechnika Lubelska, 2013. – P.155-176 (200p.).

2. Білоус Я.Ю. Аналіз підходів до визначення поняття «економічна безпека підприємства» / Я.Ю. Білоус // Економіка Менеджмент Підприємництво, 2011. – № 23 (II). – С. 241-247.

3. Zhyvko Z., Kopytko M., Ruda O.(2016) The functioning of the economic security of industrial enterprises / Czasopismo "Nowoczesna edukacja: filozofia, innowacja, doświadczenie» № 3(7) (2016) . - P.57-64

Polishchuk Volodymyr, Candidate of Technical Science, Associate Professor
Department of Software Systems, Uzhhorod National University

Liakh Ihor, Candidate of Technical Science, Associate Professor
Department of Information science and physics and mathematics disciplines, Uzhhorod National University

INFORMATION MODELING OF SECURITY INCREASE in EXPERT KNOWLEDGE ASSESSMENT

Recently, the importance of tasks has considerably increased, when it comes to making compromise solutions in the process of studying complex social objects. This is due to an increase in the dynamism of the environment and the development of science and technology, which led to the emergence of a large number of alternative choices. Under these conditions, expert procedures are used to make decisions more

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

frequently. Expert methods are an effective tool for analyzing social objects, forecasts making, and for defining their quality and value. The use of expert methods is relevant for the assessment of many processes.

Thus, the urgent task of information modeling is to increase the safety of expert knowledge evaluation. The technology, on the basis of expert assessment of some indicators of the object under study, displays the aggregated assessment and its linguistic interpretation of the level of expert knowledge security for making further decisions.

Let us formulate the task of evaluating the object under study as follows [1]. Let there be a set of objects $X = \{X_1, X_2, \dots, X_n\}$, that needs to be evaluated by many indicators (criteria) and ordered by a certain rule. For a specific application, a general set of criteria for expert evaluation needs to be grouped according to the criteria $G = \{G_1, G_2, \dots, G_m\}$. Each group of criteria has a different number, which we will denote as follows: $K_i = \{K_{i1}, K_{i2}, \dots, K_{in_i}\}$, $i = \overline{1, m}$. Each criterion is a question to answer on which one is to choose the answer variant Z_{ijk} , $i = \overline{1, m}$, $j = \overline{1, n_i}$, $k = \overline{1, 4}$, which is the closest to the truth. For each criterion, an expert chooses one of the answer options to which the corresponding score b_{ijk} is assigned. Answers to the questions are presented in the form of a graduation scale. The given rating scale for answers to questions is heuristic and characterizes the level of the object being evaluated [2-3]. Let us determine the convolution of the estimates, for example, as the sum of the scores of the answers grading scale for the groups of criteria G_i , that we denote – $g_i, i = \overline{1, m}$.

Thus, we obtain a set of numerical variables $g = \{g_1, g_2, \dots, g_m\}$ for the group of evaluation criteria, respectively, $G = \{G_1, G_2, \dots, G_m\}$, which take values at a certain numerical interval.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

Let us construct a structural scheme for improving the safety of expert knowledge assessment , Fig. 1.

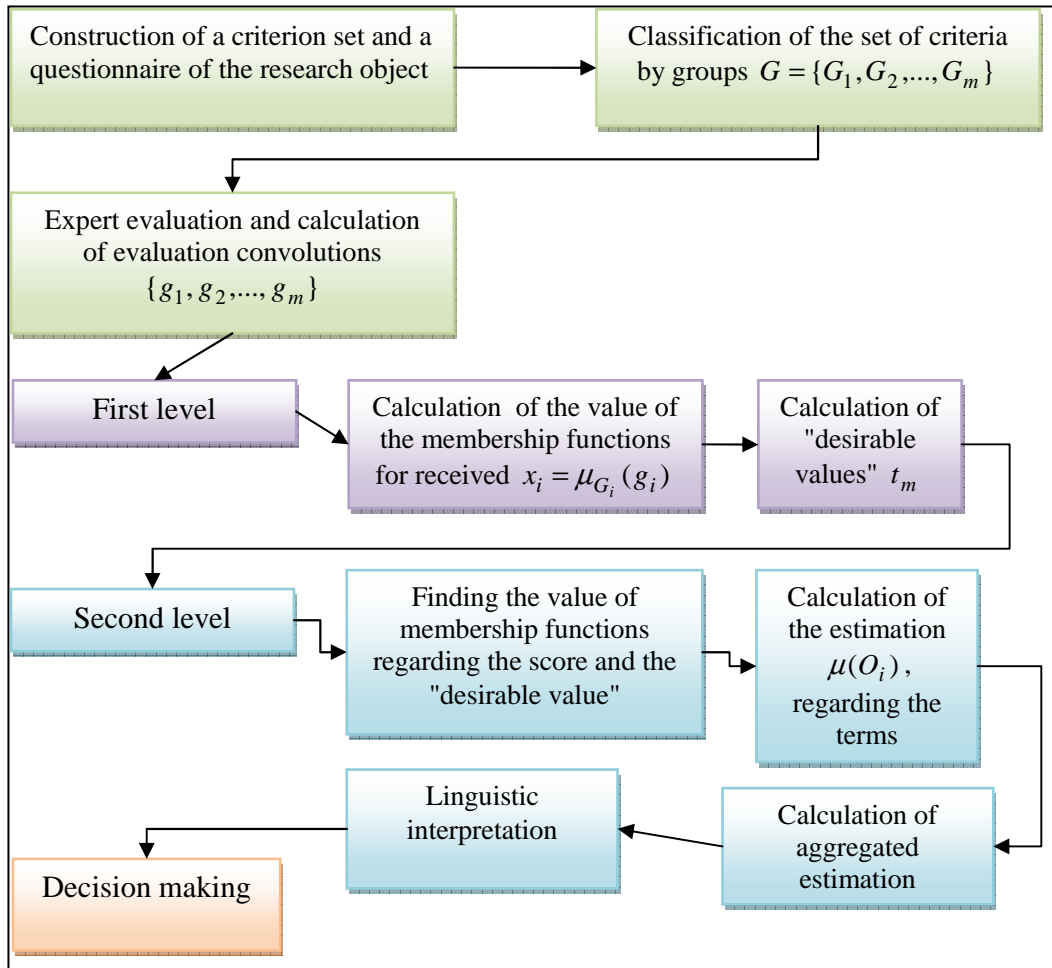

Fig. 1. The structural scheme for improving the safety of expert knowledge assessment

Let us cite a general algorithm for improving the safety of expert knowledge evaluation.

Step 1. For the applied task of expert evaluation under consideration, we are conducting an expert survey and calculate the convolution of the sum of points for the corresponding groups of criteria $\{G_1, G_2, \dots, G_m\}$.

Step 2. For each group of criteria, the decision maker (DM) has its own reasoning, which should be the "desirable values", that is, the sum of the points for

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

each group of criteria, respectively – $T = (t_1, t_2, \dots, t_m)$.

Step 3. We calculate the values of membership functions for the obtained points of the object of research and "desirable values", respectively (1):

$$\mu_{G_i}(g_i, a, b) = \begin{cases} 0, & g_i \leq a; \\ 2\left(\frac{g_i - a}{b - a}\right)^2, & a < g_i \leq \frac{a+b}{2}; \\ 1 - 2\left(\frac{b - g_i}{b - a}\right)^2, & \frac{a+b}{2} < g_i < b; \\ 1, & g_i \geq b. \end{cases} \quad (1)$$

Where a – the convolution of the minimum points sum, b – the convolution of the maximum points sum of the grading assessment scale by criteria in the group G_i , g_i – the convolution of the points sum according to the grading scale ($i = \overline{1, m}$).

Step 4. We find the value of membership functions $\mu_{U_{ij}}$ regarding the score and "desirable value" according to [1].

Step 5. DM expresses his own thoughts on terms (desirable terms) in groups of criteria – U^* .

Step 6. We calculate scores $\mu(O_i)$, ($i = \overline{1, m}$) regarding the received and desired terms according to [1].

Step 7. DM sets weight coefficients for each group of criteria $\{p_1, p_2, \dots, p_m\}$ and conducts their valuation $\{w_1, w_2, \dots, w_m\}$.

Step 8. Using an average weighted convolution, we compute the aggregated evaluation and compare it with the term set to obtain a linguistic assessment for the investigated object of study:

$$m = \sum_{i=1}^m w_i \cdot \mu(O_i), i = \overline{1, m}. \quad (2)$$

Let us introduce the linguistic variable $M(m) = \llcorner$ the safety of expert knowledge

Formation of knowledge economy as the basis for information society

assessment». The universal set for the variable $M(m)$ is the segment $[0; 1]$, and the set of values of the variable m – is a term set $M = \{m_1, m_2, m_3, m_4, m_5\}$.

To establish a linguistic assessment of the object of study, the obtained value is compared to one of the term-sets: $m \in (0,67; 1]$ – $m_5 =$ «the safety of expert knowledge assessment is high»; $m \in (0,47; 0,67]$ – $m_4 =$ «the safety of expert knowledge assessment is above average»; $m \in (0,36; 0,47]$ – $m_3 =$ «the safety of expert knowledge assessment is average»; $m \in (0,21; 0,36]$ – $m_2 =$ «the safety of expert knowledge assessment is low»; $m \in [0; 0,21]$ – $m_1 =$ «the safety of expert knowledge assessment is very low».

Further, a following decision is taken regarding the object of the research on the basis of the safety of expert knowledge assessment.

Thus, the task of information modeling of improving the safety of expert knowledge assessment on the basis of a two-level mathematical model is developed. It can be used to obtain an aggregated assessment of the reliability of alternatives in various tasks with expert assessments, increasing their security of obtaining.

1. Malyar M. Model of start-ups assessment under conditions of information uncertainty /M. Malyar, V. Polishchuk, M. Sharkadi, I. Liakh // EEJET, Mathematics and cybernetics – applied aspects, 2016. – 3/4 (81). – P. 43-49. ISSN 1729-3774. DOI: <http://dx.doi.org/10.15587/1729-4061.2016.71222>

2. V. Polishchuk Модель інформаційної технології оцінювання ризику фінансування проєктів / М. Malyar, V. Polishchuk, M. Sharkadi // Radio electronics, computer science, management – Zaporizhzhia: ZNTU 2017. – 2017/2. – P. 44-52. ISSN 1607-3274.

3. V. Polishchuk Enhancement technology security activities of venture capital funds / V. Polishchuk, I. Liakh // Košická bezpečnostná revue, Košice, 2016. – 2/2016/ – P.312-314. ISSN 1338-4880.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Кляп Михайло Михайлович, кандидат технічних наук, старший викладач кафедри інформатики та фізико-математичних дисциплін, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ СТВОРЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Інформація є економічною основою становлення структур бізнесу різного масштабу та рівня. Інформація впливає як на систему організації підприємства, так і на процес його управління та керування. А в умовах глобалізації можна стверджувати, що роль інформації при створенні великих і складних за організаційною структурою підприємств є двигуном економічного розвитку економіки.

Слід зазначити, що інформація в управлінні є основою для вироблення стратегічної політики з метою подолання проблем і контролю за економічними процесами на всіх рівнях. Відповідно, чітке визначення і дотримання принципів інформаційності та економічності організаційної системи управління при створенні підприємства забезпечує передумови для ефективної їх роботи і реальної можливості досягнення мети їх організації.

Аналіз й узагальнення інформації по цьому питанню дозволило запропонувати концептуальну схему інформаційного забезпечення процесу створення підприємства (рис. 1).

Опис та характеристика стадій формування підприємства:

1. **Попередня стадія** – збір інформації. Рішення про організацію підприємства має базуватися на інформації щодо встановлення цілей на основі стратегії розвитку. Після визначення кола проблем необхідно врахувати можливі вигоди і витрати від підприємництва.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

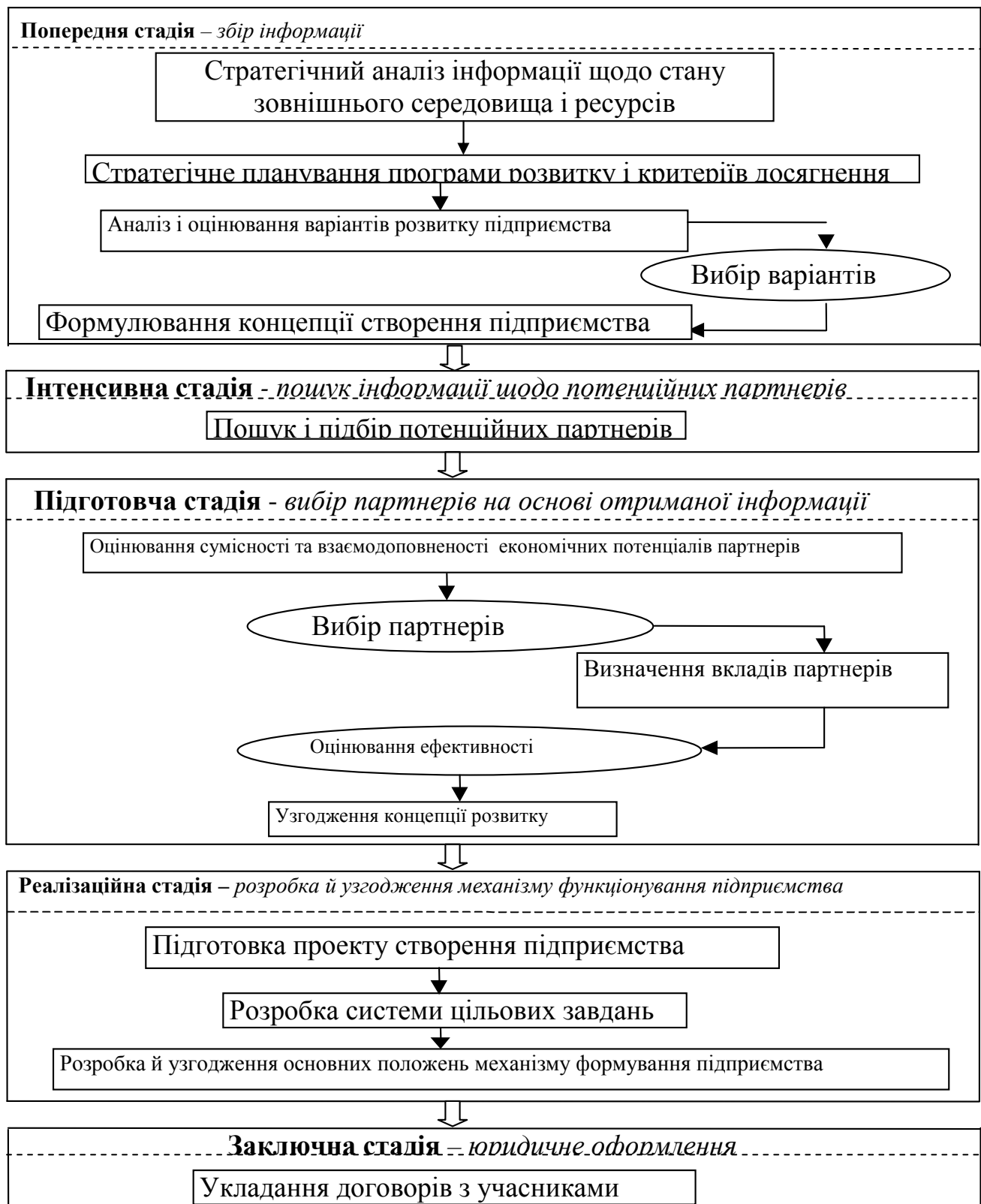

Рис. 1. Концептуальна схема інформаційного забезпечення процесу створення підприємства

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Головне у визначенні доцільності створення підприємства полягає в ухваленні рішення на основі інформації з приводу того, чи є дана організаційна форма найбільш ефективним способом об'єднання ресурсів.

2. Інтенсивна стадія - пошук інформації щодо потенційних партнерів. При визначенні кола можливих партнерів – ініціатору недоцільно детально досліджувати кожен з безлічі альтернатив. Цей процес має здійснюватися функціональною групою з попереднім добором на основі наявної та отриманої інформації щодо даних публічної звітності. При цьому виключаються партнери, для яких не виконуються первинні вимоги до їх економічного та стратегічного потенціалів за такими основними групами показників оцінювання: прибутковості господарської діяльності, ефективності управління, інноваційної активності, ліквідності та ринкової стійкості, а також при необхідності додаткові цільові показники економічної діяльності.

3. Підготовча стадія - вибір партнерів а основі отриманої інформації. Вибір відбувається між альтернативами, що залишилися, з більш детальним дослідженням стратегічного потенціалу партнерів після збору додаткової інформації, оцінювання переваг і недоліків взаємодії з урахуванням динаміки показників, узгодження сумісності, взаємодоповнюваності та достатності економічних потенціалів.

4. Реалізаційна стадія - розробка й узгодження механізму функціонування підприємства. На даному етапі узагальнюється інформація зі створення підприємства, проводиться узгодження різних питань передбачуваного співробітництва і розробка механізмів взаємодії партнерів, що веде до більшої визначеності, конкретизації проблеми.

5. Заключна стадія - юридичне оформлення договорів. Попередні етапи закладають економічну, організаційну й управлінську основу створення

Formation of knowledge economy as the basis for information society

підприємства, що остаточно узгоджується і затверджується у процесі переговорів при процедурі підписання угоди.

1. Босак І.П. Інформаційне забезпечення управління підприємством: економічний аспект / І.П. Босак, Є.М. Палига // Регіональна економіка. — 2007. — № 4. — С. 193—195.
2. Бруханський Р. Проблеми і пріоритети інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств України / Р. Бруханський // Економічний аналіз. — 2011. — Вип. 9. Ч. 2. — С. 69—71.
3. Денисенко М.П. Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством / М.П. Денисенко, І.В. Колос // Економіка та держава. — 2006. — № 7. — С. 19—24.
4. Коростелев А.А. Аналитическая деятельность: оценка уровня информационного обеспечения / А.А. Коростелев // Вектор науки ТГУ. — 2012. — № 3 (10). — С. 36—42.
5. Лазаришина І.Д. Джерела інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства / І.Д. Лазаришина, О. В. Оренчин // Вісник економіки транспорту і промисловості. — 2012. — № 38. — С. 62—65.
6. Педченко Н.С. Системний підхід до інструментарію інформаційного забезпечення стратегічного управління потенціалом розвитку підприємства / Н. С. Педченко // Інноваційна економіка. — 2012. — № 8 (34). — С. 260—266.

Пилипів Вікторія Володимирівна, заступник декана факультету готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, Київський національний університет культури і мистецтв, кандидат культурології

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМУНІКАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ

Поширення інтеграційних процесів, що цілком охопило всю економічну систему України, набуло потужного поштовху після обритіння безвізового режиму з країнами Європейського Союзу у 2017 році.

Ці процеси в першу чергу вплинули й на індустрію гостинності, оскільки з одного боку вона забезпечує прийом іноземних відвідувачів, з іншого – створює комфортні, привабливі умови для відвідування нашими

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

співвітчизниками зарубіжних сусідів, отже поширює й поглиблює комунікаційний процес та забезпечує його ефективність.

Практика розвитку індустрії гостинності високорозвинених країн світу (Іспанії, Ізраїлю, Італії й ін.) свідчить про те що саме індустрія гостинності, розвинення туристичного бізнесу дозволяє досить ефективно впливати не лише на стан та розвиток інфраструктури, формувати додаткові робочі місця, розвивати крос-культурну взаємодію, але й суттєво впливати на формування ВВП та національного доходу [3].

Сьогодні міжкультурні комунікації розвиваються в специфічному культурному та соціально-психологічному контексті. Цей процес охопив різноманітні сфери суспільного життя, і майже неможливо знайти етнічні спільноти, які б не відчули вплив з боку культур інших народів.

З одного боку, на основі економічної та інформаційної інтеграції світ об'єднується. З іншого ж, інтеграційні процеси ведуть до зростання культурної самосвідомості і культурної само ідентифікації, що в свою чергу забезпечується перш за все ефективним комунікаційним процесом в міжнародній (світовій) індустрії гостинності.

Аналіз процесів взаємин різних культур вимагає розгляду поняття «комунікація».

Комунікація – це основний соціальний процес створення, збереження-підтримки та перетворення соціальних реальностей.

Комунікація не лише процес обміну інформацією, це процес створення певної спільноти, в якому відбувається осмислення інформації і співвідношення власного розуміння з розумінням комунікативних партнерів, створюючи, таким чином, певну ступінь взаєморозуміння [2].

Основна функція комунікації в суспільстві – соціалізація за допомогою передачі інформації, мета якої дослідження та присвоєння культурного досвіду.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

Комунікація в світовій індустрії гостинності (на рівні взаємодії культур) – це динамічний процес, який має свою структуру, сутнісні характеристики, що розкривають механізми взаємодії культур, які здійснюються в різних формах міжкультурних зв'язків від індивідуально-групового рівня до міждержавного.

І.П.Яковлев та ряд провідних дослідників, під комунікацією як галуззю науки розуміють сукупність досліджень ролі комунікації в суспільстві, маючи на увазі її розвиток, зміст і структуру комунікаційних процесів в різних галузях економічної системи, ефективне накопичення та використання коштів отриманих за рахунок комунікаційного обміну [4, с. 6].

Академічний інтерес до феномену міжкультурної комунікації, що зумовлюється й поширюється перш за все ефективністю комунікацій в індустрії гостинності, виник після другої світової війни. Стало очевидним, що для встановлення успішних контактів між країнами необхідно було вивчити механізми і фактори взаємодії і взаєморозуміння між культурами.

Кардинальним питанням при розгляді культури в аспекті міжкультурної комунікації ставала проблема взаємодії, взаємовпливу, взаємодії-проникнення. Основними точками зору на цю проблему є: з одного боку, визнання міжкультурного діалогу, як однієї з умов розвитку культури, з іншого боку - заперечення діалогу для збереження самобутності та самоідентифікації [1].

Таким чином, в умовах міжнародної комунікації зрозуміти, засвоїти і розкрити своєрідність іншої культури можна лише через діалог, забезпечити який може саме індустрія гостинності.

Крім того, успішна реалізація такого діалогу можлива лише в тому випадку, якщо в стосунках «ми» і «вони» відбудеться усвідомлення загальнолюдського «ми», в результаті чого між представниками різних культур встановиться взаєморозуміння та прагнення до такого діалогу.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

1. Алдошин М.В. Крос-культурні комунікації в галузі туризму в умовах глобалізації / М.В. Алдошина, Г.М. Брусільцева // Бізнес Інформ. – 2014. – № 3. – С. 197-202.
2. Бурак О.С. Крос-культурна комунікація як наслідок глобалізаційних крос-культурних контактів / О.С.Буряк // Грані. – 2012. – №5(85). – С. 121.
3. Культурно-дозвіллева діяльність у сучасному світі : кол. монографія. [Петрова І.В., Солоха Д.В., Белякова О.В. та ін.]. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. – 328 с.
4. Яковлев І.П. Ключі до спілкування. Основи теорії комунікацій. - СПб .: «Авалон», «Азбука-классика», 2006. – С. 8.

Босак Христина Зіновіївна, старший слідчий СВ Головного управління Національної поліції у Львівській області, кандидат юридичних наук; **Павлик Людмила Василівна**, начальник відділу організації наукової роботи Львівського державного університету внутрішніх справ; **Романів Марія Петрівна**, здобувач освітнього ступеня «магістр» 1-й курс, факультет № 8, група МО-11 Львівського державного університету внутрішніх справ

МЕТОДИ, ЩО СПРИЯЮТЬ УДОСКОНАЛЕННЮ КОМПЕТЕНЦІЙ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Найтрадиційнішими методами, що сприяють удосконаленню компетенцій технічних працівників підприємства з середнім рівнем розвитку у системі неперервної освіти є типові форми навчання, серед яких основними є: кейс-технології, семінари, майстер-класи, інститути, конференції, курси. Зазначені методи професійного розвитку на сьогодні є досить актуальними, оскільки саме вони передбачають детальне аналізування програмованих чи незапрограмованих проблем та чіткі етапи їх вирішення. Основним завданням кейс-технологій, семінарів, майстер-класів, інститутів, конференцій, курсів є вдосконалення наявних, отримання нових, в першу чергу, професійних компетенцій, а також доведення їх до операційного автоматизму.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

Використання «кейс-методів» є досить успішною формою професійного розвитку працівників з середнім рівнем компетенцій, оскільки дає можливість оцінити власну професійну діяльність, цілі, завдання та їхні результати. Крім цього, завдяки можливості обговорення власної професійної діяльності можна усвідомити цінність особистісних і професійних знань, вмінь та навиків, сформувані продуктивні стосунки у колективі, шляхом передачі досвіду, знань та вмінь, а також сформувані власний стиль здійснення професійної діяльності.

Метод кооперативного або колегіального розвитку компетенцій працівників з нижче середнім рівнем компетенцій передбачає спільну роботу у невеликих групах. Кооперативний або колегіальний розвиток сприяє діалогу для обговорення фахових інтересів, розвитку навчальних програм, провадженню колегіальних практичних досліджень та аналізуванню проблем підприємства [1, с. 49].

В основі методу кооперативного або колегіального розвитку для працівників технічного рівня управління доцільно виділяти такі фактори, що сприяють ефективності професійного розвитку: сприятливі умови для колегіального професійного розвитку, правильний розподіл часу для виконання поставлених завдань, забезпечення необхідними ресурсами [1, с. 50].

Працівникам з низьким рівнем компетенцій з метою їх удосконалення доцільно застосовувати методи, що базуються на ситуативному навчанні. Метод ситуативного навчання ґрунтується на «концепції поступового освоєння знань на основі попередньо здобутих, які під впливом практики та умовного досвіду трансформуються, поступово еволюціонують і забезпечують наявність альтернативи рішень» [2, с. 181]. Окрім цього, ситуативне навчання повинно бути систематичним та контролюватися відповідальними особами з метою вивчення різноманітних сторін вирішуваної ситуації.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Одним із методів мотивування працівників з метою удосконалення компетенцій із високим рівнем їх розвитку є доручення виконання певного проекту. Усвідомлюючи важливість такого завдання управлінець машинобудівного підприємства використовує усі наявні та опановує нові види компетенцій з метою результативності його виконання.

Для працівників технічного рівня управління з середнім рівнем компетенцій з метою їх удосконалення доцільно застосовувати систему морального та матеріального стимулювання. Суспільне визнання та оцінювання працівників підприємства спонукає його до досягнення вищих результатів трудової діяльності, що, в свою чергу, впливає на рівень розвитку його компетенцій. Система матеріального стимулювання здійснює орієнтир працівників на конкретні поточні і кінцеві результати діяльності, що забезпечує якість удосконалення їх компетенцій [2; 3; 4; 5].

Для удосконалення компетенцій працівників технічного рівня управління з нижче середнім їх рівнем доцільне застосування премій за результатами праці. Працівник технічного рівня управління повинен удосконалювати свої компетенції під час виконання посадових обов'язків з метою отримання преміювання. Таке стимулювання розвитку компетенцій працівників підприємства спрямоване на задоволення їх потреб в отриманні більш високого розміру премії шляхом підвищення рівня індивідуальної професійної майстерності, а як наслідок і отримання високого професійно-кваліфікаційного рівня та просування по службі.

Основним мотиваційним механізмом для працівників технічного рівня управління з низьким рівнем компетенцій з метою їх удосконалення є поліпшення умов праці. Умови праці для працівників підприємства виступають не тільки потребою, а й мотивом, що забезпечує ефективніше виконання своїх посадових обов'язків.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

Таким чином, підвищення ефективності виробництва підприємства як елемент ефективного управління персоналом, в основному, залежить від поєднання дієвої системи мотивування працівників та методів удосконалення їх компетенцій (знань, вмінь, навичок та особистісних характеристик) (рис. 1).

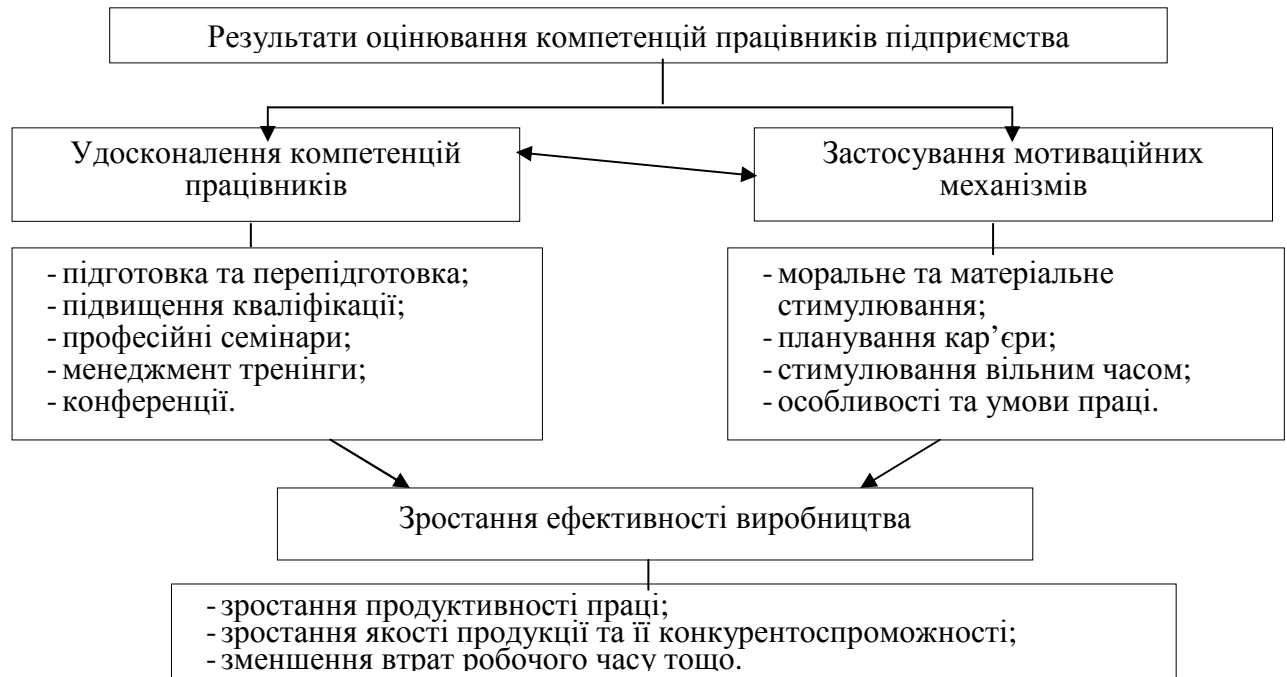

Рис. 1. Механізм реалізації процесу зростання ефективності виробництва через удосконалення управління персоналом, його компетенцій

Від якості систематичного оцінювання рівня компетенцій працівників підприємства та застосування мотиваційних механізмів залежить стратегія розвитку підприємства та результати його діяльності.

Застосування мотиваційних механізмів з метою удосконалення рівня компетенцій працівників підприємства повинно вливати на зростання ефективності виробництва (зростання продуктивності праці, якості продукції та її конкурентоспроможності, зменшення втрат робочого часу тощо) [4; 5]. Тобто, мова йде про те, що зростання ефективності виробництва та результативність діяльності підприємства, в основному, залежить від ефективного механізму управління персоналом та застосування системи мотиваційних механізмів.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Як висновок можна зазначити, що для ефективного управління персоналом в системі економічної безпеки підприємства (СЕБП) потрібно враховувати кадрові чинники, від яких залежить ефективність забезпечення ЕБП, тобто чисельність працівників, які задіяні у процес забезпечення економічної безпеки підприємства, їх кваліфікацію, рівень практичних навиків та творчі та функціональні здібності.

1. Мукан Н. В. Професійний розвиток американських, британських та канадський педагогів: форми, методи, моделі / Навчальний посібник / Н. В. Мукан. – Львів: Видавництво «Растр-7», 2008. – 64 с.
2. Балабанова Л.В. Управління персоналом: Навчальний посібник.Л. Балабанова, О. Сардак. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2006. – 471 с.
3. Кузьмін О.Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту: Навчальний посібник/ Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. – 4-е вид., стереотипне з 3-го. – Львів: Національний університет „Львівська політехніка”, „Інтелект-Захід”, 2009. – 384с.
4. Z. Zhyvko, O. Podra Methodological and Theoretical Principles of Human Capital Investment under Conditions of Informational Society // *Vojna ako antropologicko-historicky fenomen v obdobje globalizacie sveta: Sbornik vedeckych prac*, 2015, p. 477–491.
5. Живко З.Б. Розвиток людського потенціалу в умовах інноваційних змін / З.Б.Живко, О.П.Подра // *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна / головний редактор Р. І. Благута.* – Львів: ЛьВДУВС, 2017. – Вип. 1. – С.220-231. (316 с.).

Солоха Дмитро Володимирович, завідувач кафедри економіки, Київський національний університет культури і мистецтв, д.е.н, проф.

КРОС-КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ВІДНОСИН

Процеси світової глобалізації та інтеграції, хоча і стали менш очевидні, проте до кінця не втрачають своєї сили, трансформуючи економіку і політику національних держав. Процеси глобалізації та інтернаціоналізації економіки

Formation of knowledge economy as the basis for information society

перетворили світ в єдину взаємопов'язану систему, в якій вже неможливо визначити національну приналежність походження товарів і послуг, а їх реалізація перестала бути прерогативою лише однієї країни, стаючи продуктом спільної діяльності людського капіталу, ресурсів і технологій з усього світу.

Держави по всьому світу потребують у продовольстві, технологіях та ресурсах інших країн. Це ще раз доводить необхідність ретельно досліджувати питання про синергії культур, вивчати ступінь відкритості і готовності країн до кореляції, а також знайти максимально ефективні способи міжкультурної комунікації.

У світі не залишилося жодної спільності, яка б не мала контактів або прямої взаємодії з культурами ззовні, іншими такими ж групами, народами і в цілому навколишнім середовищем. Людство розвивається, а разом з ним народжуються міцні зв'язки, перетворюючи світове співтовариство у взаємопов'язаний і взаємозалежний, єдиний організм, який в той же час прагне зберегти власні, властиві кожній окремій культурі особливості. Дійсно, стає цілком очевидно, що такий стрімкий рух світового співтовариства до уніфікації і єдності викликає у багатьох народів зворотну реакцію, змушуючи їх більш гостро відчувати необхідність збереження своєї особливої національної ідентичності.

В даний час існують безліч концепцій, розроблених експертами в сфері міжкультурної комунікації, для систематизованого аналізу соціокультурних особливостей націй.

Поняття «крос-культурна» комунікація (англ. cross-culture communication) означає «перехресна культурна комунікація». Узагальнено цьому поняттю можна дати наступне визначення: «процес взаємодії двох і більше суб'єктів спілкування (індивідів, груп, організацій), що належать до різних культур, для передачі або обміну інформацією та цінностями за допомогою прийнятих в

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

культури знакових систем, а також норм, правил і технік». Наукове вивчення крос-культурних комунікацій почалося на Заході, пов'язане з появою в 1954 р Роботи Е. Хол і В.Трагера «Культура як комунікація», в якій вперше був висунутий цей термін [1].

Сучасний стан глобального товариства потребує переорієнтації досліджень крос-культурного напрямку, адже сьогодні потрібні прикладні дослідження проблем крос-культурного характеру життєдіяльності людини в епоху постмодерну; причому це необхідно здійснювати на основі міждисциплінарної співпраці

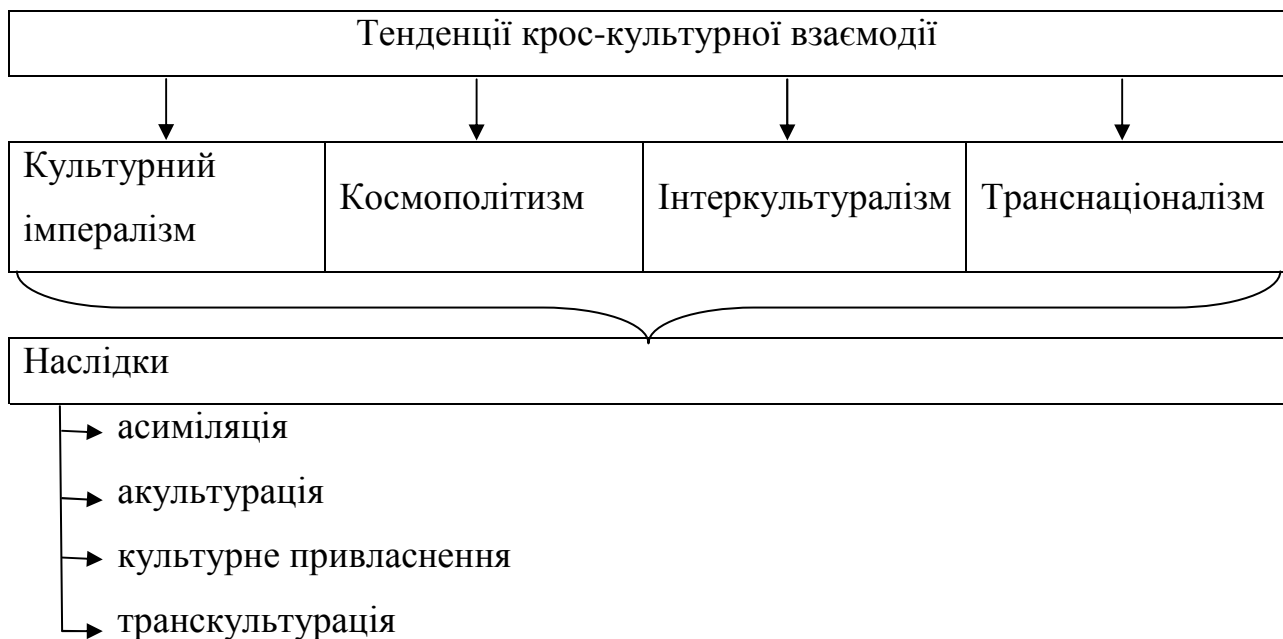

Рис. 1.Тенденції крос-культурної взаємодії

Крос-культурний капітал – це специфічна грань широкого концепту людського капіталу. Крос-культурний капітал (Cross-cultural capital (CCC)) – це сукупність знань, навичок, здібностей та психологічних особливостей, що надає

Formation of knowledge economy as the basis for information society

індивідам конкуруючої переваги у процесах взаємодії та праці в культурно-гетерогенних середовищах [2].

Дослідницький Інститут Армії США, який визначає його таким чином: «Крос-культурна компетентність – набір пізнавальних, поведінкових та мотиваційно-емоційних елементів, складових, які дають змогу індивіду ефективно адаптуватися в інтеркультурному середовищі» [3].

Таким чином, для побудови взаємовигідних, довірчих відносин між народами, абсолютно необхідно розбиратися у всіх тонкощах цього культурного розмаїття, бачити та аналізувати національні особливості різних культур, а також серйозно ставитися до можливої чутливості окремих спільнот по відношенню до власних соціокультурним особливостям. Важливо також розуміти ступінь готовності тієї чи іншої культури до зовнішнього впливу, так як в деяких випадках особлива ізольованість і закритість може стати серйозною перешкодою для побудови міжкультурної комунікації або ж до повної відмови від взаємодії.

1. Петрова І. С., Чанхієва Ф. Ю. Етичні підстави кроскультурних комунікацій в умовах глобалізації // Економічний часопис. – 2011. – №22. – С.108-117.

2. Eccles J. C. The Self and Its Brain: An Argument for Interactionism / J. C. Eccles, K. Popper – London: Routledge, 1983. – 356 p.

3. Festinger L. A theory of cognitive dissonance / L. Festinger. – Stanford, CA: Stanford University Press, 1957. – 291 p.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Білак Юрій Юрійович, кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри програмного забезпечення систем, факультет інформаційних технологій, ДВНЗ "Ужгородський національний університет"

Легеза Андрій Васильович, викладач кафедри програмного забезпечення систем, факультет інформаційних технологій, ДВНЗ "Ужгородський національний університет"

ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Нівелювання загроз національній безпеці й захист економічних інтересів забезпечується ефективним механізмом управління інформаційною безпекою. Адже сучасне економічне, політичне та соціальне становище України зумовлене негативним впливом наростаючих зовнішніх викликів і загроз та ескалацією внутрішньодержавної політико-економічної нестабільності.

Інформаційна безпека відіграє важливе та пріоритетне значення для сучасної науки та водночас має практичне значення для України та виступає невід'ємним елементом підвищення ефективності її інноваційного розвитку. Нове гео економічне положення України в контексті світогосподарських зв'язків, перехід до ринкових умов господарювання, вступ до СОТ і демократичних форм управління, принципові зміни в частині надходження ресурсів, необхідних для соціально-економічного, політичного та економічного розвитку країни поставили перед українською державою проблему стійкого розвитку, чого неможливо досягти без належного забезпечення інформаційної безпеки.

У сучасному глобалізованому інформаційному суспільстві, де кіберпростір перетворюється на поле боротьби, вагомими загрозами інформаційній безпеці держави (і України, зокрема) є комп'ютерна злочинність, кібертероризм, кібервійни, які передбачають протистояння

Formation of knowledge economy as the basis for information society

національних інтересів у просторі Інтернету, застосування комп'ютерних та інтернет-технологій для нанесення шкоди супротивнику. Найчастіше технології кібервійни, кібертероризму спрямовані на сферу державної безпеки й оборони і становлять реальну загрозу суверенітету держави. Отже, проти України широко використовують сучасні технології негативних інформаційно-психологічних впливів, які стають загрозою українському національному інформаційному простору та суверенітету держави.

Отже, інформаційна безпека є стратегічною складовою національної безпеки України, що визначає та характеризує захищеність національних інтересів в усіх сферах суспільного життя.

Під інформаційною безпекою ми розуміємо такий стан, коли відсутні будь-які екзогенні чи ендогенні загрози. Однак, дана умова є сюрреалістичною, оскільки неможливо спрогнозувати всі політичні, соціальні економічні чи інші фактори в глобальному масштабі. Також слід враховувати особливості, що полягають у невизначеності та складності моделювання в умовах кризових проявів та шоківих збурень. Утруднення викликають також необхідність комплексного урахування всього набору індикаторів, чинників та факторів, що характеризують ієрархічність системи інформаційної безпеки в цілому.

До джерел загроз і небезпек інформаційній безпеці системі управління національною безпекою належать: розкриття інформаційних ресурсів; порушення їх цілісності; збій в роботі самого обладнання. Отож, як інформаційні війни, так і інформаційне протистояння й інформаційна боротьба є проявами одного більш широкого поняття – загрози національним інтересам і національній безпеці в інформаційній сфері.

Вибір цілей і методів протидії конкретним загрозам та небезпекам у сфері інформаційної безпеки України становить важливу проблему і складову частину діяльності по реалізації основних напрямів державної політики

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

інформаційної безпеки. У межах вирішення даної проблеми визначаються можливі форми відповідної діяльності органів державної влади, що потребує проведення детального аналізу економічного, соціального, політичного та інших станів суспільства, держави і особи, можливих наслідків вибору тих чи інших варіантів здійснення цієї діяльності.

1. Арістова І. В. Діяльність органів внутрішніх справ щодо реалізації державної інформаційної політики : монографія [Текст] / І. В. Арістова. - Х. : Нац. ун-т внутр. справ, 2006. – 354 с.

2. Боднар І. Р. Сучасні реалії інформаційного суспільства: проблеми становлення та перспективи розвитку: монографія [Текст] / І. Р. Боднар. – Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2013. – 320 с.

3. Бондаренко В., Литвиненко О. Інформаційна безпека сучасної держави: концептуальні роздуми [Електронний ресурс] / В. Бондаренко, О. Литвиненко - Режим доступу: <http://www.crime-research.iatp.org.ua/library/strateg.htm>.

4. Безпека сталого розвитку України: побудова в умовах глобальних викликів: монограф./за ред. В.О.Ананьїна. – К.: ІСЗЗІ НТУУ «КПІ», 2009. – 271с.

5. Галамба М. Інформаційна безпека України: поняття, сутність та загрози// М. Галамба, В. Петрик. – Юрид. Журнал. – 2006. - №11. – с. 35-47

6. Почепцов Г. Інформаційна політика : навч. посібник [Текст] / Г. Г. Почепцов – К.: Знання, 2006. – 663 с.

7. Супрун В. М. Інформаційний суверенітет як один з елементів інформаційної безпеки держави: теоретико-правовий аспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Pravo/2009>.

Живко Михайло Олександрович, Державний реєстратор реєстрації нерухомого майна Зубрянської СР, (за сумісництвом доцент кафедри обліку та аудиту філії НУХТ у м. Львові), кандидат юридичних наук;

Мельникович Вікторія Михайліна, юридичних наук, старший слідчий Галицького РВ УНП у Львівській області;

Вольних Анастасія Іванівна, студентка 3 курсу факультету «Видавничо-поліграфічної, інформаційної технології» Української академії друкарства

ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З УПРАВЛІННЯМ ПЕРСОНАЛОМ

Проблема невизначеності завдань контролю якості трудових ресурсів і етапи його здійснення. Завдання контролю в цьому випадку повинні спочатку

Formation of knowledge economy as the basis for information society

стосуватися конкретних працівників. Щоб вирішити проблему якості трудових ресурсів необхідно підвищувати рівень контролю на всіх етапах діяльності працівників. «Контролювання – це вид управління діяльності, який пов'язаний з оцінюванням рівня виконання завдань і досягнення цілей підприємства, виявлення відхилень, збоїв, недоліків та причин їх виникнення з метою усунення недоліків» [1, с. 141]. Під час добору працівників необхідно здійснити попередній контроль, перевірку тих навичок і професійних вмінь претендентів на роботу в організації, кваліфікації, рис особистого характеру, які задовольняють організацію та необхідні для виконання певних робіт. При цьому встановлюється рівень вимог до працівників, який стосується професійної освіти, досвіду роботи, навичок [1, с. 143]. Якщо цей контроль проведений ґрунтовно і успішно, то наступним етапом буде поточний контроль діяльності, тобто оцінка процесу виконання завдань, обговорення проблем, що виникають під час роботи, перевірки рівня дисципліни, якості виконання робіт, як працівник зуміє використати свої знання. Останнім етапом перевірок буде завершальний контроль, де перевірятимуться досягнуті результати діяльності працівника. Перевіряється відповідність кваліфікації працівників посадам, їх продуктивність, здатність до постійного удосконалення професійних навичок, здійснюється атестація працівників [1, с. 144]. Після здійснення контролю в такій послідовності підприємство буде функціонувати ефективніше, тому що швидше будуть виявлятися допущені помилки.

Ще одним важливим питанням, що знижує темпи діяльності підприємства є проблема підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників загалом по підприємству, в тому числі і молодих спеціалістів. Дослідження діяльності зарубіжних компаній показує, що однією з важливих складових ефективного управління персоналом є зосередження уваги на працівниках. Керівництву підприємства варто звернути увагу на молодих

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

спеціалістів, рівень їхньої підготовки, заохотити до вдосконалення знань, котрі згодом будуть належно оцінені. Також, слід пам'ятати про підготовку і перепідготовку працівників, які давно не проходили професійне навчання. Підвищення кваліфікації – важливий процес спрямований на послідовне удосконалення і розвиток професійних компетенцій.

Наступною проблемою, пов'язаною з управлінням персоналом, є проблема невизначеності напряму управління процесу просування по службі працівників. Важливим напрямом управління розвитком персоналу є планування кар'єри працівника, його рух по кваліфікаційним або службовим рівням управління по визначеній схемі (моделі). Планування кар'єри працівника в організації виступає альтернативою стихійним переміщенням персоналу [2, с. 133]. Кар'єрний ріст – техніка, що застосовується для просування від однієї роботи і посади до іншої у рамках організації. Кар'єрний ріст не завжди відбувається відповідно до плану. Зміни навколишнього середовища, зміна власних бажань викликають відхилення. Щоб вирішити дану ситуацію необхідно виявляти і просувати по службі працівників, які мають лідерські якості [3; 4]. Сьогодні існує гіпотеза, яка твердить, що потрібно виявляти не ті риси характеру, які кращі для високих результатів, а ті умови, які сприяють найбільшою мірою досягненню цих результатів. Для управління персоналом її можна трактувати так: в умовах росту творчих починань у роботі керівництву варто уникати уніфікованих способів організації і мотивування праці та більше дбати про індивідуальний підхід до стимулювання працівників, створюючи тим самим для кожного з них найбільш сприятливі умови [5, с. 103]. Результатом впровадження програми просування по службі є більша відданість працівників інтересам організації, підвищення мотивації до високої продуктивності праці, а також зменшення плинності персоналу й більш повне використання потенціалу і здібностей працівників.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

Ще одною проблемою, з якою зіштовхуються підприємства – це зниження загального фонду робочого часу. Для вирішення проблеми пов'язаної зі скороченням загального фонду робочого часу на підприємстві необхідно: 1) впровадження організаційно-технічних заходів, які покращать зростання продуктивності праці; 2) усунення і попередження непродуктивних виплат: за понадурочні години, оплата цілодобових, внутрішньо-змінних простоїв.

Рис. 1. Дерево проблем в процесі ефективності управління персоналом

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

За результатами оцінювання ефективності управління персоналом підприємства побудовано дерево проблем у сфері ефективності управління персоналом за результатом «плинність персоналу» (рис. 1).

Вирішення проблем, з якими стикається підприємство є тими рекомендаціями, які дозволять підприємству ефективніше здійснювати управління персоналом в умовах економічної безпеки.

Вирішення завдань управління персоналом в умовах економічної безпеки в практичній діяльності підприємства складає сутність кадрової роботи. Кадрова робота, таким чином, являє собою засіб реалізації управління персоналом. Відповідно до цього, ефективна економічна безпека досягається відповідними ресурсами на певних функціональних ланках підприємства, головним з яких є кадрове забезпечення (підбір і розстановка кадрів, підвищення професіоналізму, просування кадрів, контроль за лояльністю і відданістю фірмі, системи заохочення, відповідальності і мотивації праці).

Отже, для ефективного управління персоналом в системі економічної безпеки підприємства мають бути враховані кадрові чинники, насамперед, необхідна чисельність працівників, який задіяний у процес економічної безпеки, його творчі та функціональні здібності.

1. Кузьмін О.Є. Теорія і практика бюджетування зовнішньоекономічної діяльності підприємства: Навчальний посібник/ Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. – Львів: Видавництво “Растр-7”, 2010. – 320с.

2. Балабанова Л.В. Управління персоналом: Навчальний посібник.Л. Балабанова, О. Сардак. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2006. – 471 с.

3. Живко З.Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізми забезпечення, управління. Монографія/ З.Б. Живко. – Львів: Ліга-Прес, 2012. – 256 с.

4. Лук'янихін В.О. Менеджмент персоналу: Навчальний посібник/ Лук'янихін В.О. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2004. – 592 с.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

5. Олуйко В.М. Кадрові процеси в державному управлінні України: стан і перспективи розвитку: Монографія/ Олуйко В.М. – Хмельницький: Видавництво ХУУП, 2005. – 360 с.

Белякова Оксана Володимирівна, доцент кафедри економіки, Київський національний університет культури і мистецтв, к.е.н, доц.

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ КРОС-КУЛЬТУРНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ПОШИРЕННЯ БЕЗВІЗОВОГО РЕЖИМУ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Тенденції до глобалізації виступають каталізатором процесу крос-культурної комунікації, надаючи їй нові якісні форми. Будь-яке сучасне суспільство уплетено в складну мережу комунікативних процесів.

У рамках світового цивілізаційного процесу, науково-технічного прогресу, розвитку транспортних засобів і появи нових технологічних можливостей, а також все більшої відкритості кордонів між державами сучасний чоловік отримав необмежені можливості контактувати з представниками інших культур. В сучасних умовах крос-культурна комунікація здійснюється в самих різних сферах людського життя: економічне, політичне, військове співробітництво, різного роду культурні події (виставки, фестивалі і так далі), навчання за кордоном, мода, спорт, туризм.

Підґрунтям визначення поняття «крос-культурний» є розуміння крос-культурного підходу як особливої методологічної виховної стратегії пізнання культур з урахуванням їх рівноцінності, універсальності та специфічності [1].

Науковці виділяють три причини порушення комунікацій в міжкультурних відносинах:

- проблема сприйняття (тобто, кожна людина має власну інтерпретацію навколишньої реальності);

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

- проблема стереотипів (тобто, формування узагальнених образів, оцінок людей і явищ на основі випадкових спостережень);

- проблема етноцентризму (почуття власної переваги над кимось, пов'язане з приналежністю до національної культури).

В науці вживається термін «місництво чи парокіалізм» який означає погляд на світ винятково крізь призму власних цінностей і перспектив, тобто: «наш спосіб життя і наші цінності - найкращі і єдино можливі, все інше не заслуговує на увагу як щось недорозвинене й недосконале» [2].

Тому слід звернути увагу на крос-культурні комунікації в умовах здійснення безвізового режиму для громадян України.

Безвізовий режим з Євросоюзом дає право українцям вільно пересуватися по території Шенгенської зони, в загальній складності – 30 держав. Таким чином, список (перелік) країн, з якими Україна має безвіз, є наступним:

- 22 країни-члена Європейського Союзу (за винятком Великобританії та Ірландії);

- 4 країни Шенгену, не входять до ЄС (Швейцарія, Ісландія, Норвегія, Ліхтенштейн)

- 4 країни-кандидата на приєднання до Шенгену (Кіпр, Румунія, Болгарія, Хорватія).

Однією з основних цілей виїзду за кордон є туризм. Сутність крос-культурної комунікації в туризмі полягає у взаємодії ціннісних зразків різних культур:

- туризм є одним з найбільш важливих і поширених видів крос-культурної комунікації;

- туристична діяльність являє собою складне явище, на яке істотний вплив мають економічний, політичний, географічний, соціокультурний та демографічний фактори;

Formation of knowledge economy as the basis for information society

- головним фактором, що визначає форму і розвиток туризму, є базові цінності культури.

Основою успішного здійснення туризму в сучасних умовах виступає фактор «мультикультурної грамотності».

З розвитком наукового знання про туризм останній постає як системний об'єкт вивчення, тому на перший план висувається саме соціокультурна функція туризму, що виражається в посиленні його значущості у міжкультурному спілкуванні.

Водночас, і політики, і громадськість усвідомлюють, що європейці побоюються додаткового міграційного тиску з боку українців, особливо в умовах сучасної міграційної кризи в Європі. До того ж, найважливішим негативним наслідком євроінтеграції громадяни називають можливе збільшення еміграції з України (33 %). [3].

1. Солодка А. К. Теоретико-методичні засади крос-культурної взаємодії учасників педагогічного процесу вищих навчальних закладів: автореф. дис. доктора пед. наук: 13.00.07 / А.К. Солодка; Східноукр. нац. Ун-т ім. В. Даля. - К., 2016. - 42 с.

2. Прудіус Л. В. Щодо реалізації концепції крос-культурного менеджменту на державній службі / Л. В. Прудіус // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 18. – С. 108-111.].

3. Малиновська О.А. Зовнішня міграція громадян України в контексті скасування візового режиму поїздок до ЄС / О.А. Малиновська // Демографія та соціальна економіка, 2016, № 3 (28). – С. 58-69.

Батченко Людмила Вікторівна, професор кафедри готельно-ресторанного бізнесу, Київський національний університет культури і мистецтв, д.е.н., проф.

КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Освіта як інститут соціально-економічного розвитку суспільства в усі часи виконувала дві найважливіші функції: забезпечення розвитку людини як складової продуктивних сил та створення передумов для нагромадження

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

наукового знання і його трансформацію у техніко-технологічну базу, організаційні механізми та евристичні ідеї, які дозволяють підвищити ефективність суспільного виробництва. Разом з тим, еволюція суспільства і системи освіти разом із ним призвели до певної парадоксальної ситуації. З одного боку, в окремих економічних системах освіта не може забезпечити формування належного рівня технологічних, організаційних, комунікаційних компетенцій людей через недостатній рівень організації та змістового наповнення, брак інформаційних, кадрових, матеріальних ресурсів і обмеженість доступу до освітніх послуг різного рівня для великої частини населення. З іншого – за наявності розгалуженої системи освітньо-наукових закладів і легкий доступ до освіти – в деяких економічних системах вона знаходиться в стадії деградації, пов'язаної, знову ж таки, з дефіцитом ресурсів для якісних трансформацій у змісті та методах освітнього процесу та із неспроможністю освіти забезпечити належний рівень добробуту та особистої конкурентоспроможності на ринку праці. Саме в такій ситуації опинилась система освіти України. Проблеми її матеріально-технічного та кадрового забезпечення за умов сьогодення мають наслідком погіршення рівня сформованості когнітивних, афективних та моторних компетенцій у випускників навчальних закладів усіх рівнів, посилення розриву між освітою і наукою – з одного боку, та практикою – з іншого. В результаті загальний рівень освіти та її науково-технологічні результати не дозволяють забезпечити підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва у регіональному та світовому масштабах.

З огляду на вказані обставини, пошук шляхів трансформації освітньої системи, раціональних регуляторних механізмів забезпечення результативності її функціонування є важливою проблемою державної соціально-економічної політики.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

Політика інтеграції наукової, освітньої та інноваційної діяльності це багаторівнева проблема, до рішення якої повинні бути залучені окрім державних інституцій, наука, освіта, бізнес з метою формування інноваційного бізнес-середовища, формування інноваційної культури, відповідного сучасного інноваційного мислення. Зміна мислення – це складна задача для суб'єктів інноваційного середовища, яку не можна вирішити сьогодні, завтра чи в певному часі сьогодні. Професійна компетентність формується закладами вищої освіти роками з постійним адаптуванням до бізнес-потреб, до вимог суспільства і ринку праці на основі наукового підґрунтя вчених.

Як зазначив Олександр Попович (співробітник Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України) одним із найважливіших показників, за допомогою яких фахівці порівнюють можливості різних країн до інноваційного розвитку їх економік є кількість дослідників на 1 млн. населення. В Україні цей показник 1254 на мільйон жителів, а в середньому в ЄС – 3358. У наявності зменшення у рази. Це є найболючіша проблема, бо не поповнюються молодими науковцями наукові школи країни. Таким чином, країни, які прагнуть розвинути економіку, передусім розвивають науку.

Зміна парадигми повинна пройти не тільки в освіті, а і в науці, і в бізнесі. Відповідальність вузу повинна скеровуватись в двох напрямках: регіоналізації (тісної співпраці закладів вищої освіти з бізнесом, науковими центрами, суспільством) та інтернаціоналізації (залучення зарубіжних вчених до викладання, стажування викладачів за кордоном, програми студентських обмінів, співпраця з грантовими програмами).

Університет інноваційного напрямку розвитку повинен спрямовувати свою освітню діяльність на одержання нових знань, на використання їх в навчальному процесі, де формуються у студентів новітні, адекватні вимогам

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

бізнес-ринку компетенції, а інноваційну наукову діяльність – на комерціалізацію цих знань, ідей і компетенцій бізнес-середовищем, організаціями та установами.

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2011 № 1556-УІІ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Кравченко А. С. Комерціалізація вищої освіти: соціокультурний аспект. Дис. канд. соц. наук. - Х.: ХНУ, 2015. - 181 с.

3. Кремень В. Образование в контексте социокультурных изменений. *День*. 2008.

4. Кремень В. Г. Освіта в умовах інноваційного розвитку суспільства. – Режим доступу: http://archive.nbuiv.gov.ua/portal/socgum/sitimn/2010_23/Osvitavumovaxinnovatsiinogorozvutkusustva.pdf.

5. Наука в Україні: чого бракує для розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadskeradio.org/programs/kyiv>.

Гончар Лілія Олександрівна, викладач кафедри готельно-ресторанного бізнесу, Київський національний університет культури і мистецтв

УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Як в окремо взятій країні, так і в глобальному масштабі, найважливішим фактором розвитку суспільства виступають знання, які формують і використовують людський капітал і все більш впевнено змінюють звичну ресурсну ринкову економіку, зорієнтовану на нестримне споживання ресурсів, на економіку знань .

Трансформаційні процеси, пов'язані з економікою знань звертають увагу уряду країн як на питання інтелектуалізації освіти, так і на формування інноваційної інфраструктури, яка забезпечить системний процес перепідготовки кадрів і навчання протягом всього життя.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

Необхідність вирішення завдання прискореного переходу України до економіки знань зумовлена, по-перше, необхідністю бути повноправним суб'єктом світового господарства; по-друге, являється головною умовою стійкого розвитку країни.

Посилаючись на вищесказане, перед науковою і освітянською спільнотою постала необхідність розробки теоретичної бази для ґрунтовних економічних досліджень і запровадження реального адекватного механізму практичних реалізацій наукових досліджень.

Досягнення поставленої цілі вимагає вирішення наступних завдань:

- дослідження основних напрямків розвитку і форм прояву економіки знань на базі вивчення і порівняльного аналізу світового досвіду;
- аналізування становлення економіки знань в Україні: особливості і досягнення.

Основним індикатором розвитку інформаційного суспільства є індекс економіки знань, який розробив Всесвітній банк у 2004 році, за яким Україна займає 51 місце серед 145 країн світу. Але, незважаючи на серединну позицію України за індексом економіки знань, слід зазначити, що сьогодні Україна – лідер серед країн Центральної і Східної Європи за кількістю ІТ-спеціалістів. Згідно дослідження Ukraine Digital News, проведеному за підтримки Асоціації ІТ України, в країні станом на 2015 р. нараховувалось 90 тис. ІТ-професіоналів (до 2020 р. очікується 200 тис.) і більше 1000 ІТ-компаній; обсяг експорту програмного забезпечення складав 25 млрд. доларів.

Більша частина валютної виручки в ІТ-галузі розподіляється по всій економіці України. І це створює можливості інвестувати в національні проекти – високотехнологічні виробництва, технопарки, ІТ-компанії, інкубатори бізнесу адекватні тенденціям інформаційного національного

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

середовища, де продукуватимуться, підтримуватимуться і накопичуватимуться знання.

На рівні людини, бізнес-структур чи економіки в цілому навчання все більше перетворюється на ключовий, вирішальний фактор успіху.

Адже саме недостатність необхідних компетенцій являється однією із визначальних причин неефективної роботи підлеглих. Якщо підлеглий не підготовлений до рішення бізнес-завдань (у нього відсутні або недостатньо знань і навичок), то ніяка мотивація не змусить його виконувати завдання на належному рівні. Це – найкоротший шлях від університету до ринку.

Відповідно економіка знань посилює роль університетської освіти, а самі університети в концепції займають центральні позиції, перетворюючись від освітньої і наукової установи до університету – інноваційної організації, яка в результаті освіти забезпечить інноваційний потенціал. Тому сьогоdnішній викладач – це, перш за все, високваліфікована, інноваційно налаштована людина з викладацьким талантом, яка в результаті формує інноваційна університетське середовище, як підґрунтя для економіки знань.

Особливості переходу України до економіки знань полягають у тому, що державі необхідно вирішувати одночасно питання наздоганяючого і випереджаючого розвитку. Це, в свою чергу, вимагає формулювання і впровадження продуманої на перспективу стратегії розвитку економіки знань, що забезпечить оптимальний та ефективний процес перехідного періоду і допоможе вийти Україні на новий рівень розвитку даної галузі.

1. Арапов М. В. Индикаторы индустрии знаний: Европа, Соединенные штаты, Россия. // Энергия: экономика, техника, экология. – 2004. – № 5. – С. 23
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. – М.: Academia, 2004, С. СLII
3. Гончарова О.В. Теоретичні уявлення щодо поняття «економіка знань» / О.В. Гончарова // Теорія та практика державного управління. – 2009. – Вип.2 (25). – С.4-12.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

4. Миндели Л. Э., Пипия Л.К. Концептуальные аспекты формирования экономики знаний. // Проблемы прогнозирования. – 2007. - №3. – С.117

5. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України. у 3 т. / За ред. акад. НАН України В. М Гейця, акад. НАН України В. П. Семиноженка, член. кор. НАН України Б. Є. Кваснюка Т.1: Економіка знань – модернізаційний проект України. – Київ: Фенікс, 2007. – 544 с.

Толок Галина Арсенівна, доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу, Київський національний університет культури і мистецтв, к.т.н, доцент;

Толок Єва Володимирівна, факультет природничих наук, освітня програма "Екологія", Національний університет "Києво-Могилянська академія", здобувач вищої освіти

ІННОВАЦІЙНІ ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЇ

Негативний вплив техногенних факторів призвів до значної деградації екосистем та екологічної кризи глобального характеру, а саме — зміни клімату, зменшення товщини озонового шару, забруднення екотопів важкими металами, нафтопродуктами, хімічними речовинами, випадання кислотних дощів і поширення явищ спустелення, унаслідок чого 65 відсотків екосистем світу вже знищено або істотно змінено.[2]

Хімічні та біологічні контамінанти можуть потрапляти і акумулюватись у харчових продуктах двома шляхами: як прояв біологічного ланцюга, що забезпечує обмін речовин між живими організмами, з одного боку, і повітрям, водою і ґрунтом - з іншого, так і харчового ланцюга, що включає всі етапи сільськогосподарського і промислового виробництва продовольчої сировини і харчових продуктів, а також їх зберігання, пакування та маркування. Встановлено, що із загальної кількості чужорідних хімічних речовин, що проникають з навколишнього середовища в організм людини, в залежності від умов проживання, від 30 до 80% надходить з їжею. Саме тому питання

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

безпеці і належного рівня якості продовольчої сировини і харчових продуктів є одними із найважливіших завдань сучасного суспільства щодо здоров'я населення і збереження його генофонду, що є відображенням одного з векторів державної політики – забезпечення безпечного стану довкілля і доступу до якісної питної води, безпечних харчових продуктів та промислових товарів.[3]

Виробництво і продаж якісної та безпечної харчової продукції з максимально збереженими незамінними харчовими речовинами - це проблема не тільки споживча, але й економічна, соціальна та політична. У зв'язку з цим гостро постають проблеми, пов'язані з підвищенням відповідальності за ефективність та об'єктивність контролю якості сировини, дотримання правил ведення технологічних процесів переробки, пакування, зберігання сировини, та нормативів зберігання і реалізації готових продуктів. [4]

Механізація, автоматизація та хімізація сільського господарства як класичні технології аграрного виробництва не змогли в повній мірі розв'язати проблеми гарантування продовольчої безпеки. Це сприяло стрімкому та успішному розвитку біотехнології, яка має величезний потенціал у створенні сортів сільськогосподарських культур, спроможних витримувати екстремальні кліматичні умови, протистояти хворобам і шкідникам, потребувати меншої кількості хімічних добрив і засобів захисту рослин і водночас мати вищі поживні якості.

Одним з інноваційних методів біотехнологій є генна інженерія за допомогою ДНК, а також використання різних негенетичних методів.

Незважаючи на те, що біотехнології обіцяють небачене збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та заощадження помітно виснажених земельних і водних ресурсів, вони викликають занепокоєння у деяких споживачів і природоохоронних організацій. З розвитком науки для всіх

Formation of knowledge economy as the basis for information society

зацікавлених сторін, що мають відношення до виробництва і споживання продуктів харчування, стають зрозумілішими як переваги біотехнологій, так і пов'язані з нею проблеми. Слід пам'ятати, що в природі все пов'язано. І генетично модифіковані організми можуть схрещуватись з дикими природними спорідненими видами, що може призвести до докорінної зміни, дестабілізації трофічно-енергетичних зв'язків природі - зазнає змін не тільки флора, а й фауна і мікробний світ.

Згідно з положеннями діючої Конвенцією про охорону біологічного різноманіття основними напрямками генної інженерії, які мають бути контрольованими з метою забезпечення біологічної безпеки, вважають:

- ✓ діяльність у замкнених системах, де пов'язані з ГМО операції мають здійснюватися із запобіганням їхнього контакту з населенням та об'єктами довкілля, а також
- ✓ попередження навмисного вивільнення ГМО у довкілля (за виключенням випадків проведення державних випробувань та досліджень ГМО у відкритих системах). [1]

Першим відображення нової моделі європейської системи безпечності та якості харчових продуктів Україні є запровадження і функціонування державної програми «Від лану до столу», що передбачає контроль безпеки та якості на всіх стадіях виробництва харчових продуктів, а також застосування системи НАССР- визначення небезпечних чинників і контроль «критичних точок» виробництва безпечної продукції.

Наступним доречним кроком має бути удосконалення вимог нормативних документів щодо маркування продуктів харчування і посилення контролю за достовірністю інформації. Як результат - підвищення рівня поінформованості споживачів про продукцію, підвищення культури споживання їжі.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

1. Конвенція про охорону біологічного різноманіття від 1992 року (поточна редакція 29.10.2010, підстава 995 к03) // http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_030
2. Концепція Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005 — 2025 роки// <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/9110364>
3. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна -2020»// <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
4. Толлок Г.А. Шляхи впровадження системи НАССР: українські реалії / Г. Толлок // Продовольча індустрія АПК. - 2015. - № 6. - С. 4-6.

Рачинська Галина Василівна, доцент кафедри менеджменту організацій Національного університету "Львівська політехніка", к.е.н, доцент

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Особливістю сучасного етапу розвитку економіки країни є те, що вона направлена на утвердження основних засад економіки знань, складовими елементами якої є інтелект, інформація і знання. «.... компаніям, які прагнуть працювати на рівні у світовому глобальному просторі, необхідна державна підтримка. Вона повинна проявлятися у таких аспектах: вдосконалення технологічної, інституційної та організаційної бази національних інноваційних реформ; цілеспрямована підготовка кадрів високої кваліфікації для високотехнологічних галузей, підвищення інноваційної культури суспільства; створення високоефективної системи телекомунікацій, запровадження новітніх методів передачі та обробки інформації в усіх сферах людської діяльності, забезпечення якнайшвидшої інтеграції України у світовий інформаційний простір [1].

Характерною ознакою нинішнього етапу розвитку України є те, що власна промисловість давно потребує модернізації, а іноземні інвестори відкривають на вітчизняних теренах свої заводи (Leoni, Fujikura, Bader,

Formation of knowledge economy as the basis for information society

Sumitomo, Nexans, Kromberg & Schubert, Klingspor і інші). З одного боку, це дає надію на нову індустріалізацію країни загалом і регіонів, зокрема, з іншого - розуміння того, що це достатньо низько технологічні виробництва, праця на яких не потребує профільної освіти. Як свідчить світова практика, як тільки рівень життя та продуктивність праці починають зростати, інвестори переводять свої виробництва до рентабельніших (бідніших) країн. Саме це сьогодні відбувається з такими представниками офшорингу як Індія і Китай. Ще 10 років тому на індійський ІТ – сектор із його 4 млн. працівників припадало 33% інвестиційних вкладень. А сьогодні – він стрімко падає. Лише впродовж 2017р. індійським компаніям довелося звільнити 56 тис. працівників, а впродовж наступних чотирьох років, за прогнозами аналітиків, на вулиці опиняться ще 700 тис. працівників. Наприкінці 2015р компанія Adidas відкрила нову фабрику в Німеччині. Однак робочих місць додалось небагато, бо функціонування високотехнологічного роботизованого підприємства забезпечує тільки 160 осіб, зайнятих програмуванням та контролем якості. І хоча радикальних планів компанія не озвучує, для мільйонів працівників компанії Adidas в Азії це не просто дзвіночок, а цілий набат. А от фінська Nokia планує перебудувати всі 12 заводів компанії (на фабриці в місті Оулу працює лише троє осіб, що стежать за функціонуванням роботизованих систем).[2] Так що в майбутньому привабливість недорогої та відносно кваліфікованої української робочої сили тільки падатиме. І це справа не такої далекої перспективи, як може здаватися сьогодні.

Враховуючи таку ситуацію, зрозуміло що іноземні інвестиції не панацея, а досягти справжнього економічного зростання можливо шляхом активізації інвестиційно - інноваційного розвитку вітчизняних підприємств і створення власної промисловості. Україні конче необхідно відійти від сировинної та низько технологічної промисловості в бік виробництв із високим інноваційним

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

потенціалом, які даватимуть найбільшу віддачу. Зазначені аспекти зумовлюють істотну специфіку процесу управління інвестиційно – інноваційним розвитком вітчизняних підприємств.

З метою активізації інноваційної діяльності підприємств необхідно [3]:

- сформувати електронну біржу інновацій, а саме, створити базу даних про інвестиційно привабливі інноваційно орієнтовані підприємства, розвивати регіональні Інтернет портали інноваційного підприємництва у напрямі популяризації та рекламування інноваційних проектів , надавати допомогу з підготовки бізнес - планів та інвестиційних проектів малих підприємств в інноваційній сфері;

- розробити програму створення регіональних ринків інтелектуальної власності, в якій, зокрема, передбачити механізми передачі технологій та захисту прав інтелектуальної власності у сфері малого підприємництва, сприяння комерційному використанню результатів інтелектуальної діяльності, стимулювання розвитку інноваційних ідей та впровадження їх у виробничі процеси на великих підприємствах;

- розглянути можливість створення Венчурного інноваційного фонду України за участю коштів державного бюджету, що має виконувати функцію каталізатора створення регіональних венчурних фондів за участю вітчизняного та іноземного капіталу.

Реалізація зазначених заходів не лише сприятиме розвитку інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва, а й створить підґрунтя для формування інтелектуальної економіки, зміцнить конкурентні переваги вітчизняного бізнесу та прискорить формування повноцінного середнього класу в Україні. Тут дуже важливо визначити українському уряду напрям стимулюючих заходів і контрольних точок для їх реалізації. Характерними пріоритетами нової моделі

Formation of knowledge economy as the basis for information society

економічного зростання мають стати: добробут, інтелектуалізація виробничої діяльності, використання високих інформаційних технологій, екологічність.

1.Рак Н. Є. Економіка знань: сутність та фактори управління знаннями:[електронний ресурс].– Режим доступу: http://ird.gov.ua/re/re200903/re200903_224_RakNYe.pdf

2. Віхров М. Шлях дракона. Чому іноземні інвестиції не панацея /М. Віхров //Український тиждень, №14(542)6 -12.04.2018

3. Васильців Т. Г. Економіка малого підприємства: Навч. Посіб./Т. Г. Васильців, С.І. Іляш, Н.Г Міценко// за ред.д-ра екон. наук Т.Г Васильціва. – К.: Знання, 2013. – 446 с.

Лісовська Лідія Степанівна, доцент кафедри менеджменту організацій Національного університету "Львівська політехніка", к.е.н, доцент;

Теребух Андрій Андрійович, завідувач кафедри туризму Національного університету "Львівська політехніка", д.е.н, професор

ДО ПРОБЛЕМ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ НАУКОВО- ДОСЛІДНИХ РОБІТ

Основним фактором формування ефективної національної економіки та забезпечення високого рівня життя суспільства є розвиток екосистеми інновацій.

Екосистема інновацій – це синергія держави, підприємницького та дослідницького середовища з використанням організаційних, нормативних, навчально-методичних та фінансових ресурсів і запровадження механізму передачі знань з метою трансформації в інноваційні продукти [1].

Екосистема інновацій має цілий ряд ознак, які забезпечують ефективність її функціонування (рис.1).

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

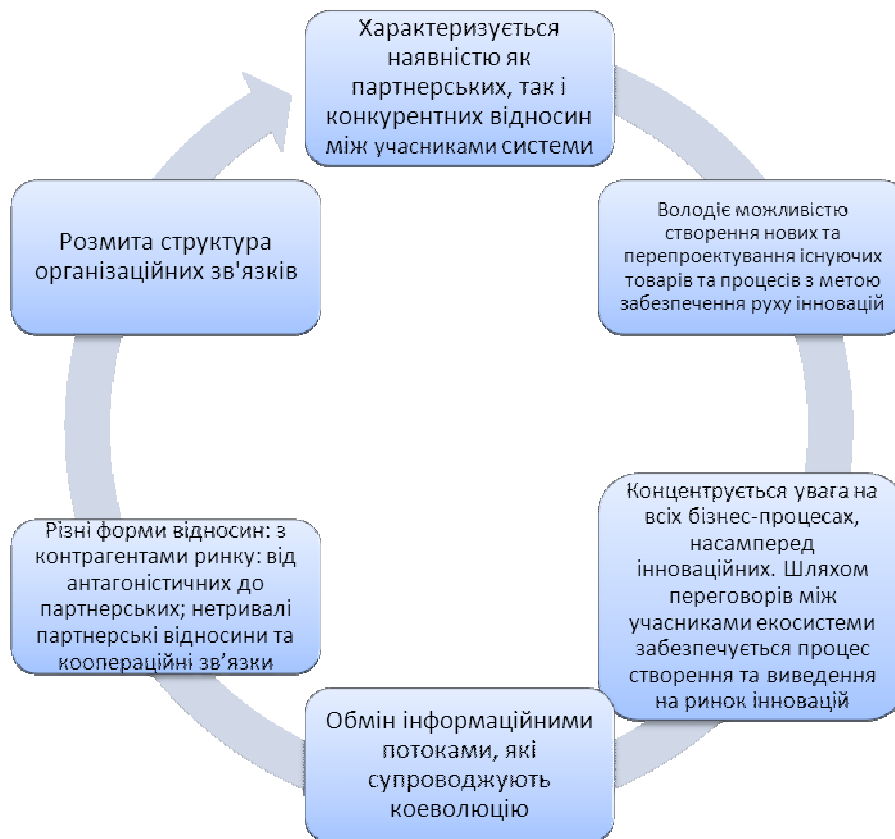

Рис.1 Особливості екосистеми інновації

Джерело: власна розробка

Суб'єктами екосистеми є всі учасники, що беруть участь у процесі створення та комерціалізації інновацій [1]. Екосистема інновацій базується на головній підсистемі – підсистемі генерування знань [2].

Зазначена підсистема повинна існувати не самотійно, а постійно співпрацювати з ринком інвестицій та ринком суб'єктів господарювання. Підсистема генерування знань продукує науковий результат - нове наукове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях інформації (звіт, наукова стаття, доповідь, відкриття, нормативний документ тощо).

Formation of knowledge economy as the basis for information society

Науковий та (або) науково-технічний (прикладний) результат, призначений для реалізації називають науково (науково-технічною) продукцією [3].

Науково-технічна продукція повинна мати наукову та практичну цінність, суспільну та економічну корисність [4]. Оцінювання та придбання наукової (науково-технічної) продукції проводиться на основі аналізу і зіставлення показників, що характеризують [5]: науковий рівень розробки; економічне, соціальне та екологічне значення розробки; можливі шляхи комерціалізації та її економічну доцільність.

Перераховані показники можуть стати основою для формування корисності наукових розробок та обґрунтування налагодження партнерства виконавців наукових робіт.

Науковий результат оцінюють методами технологічного аудиту за показниками науково-технічного рівня розробки. Оцінка науково-технічного рівня розробки здійснюється на основі критеріїв, що відображують новизну, значимість для практики, якість, відповідність стандартам [5].

Свідченням конкурентоспроможності новації є можливість експансії, яка відкривається перед інноватором (підприємством, що впроваджує новацію) на певному сегменті ринку. З огляду на це важливими передумовами перетворення нової ідеї, винаходу на новацію є [6, с.78]: наявність ринку потенційних користувачів, на якому вона може виступити товаром; ймовірність суттєвого збільшення доходу користувача (інноватора); можливість залучення суміжників у процес освоєння новації чи використання інноваційного продукту (хвиля пожвавлення).

Інноваційний продукт має довести свою практичну цінність, тобто бути затребуваним на ринку інновацій. В якості факторів при оцінці наукового ефекту можуть бути прийняті наступні: новизна отриманих чи прогнозованих

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

результатів; глибина наукового опрацювання; ступінь вірогідності успіху (при незавершеності роботи). В якості факторів при оцінці науково-технічного ефекту можуть застосовуватися: перспективність використання результатів; масштаб можливої реалізації результатів; завершеність отриманих результатів.

Такий підхід ми вважаємо обмеженим, оскільки його необхідно доповнити показниками економічного аудиту через використання показників комерційної ефективності використання розробок. Такими показниками є показники інвестиційної привабливості (ефективність вкладених інвестицій і період їх окупності). Це дозволить визначити прогнозовану корисність результату НДР для суб'єкта придбання.

Рівень корисності наукового результату визначає рівень корисності інноваційної продукції, залежить від форми володіння та умовами використання інновації. Корисність інновацій може бути оцінена відповідно до вимог, які актуалізуються внутрішнім та зовнішнім середовищем споживання інноваційної продукції.

1. Лановська Г.І. Інноваційна екосистема: сутність та принципи/Г.І.Лановська//Економіка і суспільство. – 2017 - №11.- С.257-262.
2. Федулова Л.І., Марченко О.С. Інноваційні екосистеми: сутність та методологічні засади формування / Л.І. Федулова, О.С. Марченко // Економічна теорія та право. – 2015 – № 2(21) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://econtlaw.nlu.edu.ua/wpcontent/uploads/2015/11/2_21.pdf.
3. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 3, ст.25): Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
4. Положення про організацію наукової, науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації. - Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1197-06.
5. Наказ Державного комітету України з питань науки, інновацій та Інформатизації / № 18 Методичні рекомендації з комерціалізації розробок, створених в результаті науково-технічної діяльності від 13. 09.2010 р.
6. Управління інноваціями: навч. посібник / Н.І.Чухрай, Л.С.Лісовська. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. – 248 с.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

Мартин Ольга Максимівна, к.е.н., доц., доцент кафедри права та менеджменту у сфері цивільного захисту, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності;

Левків Галина Ярославівна, д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту Львівського державного університету внутрішніх справ; **Кухарська Лілія Василівна**, аспірант кафедри менеджменту Львівського державного університету внутрішніх справ;

Шегинський Іван Іванович, студент 3 курсу «Облік і аудит» факультету № 8 Львівського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ В ДІЯЛЬНОСТІ ФІРМИ

Загальне управління продуктивністю праці персоналу орієнтує усю систему менеджменту на досягнення необхідного рівня якості, зокрема систему мотивації праці [1, с.44]. Згідно з принципами Е. Демінга, управління якості продуктивності праці, для кращої мотивації праці працівників дотримуватися високої якості бізнесу потрібно «позбавлятися страху» [2]. Вказаний принцип ґрунтується на всебічному залученні працівників до управлінських функцій, свідчить, що «необхідно удосконалювати стосунки між працівниками і керівниками, розкріпачувати людей так, щоб кожен міг працювати якісно і продуктивно в інтересах підприємства [1, с.47]. Такого значення страх може зруйнувати гідність, мотивацію, відобразитися на якості, продуктивності та ін. В організації має бути вільна від загроз для працівників і незрозумілих дій атмосфера. Винагородою в таких випадках є лояльність, продуктивність і сумлінність працівників [2].

Тому, для успішної мотивації праці працівників на фірмі слід встановити чітку та передбачувану систему заохочення. В результаті нашого дослідження пропонуємо наступні рекомендації для вищого керівництва для мотивації. Опираючись на них, керівництво фірми має змогу показати своє лідерство та

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

зобов'язання щодо таких завдань: 1) розуміння не лише вимог, а й поточних і майбутніх потреб та очікувань працівників; 2) пропагування політики та цілей щодо підвищення обізнаності, мотивації та залучення працівників організації; 3) досягнення постійного поліпшення процесів як однієї з цілей організації; 4) постійний розвиток організації і управління змінами; 5) встановлення шляхів досягнення задоволеності зацікавлених груп працівників та інформування про найважливіші зміни та результати організації.

Фірма повинно визначити потреби та очікування своїх працівників щодо визнання, задоволеності роботою і професійного зростання. А у разі існування такої практики така увага допомагає забезпечувати впевненість у максимально повному залученні працівників до справ фірми, посилювати їх мотивацію. У силу того, що менеджмент працює якісно, робітник звикає і цінує це, а отже, більш мотивований не відставати від найкращої практики [3, с.10].

Керівництву фірми треба створити систему менеджменту, постійно прихильну до персоналу. Тільки тоді, коли менеджмент демонструє свою високу мотивацію, самодисципліну, люди матимуть можливість виконати свою роботу з підтримки й удосконалювання стандартів, щоб задовольнити споживачів, досягаючи цілей з якості, вартості й поставки (QCD – quality, cost, delivery) [3; 5].

Мотивація праці у своїй концепції опирається на підходи: традиційний; людського фактора; людських ресурсів; теорії потреб (ієрархічних, змістових, процесійних тощо). Структура мотивації праці діяльності фірми полягає в умінні додавати теорії мотивування до структури діяльності для поліпшення продуктивності й для морального задоволення. Аналізування сучасних публікацій у галузі управління людськими ресурсами підприємств дає можливість визначити основні види й методи удосконалення мотивації діяльності: 1) полегшення структури мотивації – зменшення кількості завдань,

Formation of knowledge economy as the basis for information society

які повинна виконати одна особа, що сприяє продуктивності; 2) поетапне виконання завдань – поступове виконання завдань, що вносить розмаїття у роботу й стимули до вдосконалення; 3) збільшення кількості завдань – поєднання декількох завдань у більш об'ємне, що вносить розмаїтість і спонукує винахідливість у роботі; 4) збільшення завдання мотивування – введення в діяльність досягнень, заохочень і інших сильних стимулів.

Залежно від організаційної структури управління, організаційної культури й стилю керівництва, застосовується той або інший тип мотивування або їхнє поєднання. Нові заходи мотивування поділяють на такі типи, які з успіхом можуть використовувати в мотивуванні на фірмі: 1) оплата за внесок – заохочення працівників залежно від їх внеску в підвищення продуктивності; 2) поділ прибутку – захід мотивуючої компенсації, що полягає в заохоченні працівників при реалізації поставлених завдань; 3) «кадровий акціонерний план» – захід мотивуючої компенсації, що дає змогу працівникам стати співвласниками фірми; 4) одноразова премія – захід мотивуючої компенсації, що полягає в одноразовій винагороді працівників залежно від їхнього внеску; 5) плата за професіоналізм – захід мотивуючої компенсації, що встановлює залежність розміру заробітної плати працівників від кількості виконаних завдань.

У практичному застосуванні цих заходів для підвищення продуктивності можливі варіанти й поєднання, обумовлені певними умовами бізнес-процесу фірми [4, с. 53-60; 6, с. 78]. Загалом дослідження нових підходів до мотивації праці персоналу у системах забезпечення якості на підприємствах дає можливість побачити перспективи для покращення моделей мотивування.

Сьогодні фахівці позитивно ставляться до принципів мотивування у системі якості. Діаметрально протилежна думка щодо можливості покарання працівників за зриви у роботі системи якості не знаходить прихильників у

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

нових концепціях. Тому що багаторічний досвід та сучасні дослідження свідчать про досить низьку ефективність каральних заходів та зниження через їх негативний вплив на психологію працівників продуктивності та ініціативності.

Беручи за основу схему мотивування через потреби, можна побудувати схему мотивування через потреби з погляду управління персоналом у сфері мотивування продуктивності праці на фірмі. Потреби покращують у свідомості працівника інтереси, виникають мотиви як «усвідомлені спонукання до дій» [7; 8].

Таким чином, мотиви мають вплив на поведінку працівника, визначають діяльність з метою отримання винагороди та досягнення цілей. Ритмічність циклу цієї схеми залежить від результату рівня задоволення потреб персоналу. Потреби, які таким чином задовольнялися у минулих періодах, більшою мірою формують інтереси в майбутньому.

1. Балабанова Л.В. Стратегічне управління персоналом підприємства в умовах ринкової економіки [Текст]: монографія / Л.В. Балабанова, О.В. Стельмашенко; М-во освіти і науки України, Донец. нац. Ун-т економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. – Донецьк: [ДонНУЕТ], 2010. – 238 с. – (Школа маркетингового менеджменту).

2. Буркова Л.В. Показники та критерії оцінювання рівня професійних компетентностей у майбутніх спеціалістів соціономічних професій / Л.В. Буркова // Теорія та методика управління освітою. – 2010. – № 3. С. 1-14.

3. Воронкова В.Г. Кадровий менеджмент. Підручник / В.Г. Воронкова. – К: ВД. Професіонал., 2004. – 192 с.

4. Геліч Н. В. Управління компетенцією персоналу / Н.В. Геліч // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. 12, 2011. – С. 53-60.

5. Живко З.Б. Мотивований персонал як гарант безпеки та конкурентоспроможності підприємства. / З.Б.Живко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / за ред.. М.Ф.Кропивка. – Мелітополь : Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2012. - № 2(18). – Т.1. – С.130-136. (398 с.)

6. Зубко А.М. Організація навчального процесу в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів: Монографія / А.М. Зубко. – Херсон: Айлант, 2006. – 124 с.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

7. Живко З.Б. Стимулювання і мотивація праці як функціональні характеристики в управлінні персоналом: теоретичні аспекти аналізу/ З.Б.Живко, М.О.Живко, Н.І.Процак // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна: збірник наукових праць / голов.редактор Р.І.Тринько. – Львів: ЛьвДУВС, 2011. – Вип. 1. – С. 184-191. (300 с.)

8. Шуляр Н.В. Розвиток системи забезпечення якості діяльності підприємств/ Н.В. Шуляр, Р.В. Шуляр. – Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014.- №2. – С. 787-791.

Кисельов Андрій Васильович, Голова правління ПАТ ПАТ "Банк Форвард"
(м. Київ)

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Банківська система в умовах формування цифрової економіки та інформаційного суспільства є однією із найбільш інноваційних сфер національної економіки.

Активний інноваційний розвиток всіх сфер та галузей національної економіки потребує державного регулювання з метою спрямування інновацій на формування суспільного добробуту.

Питанню інноваційного розвитку банківської системи присвячено багато наукових досліджень, проте в основному їх автори розглядають різні аспекти оцінювання економічної ефективності інновацій в банківській сфері та інноваційної діяльності банків. Натомість, питанню інноваційного розвитку банківської сфери як джерела формування фінансових ресурсів увага майже не приділяється.

В свою чергу, проблематика державного регулювання інноваційної діяльності розглядається в наукових роботах, як правило, в масштабах національної економіки в цілому, або в контексті інноваційного розвитку окремих галузей чи сфер матеріального виробництва. Останнім часом також

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

з'явилися фрагментарні дослідження, присвячені інноваційному розвитку фінансових ринків.

Банківська система функціонує в умовах підвищеного ризику. При чому, реалії сьогодення свідчать про те, що діяльність банків, спрямована на зниження ризику, часто суперечить засадам соціальної економіки чи суспільній корисності.

Швидкість розвитку інновацій та їх прискорене впровадження з метою забезпечення конкурентоспроможності в сфері послуг потребує встановлення чітких "правил гри" та сфер відповідальності в умовах активного розроблення, впровадження та використання інновацій.

Відповідно, ефективний механізм державного регулювання інноваційним розвитком банківської системи України має вирішувати проблему багатосторонньо, забезпечуючи безпеку всіх суб'єктів економічних відносин інноваційного розвитку банківської системи, гарантуючи їх інтереси, визначаючи сфери їх відповідальності та підтримуючи ключову роль банківської системи в національній економіці.

1. Трохименко В. І. Сутність та структура сучасного ринку банківських послуг / В. І. Трохименко // Економіка. Проблеми економічного становлення. – 2010. – №2. – С. 76–81

2. Уткин Э. А., Морозова Г. И., Морозова Н. И. Инновационный менеджмент. – М.: АКАЛИС, 2002. – 540 с.

Кулініч Тетяна Володимирівна, доцент кафедри менеджменту організацій,
Національний університет "Львівська політехніка", к.е.н., доцент

ІННОВАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ДЛЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ТУРИЗМУ

Formation of knowledge economy as the basis for information society

Управління конкурентними перевагами туристичних підприємств на інноваційних засадах є складним, багаторівневим процесом, який охоплює всі стадії від розроблення турпродукту, його практичного впровадження, розвитку, просування, різнопланової підтримки, до вивчення інтересів і можливостей підключення усіх зацікавлених сторін та супутніх організацій.

Інноваційні види туризму на сьогодні можуть бути окреслені і розвиваються за багатьма векторами. Назвемо лише окремі з них, і цей перелік є далеко не повним: діловий, навчальний, подієвий, сільський (зелений), екстремальний, екзотичний, пригодницький, екотуризм, шопінг туризм, таймшер. Кожний із них має свої особливі конкурентні переваги, які можуть бути посилені за умови відповідного організаційного і ресурсного забезпечення турпродукту (кадрового, матеріального, інформаційного), відповідності стану туристичних та інфраструктурних об'єктів очікуванням туристів, а також розкриттю потенціалу конкурентоспроможності підприємства сфери туризму, пов'язаних із загалом інноваційним характером їх підприємницької діяльності.

Якщо вважати все нове у продукті таким, що породжує конкурентну перевагу для того, хто це помітив і використав, то важливо розібрати 4 основні інноваційні характеристики турпродуктів, що породжуються самою їх природою і забезпеченням, а саме: 1) пошук ніш – розробка нових невідомих продуктів (конгресовий, пригодницький, підводний, орнітологічний) або прив'язка турів до нових подій (досі не використовуваних як об'єкт туризму); 2) залучення нових ресурсів (техногенних, антропогенних, індустріальних – і створення та розвиток на цій основі нових турпродуктів); 3) вторгнення людини на нові території (природні, екстремальні – досі незвідані, або слабо розвідані); 4) створення нових територій (тематичних парків, спеціалізованих на етнографічному, екстремальному, пригодницькому та/ або розважальному туризмі) [1].

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Навіть такий поверхневий погляд на новації, розроблювані і впроваджені турфірмою у здобутті конкурентних переваг, вказує на потребу зосередження на такій центральній ланці турпослуги, як дестинація (локація). Останню з урахуванням визначень ще називають єдиною конкурентоспроможною геопросторовою стратегічною одиницею управління для підприємств сфери туризму, представленою через датську модель «6 А», що поєднує у систему набір з таких компонентів [2]: 1) attractions – привабливість природних, культурно-історичних інших ресурсів дестинації для туристів, що спонукає їх здійснити подорож; 2) accessibility – транспортно-комунікаційна доступність місця подорожі; 3) amenities – зручність і вигоди для туристів з т. з. того, наскільки якісну подорож можуть запропонувати їм туристичні підприємства; 4) ancillary services – тобто якість роботи посередників і сервісних організацій (рекламістів, маркетологів, банків, поштових служб, лікарень) при підготовці подорожі і під час участі в подорожі); 5) activities – організування туристичної подорожі як сукупності видів діяльності (рекреація, діловий туризм, конференції тощо).

Тобто інтегроване інноваційне управління конкурентоспроможністю туристичного підприємства має охопити систему об'єктів, що складають туристичну дестинацію, і забезпечити виконання ними таких завдань [3]: 1) зберегти і розвинути наявний у цієї дестинації туристичний потенціал; 2) забезпечити необхідні умови для обслуговування туристів; 3) організувати зв'язок між підприємствами, задіяними у процесі туристичної діяльності; 4) надати якісні нові туристичні послуги / виробити якісний новий турпродукт.

Не останню роль в забезпеченні конкурентних переваг туристичного підприємства відіграють соціальні і бізнес-мережі, які поєднують його інтереси з інтересами споживачів туристичних продуктів і з інтересами дестинації як системи. Названі мережі, які теж за своєю природою є інноваційними для

Formation of knowledge economy as the basis for information society

царини бізнесу, можуть служити для утворення альянсів учасників системи туристичної дестинації, для полегшення доступу малих туристичних підприємств до ринкової інформації і до створення систем легшого обміну нею. Соціальні і бізнес-мережі призначені для підвищення привабливості туристичної локації (дестинації) і поліпшення конкурентних позицій всіх учасників, які її формують і підтримують. Для цього можуть бути застосовані такі ефективні маркетингові інструменти, як ринкова сегментація турпродуктів з особливим акцентом на новинки, проникнення на ринок нових продуктів, їх просування [4].

Фактично підтримання стійкої конкурентоспроможності туристичного підприємства має ґрунтуватися на позиціях вибору ринкової орієнтації (на клієнта, на базового конкурента або на основні об'єкти в системі його туристичної дестинації (міжфункціональна ринкова орієнтація)), а також на двох визначальних цільових орієнтирах – наявність довгострокової перспективи і отримання прибутку. Всі зазначені позиції можуть бути втримані і поліпшені завдяки підключенню інноваційної складової.

1. Горіна Г.О. Концептуальні засади формування та розвитку інноваційних секторів ринку туристичних послуг України. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки : зб. наук. праць. – Полтава: Полтав. ун-т екон. і торгівлі, 2016.– № 5(77).– С. 261–270.

2. Головчан А. І. Теоретико-методологічні підходи до визначення сутності туристичних дестинацій та управління ними. Торгівля і ринок України : зб. наук. праць. Дон НУЕТ ім. М. Туган-Барановського. 2009. № 27. –С. 157–162.

3. Грабовенська С.П. Аналіз стратегій управління конкурентоспроможністю туристичних послуг. Конкурентоспроможність в умовах глобалізації: реалії, проблеми та перспективи: X Міжнар. наук.-практ. конф. (28–29 квітня 2016 р.). Житомир. ЖФ КІБІТ. 2016. – С. 40–42.

4. Папп В.В., Бошота Н.В. Роль соціальних та бізнес-мереж у діяльності туристичних підприємств. Економіка і суспільство. 2018. № 14. –С. 619-625.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Петрова Ірина Владиславівна, завідувач кафедри культурно-дозвілєвої діяльності, Київський національний університет культури і мистецтв, доктор культурології, проф.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ «ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ»

У контексті обговорення питань щодо доцільності здійснення підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти [4], варто наголосити на таких аспектах як практико-орієнтоване навчання, теоретична підготовка, неперервна співпраця між закладами освіти й підприємствами.

Практико-орієнтоване навчання. Передбачається, що, запровадження дуальної освіти забезпечить, з одного боку, інтерактивність і творчість навчання, своєчасну апробацію інновацій, сприятиме реалізації проектних ініціатив студента під час навчання, скоротить процес професійної адаптації випускника. З іншого боку - «входження» практичного навчання у навчальний процес вузу (шляхом організації майстер-класів, воркшопів, тренінгів, онлайн-курсів, практичних кейсів, бізнес-ігор, симуляції практичних ситуацій) дозволить виробити у студента практичні вміння й навички для якісного здійснення професійної діяльності (від уміння приймати рішення й делегувати повноваження до здатності довести справу до завершення в змінених умовах).

Теоретичне навчання. Необхідно акцентувати увагу на двох складових означеної проблеми: змістовності навчальних програм та професійній кваліфікації викладача. Як доводять численні дослідження, увага в сучасному суспільстві акцентується на формуванні універсальних (функціональних) компетенцій або так званих м'яких навичок (soft skills). На відміну від вузькоспеціалізованих (hard skills), soft skills є навичками міжпрофесійними,

Formation of knowledge economy as the basis for information society

такими, що дозволяють швидко й доволі ефективно адаптуватися до нових умов, приймати нестандартні рішення, змінювати класичні моделі діяльності [2, С.13]. Серед таких soft skills: навички аналізу та вирішення проблем у постійно змінюваній ситуації, навички управління часовим ресурсом й самоорганізації, навички працювати у команді, навички самоосвіти й саморозвитку. Сукупність цих навичок є фактично мінімальним рівнем «функціональної грамотності» у сучасному світі. По-друге, питання підвищення кваліфікації викладачів вузу також вимагає нагального вирішення. Частково його можна вирішити шляхом запрошень викладачів на стажування в установи проходження практики, організації практичних семінарів із залученням спікера від баз практики, розробки й запровадження програм підвищення кваліфікації й практичного навчання для викладачів освітніх закладів, супроводжуваних утвердженням соціальної престижності професії викладача у вітчизняному суспільстві.

Відсутність неперервної співпраці та взаєморозуміння між закладами освіти й підприємствами. Сприйняття випускників підприємцями, представниками бізнесу, державних структур доволі часто характеризується ситуативністю й тимчасовістю ситуації, адже представник бізнесу відповідає за результати своєї діяльності «сьогодні», у даний момент. Проте освітній заклад (принаймні, на даному етапі свого розвитку) реально не здатен вчасно реагувати на усі коливання ринку праці, тому й звинувачується у формалізації, застарілих методах роботи, невідповідності навчальних програм попиту на ринку праці. У результаті, молодий фахівець, який розпочинає свою професійну діяльність, надолужує «навчальні» прогалини шляхом самоосвіти, адаптаційних проектів для співробітників (коучингу, менторства, наставництва) або ж програм стажування. Є сподівання, що дуальна освіта допоможе скоригувати навчальні плани, усуваючи в них ті прогалини, що гальмують якісне зростання майбутнього фахівця.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Водночас, представники бізнесових компаній чи державних структур не здатні спрогнозувати наявність необхідних для фахівця-2030 навичок і не мають стратегічного бачення щодо формування у студента знань, вмінь і навичок у перспективі. До того ж, неодноразовими є скарги на значимі витрати часу на навчання молодій людині та неперспективність цієї співпраці, відсутність системи стимулів та мотивацій учасників дуальної освіти від установ, що забезпечують практичне навчання студентів, незацікавленість роботодавців у фінансуванні підготовки фахівців [1, 2, 3].

Результатом інтегрованих навчальних програм мають стати їхня відповідна змістова насиченість, створення умов для здійснення науково-практичної діяльності на виробництві, курсові, дипломні й магістерські дослідження, які реалізовано спільно із практиками.

Тобто, освітній процес має три основні складові «викладач – студент – підприємець». Основою успішного навчання студента є *поєднання теоретичного й практичного навчання*, формальної та неформальної освіти, тобто спільної діяльності викладачів й підприємців, представників бізнесових структур, громадських організацій, професійних спілок, освітніх закладів (у тому числі початкової та середньої освітньої ланок). Наслідком такої діяльності стане належна конкурентоспроможність майбутнього випускника та його затребуваність на ринку праці. Партнерство освітніх закладів із приватним та державним секторами, активізація їхньої співпраці, дозволить не лише оптимізувати змістову складову навчальних планів з урахуванням потреб реального життя, але й розвинути у студента відповідні вміння й навички, здатність стратегічно мислити та використовувати у своїй роботі доказовий підхід; поглибити кваліфікацію викладацького персоналу, оптимізувавши професійну адаптацію викладачів до змінюваних освітніх умов.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

1. Гриневич Л. Привабити студентів та зупинити їх відтік можна лише якістю вищої освіти, яка зростає. [Електронний ресурс] / Л. Гриневич. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/liliya-grinevich-privabiti-studentiv-ta-zupiniti-yih-vidtik-mozhna-lishe-yakistyu-vishoyi-osviti-yaka-zrostaye>.

2. Зінченко А.Г. Навички для України 2030: погляд бізнесу / За ред. М.А. Саприкіної. – К.: ТОВ «Видавництво «ЮСТОН», 2016. – 36 с.

3. Ковтунець В. Навчатися на роботі: за 2018 рік МОН планує підготувати законодавчу базу для дуального навчання [Електронний ресурс] / В. Ковтунець. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/navchatisya-na-roboti-za-2018-rik-mon-planuye-pidgotuvati-zakonodavchu-bazu-dlya-dualnogo-navchannya>.

4. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/.../kontseptsii-dualnoi-osviti.doc>.

Живко Зінаїда Богданівна, завідувач кафедри менеджменту Львівського державного університету внутрішніх справ, д.е.н., професор; **Руда Ольга Іванівна**, доцент кафедри економіки та економічної безпеки Львівського державного університету внутрішніх справ, к.е.н., доцент; **Марковський Володимир Ярославович**, завідувач відділення практичного навчання НМВ Львівського державного університету внутрішніх справ, к.юр.н., доцент; **Музика Софія Несторівна**, завідувач навчально-методичним відділенням Львівського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОВВЕДЕНЬ В СИСТЕМІ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ

Більшість новацій реалізується у сфері економіки, забезпечуючи вирішення завдань економічного зростання, конкурентоспроможності не лише регіону, а держави загалом. Чимало новацій, своєчасно не впроваджених, морально старіють, втрачають новизну і свою комерційну привабливість. Новація з моменту впровадження у виробництво, побут, інші сфери діяльності стає нововведенням (інновацією). Англійське слово «innovation» у перекладі означає нововведення та поширення новинок.

Нововведення - це результат практичного освоєння новації, задіяної у динаміці, ефективність якої оцінюється не тільки економічним, а й соціальним ефектом [1].

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

При дослідженні нововведень виникає ще поняття «новація», проте ці два слова не є однаковими, вони лише пов'язані в одному процесі, про що свідчать їхні визначення, (1) новація - це «новий вид продукції, метод, технологія», а (2) нововведення - це «впровадження новації в економічний виробничий цикл».

Нововведення створює вартість і матеріальні цінності, спираючись на певні зміни в будь-якій галузі - технології, матеріалів, цін, послуг, демографії чи геополітики, формує новий попит і нові ринки. Нововведення сприяє переміщенню ресурсів у сферу більш високої продуктивності та прибутку.

У процесі управління нововведеннями використовують поняття інноваційний процес та інноваційна діяльність. Інноваційний процес - комплексний процес створення, поширення та використання нового практичного засобу (нововведення) для нової або для поліпшення уже відомої потреби людей, а *інноваційна діяльність* - уся діяльність у межах інноваційного процесу, а також маркетингове дослідження ринків збуту, інформаційне забезпечення інноваційних процесів. Проаналізувавши ці два визначення відзначимо, що інноваційний процес є ширшим поняттям, ніж інноваційна діяльність, він охоплює всі стадії створення новинки, технології або послуги, які використовуються у господарській практиці. А інноваційна діяльність полягає в діях людей, спрямованих на створення чи впровадження інновації на певній стадії інноваційного процесу. Здійснювати інноваційний процес чи інноваційну діяльність неможливо без відповідної інфраструктури. Під інноваційною інфраструктурою розуміється сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих організацій, систем, необхідних і достатніх для ефективного здійснення інноваційної діяльності та реалізації нововведень.

В процесі дослідження можна виокремити наступні особливості впровадження нововведень, які впливають на рівень економічної безпеки підприємства:

Formation of knowledge economy as the basis for information society

1. Можливість негативного сприйняття нововведень працівниками в зв'язку з середнім віком персоналу від 50 років, що призводить до відторгнення та не сприйняття нововведень.

Шлях вирішення цього питання полягає в тому, що працівникам потрібно роз'яснити, які вигоди чекають їх від даних нововведень, як в результаті полегшиться їх робота, як деякі інновації вплинуть на діяльність підприємства загалом. Роз'яснення нововведення працівникам буде проходити через ряд заходів: навчання і надання інформації про нововведення; залучення працівників до процесу впровадження нововведень; стимулювання та підтримка працівників; збір побажань щодо думки впровадження нововведення; організація ознайомчих виїздів на підприємства, де вже відбулися подібні нововведення.

2. Слабке фінансове забезпечення підприємства, у зв'язку з чим впровадження нововведень ускладнюється.

Вихід з цієї ситуації полягає у тому, що підприємству потрібно переглянути всі статті своїх видатків й доходів, що дасть змогу виявити та оптимізувати найбільш ресурсоємні витратні статті підприємства або звернутися за допомогою до аудиторської фірми, яка б зробила аудит діяльності і вказала у своєму висновку на проблеми у фінансовій діяльності.

3. Нестача досвіду керуючої ланки підприємства в управлінні процесом впровадження нововведень.

З метою збільшення досвіду та кваліфікаційних навичок стосовно управління процесом впровадження нововведень керуючій ланці (керівникам) потрібно відвідувати спеціалізовані конференції, виставки тощо. Також значний досвід можна перейняти спілкуючись із виробниками нововведень щодо процедури їх впровадження.

4. Наявність певних законодавчих неузгодженостей та неточностей

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

щодо вироблення нововведення, які є причиною тривалого часу, який затрачається на реєстрацію та сертифікацію новинки тощо.

5. Наявна хороша матеріальна база для розробки і впровадження нововведень, що дає можливість не займатися з цією метою пошуком приміщень, та, відповідно, заощадити кошти на оренді або необхідності придбання площ. Дасть змогу підприємству залучити кошти на інші етапи впровадження і розробки нововведень.

6. Близькість до ринків збуту та сировинних ринків, що забезпечує можливість мінімізування витрат на виробництво і збут інноваційних продуктів, та в подальшому дасть можливість отримання від цього додаткових прибутків.

7. Зручне розташування підприємства поблизу місць видобутку корисних копалин, розташування торгових гуртових баз, кордону дає змогу започаткувати заплановану діяльність, впроваджувати нововведення за допомогою вітчизняних та закордонних партнерів шляхом купівлі нових розробок (нововведень) або загальної повної співпраці.

Це дасть можливість розвивати підприємству фінансово-господарську діяльність та забезпечити його інноваційну безпеку в системі економічної безпеки підприємства.

1. Захаров Є.В. Теоретико-практична інноваційно-інвестиційна діяльність регіону8
Є.В.Захаров // [Електронний ресурс]. – Сайт доступу:
http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2008_26/statti/2_14.htm

Osos Pavlo, PhD Student of the National Academy of Management, Economy

Formation of knowledge economy as the basis for information society

THE INDUSTRIES' INFLUENCE ON OPERATION OF THE DOMESTIC ECONOMY SYSTEM

The national economy features the sectoral and territorial structure, the managements system, as well as certain social and economic relations. In terms of the general view, the national economy is determined via the economic potential, meaning the aggregate ability of the domestic economy to manufacture the products and render the services. The economic potential defines on the number of human resources and their qualification level, availability of useful natural resources (especially, the mineral resources, and the soil and climatic conditions), scope of the production facilities, production infrastructure development level (transport, communication, electrical grid, etc.), science and engineering development level.

The country economy potential largely depends on the scope and quality of the production factors - the resources necessary for the goods manufacturing. The following will be the major production factors: labor (the physical and mental activities of a human is aimed at production of goods and services), the technology – scientific methods for production management applying to the innovative production processes, the natural resources suitable and necessary for the production activities, the capital – the funds accumulated in the production, monetary and commodity forms [1].

The national economy's major portion is the economy sector encompassing the similar common features, allowing distinguishing thereof from the other areas of the domestic economy for the theoretical and practical purposes. The private and public sectors of the economy are outlined. The private sector's peculiarity is unavailability of the direct control and subordination to the governmental authorities unlike the state sector.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

A. Fisher and C. Clark in their paper *The Sectoral Structure Theory* (the structural changes theory) outline such sectors as the primary sector represented by extraction of raw materials, the secondary sector – the raw materials processing to obtain a new product, and the tertiary sector – featuring the infrastructure and services. V. Inozemtsev further draws attention to the distribution and exchange sector and the social and managerial sector. Moreover, the real, financial, domestic and foreign sectors of the economy are distinguished [2].

In terms of economy, the industry means totality of the companies and organizations, defined by the totality of the production and business activities' features [3]. The sectoral structure studying is an important element of the national economy efficient management. Each industry of the national economy system is a unique element directly effecting development of the national economy in general. Furthermore, the industry may be represented simultaneously by several sectors.

Viewing the national economy as an integral mechanism of the country's economic system, which development directly depends on the economy sectors development, the latter being affected by such components of the national economy as industries.

The industries' specialization is defined subject to the uniformity feature, i.e., similarity in terms of the manufactured products' designation (e.g., the fuel plants industries), affinity of the raw materials used (e.g., the machine building industry) or in terms of the technology nature. These are grouped into so called complex industries. Therefore, the industries may be aggregated into the fuel and energy complex, comprising the fuel industry and electricity generation industry; the metallurgical and machine-building complex, the chemical and wood complex, including the chemical, petrochemical, woodworking and the cellulose and paper industries [4].

Formation of knowledge economy as the basis for information society

The important factor effecting the sector development is innovations development triggering changes in such processes as the raw materials extraction (the raw materials sector), development of the innovative technologies reducing the production costs and the final product quality (the manufacturing sector), the new methods and methods of the products promotion in the domestic and foreign market, the new variations of advertisement, consulting (the services sector), etc. The industries development has a positive effect on the financial sector due to attractiveness of the product or service for the private investors or foreign states. The high quality innovational products are competitive in the foreign markets, giving rise to the positive trade balance of the country in the international trade, etc.

Moreover, development and implementation of the innovative technologies stimulates emergence of the new industries, resulting in creating of new products or services. The new industries creation gives rise to the new complexes, as a factor for forming the new sectors of the national economy.

The novel technologies, forming a part of the scientific sector, effect the industry, which improvement and development creates changes in the other sectors. Implementation of the new production technologies in the industry triggers changes not merely in the manufacturing sector, but also in the financial sector and the services sector.

Thus, to realize potential of the national economy in general, one should pay attention to development of the innovative technologies, being a source for creating the industries of the new technological lines. The innovative technologies functioning in the national economy is a precondition for the citizens' welfare.

1. Kozak Yu.H. Economy of foreign countries 2013, articles 7-8 [Electronic resource] – <http://bit.ly/2FQA44v>
2. Households, enterprises (firms) and sectors of economy. [Electronic resource] – <https://bit.ly/2J3wll5>
3. Wikipedia. [Electronic resource] – <https://bit.ly/2pLs65E>

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

4. Sectoral structure of the domestic economy. [Electronic resource]–
<http://library.if.ua/book/69/5079.html>

Кучерова Ганна Юріївна, професор кафедри економіки, Класичний приватний університет (м. Запоріжжя, Україна), д.е.н., доц.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ РИЗИКООРІЄНТОВАНОЇ СИСТЕМИ ДОПЕРЕВІРОЧНОГО АНАЛІЗУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Оподаткування, як процес перерозподілу суспільних благ, забезпечує їх трансфер між суб'єктами, рівень життя яких поляризовано, а розвиток – диференційовано. Зазначене формує наявність стабільно присутнього конфлікту комерційних інтересів учасників процесу оподаткування, який історично вирішується шляхом проведення контрольно-перевірочних заходів, аудиту в ході судових процесів.

Загалом система податкового контролю і досі трансформується, що пояснюється динамічністю розвитку соціально-економічних процесів та залишенням нам у спадок податкової системи, структура та принципи функціонування якої не відповідали вимогам, необхідним для розвитку постіндустріальної економіки. Трансформація закладається в переході від формату довготривалих документальних планових перевірок фінансово-економічного стану суб'єктів господарювання до автоматизації процесів повного циклу обслуговування – від реєстрації платників до їх аудиту.

Так, саме з 2000-х років були зроблені перші кроки до диференціації системи податкового контролю відповідно до галузевого аспекту, масштабів та видів діяльності, особливостей господарських операцій. У той же період формується система аудиту суб'єктів господарювання на основі методології

Formation of knowledge economy as the basis for information society

фінансово-економічного аналізу, також розробляється ризикоорієнтований підхід щодо визначення кола типових податкових ризиків. Практична діяльність виявила ряд складностей, що проявлялися у необхідності забезпечення актуальності переліку визначених ризиків господарської діяльності, їх типологізації та систематизації, визначенні бази порівняння (попередніх періодів та галузевого рівня), встановленні взаємозв'язків між фінансово-економічними коефіцієнтами та рівнем податкового навантаження, формуванні бази знань існуючих механізмів мінімізації податкового зобов'язання тощо. Практичні потреби визначили вектор розвитку методології фінансово-економічного аналізу у напрямку встановлення взаємозв'язків його елементів із критеріями податкових ризиків. Проте, ці спроби (Методика, від 14.02.2006 № 170; лист, від 17.03.2009 р. № 2393/7/23-308) теж не вирішили наявні проблеми, оскільки претендували на повне охоплення існуючих ризикових аспектів господарської діяльності із спробою їх типологізації, що практично було нездійсненним.

З 2011 р. для формування плану-графіку перевірок ризикоорієнтовану систему трансформували за критерієм рівня ризику (високий, середній, низький) та відповідно до встановленого переліку найменувань податкових ризиків, як наслідок, було обмежено застосування фінансово-економічного аналізу. Наразі ефективність функціонування системи податкового контролю забезпечується потужним інформаційно-аналітичним складовим елементом, структура якого визначається ризикоорієнтованим підходом та автоматизацією процесів аудиту результатів діяльності платників податків, зокрема: в частині контролю - впровадженням електронних перевірок та електронного доперевірочного аналізу (ІТС «Податковий блок»), який постійно коригується з метою уточнення плану – графіку перевірок.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Автоматична система доперевірочного аналізу формує результати наступним чином. Так, визначаються назва ризику, кількість випадків, значення ризику (розрахункове), значення ризику (фактичне), значення ризику по перевірці, розрахункові втрати бюджету, очікувані результати, фактично донараховано коштів.

Проте, проблемні питання не знайшли остаточного рішення, що пояснюється запізненням у розвитку системи податкового контролю, трансформація якої здійснюється з часом з урахуванням змін цілей та відповідно до можливостей платників податків в соціально-економічному просторі. Таким чином, постійний розрив та відставання між процесами податкового контролю та господарськими продукує потужний ресурс – час, необхідний на адаптацію суб'єктів до нових умов і переналаштування їх взаємозв'язків. При цьому, як податковий контроль відстежує поведінку суб'єктів у відповідь на податкові зміни та немає даного ресурсу на формування відповідної їм негайної реакції, оскільки характеризується жорстким регламентом, який реалізується із періодичним підведенням підсумків.

Отже, гнучкості та адаптивності процесам податкового контролю надає електронна система їх забезпечення. Тоді структура сукупного ризику здійснення податкового контролю визначається множиною ризиків, що притаманні системі податкового контролю та множиною ризиків, що характеризують господарську діяльність платника податків.

$$R = \langle R^{PK}, R^S, t \rangle, \quad (1)$$

де $R^S = \{r_j^S\}$ – множина системних ризиків, притаманних господарській діяльності платника податків, що виокремлено із соціально-економічного

Formation of knowledge economy as the basis for information society

середовища на період t ; $R^{PK} = \{r_i^{PK}\}$ – множина методологічних ризиків системи податкового контролю на період t .

Таким чином, подальше впровадження сучасних інформаційно-аналітичних технологій в середовище оподаткування безумовно є доцільним та ефективним, проте, реалії сьогодення вимагають встановлення більш чіткої відповідності їх параметрів господарським процесам. В свою чергу, методологія ризикоорієнтованого підходу податкового контролю потребує подальшого удосконалення у напрямках виявлення найістотніших податкових ризиків та розбудови системи їх постійної актуалізації, скорочення часу на уточнення правового поля у відповідь на податкову поведінку платників податків, повноцінної реалізації процесів електронного оподаткування.

Макшишко Наталія Костянтинівна, завідувач кафедри економічної кібернетики, Запорізький національний університет, д.е.н., проф.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ТА МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІКИ ЦІН НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ

У роботі розглядаються теоретичні концепції кількісного аналізу та прогнозування фінансових ринків, які зазнали певної еволюції в часі, і процес їх формування продовжується. Класична теорія ринку (Ф. Кене, А. Сміт, О. Курно та ін.) базувалася на гіпотезі ліберального та рівноважного ринку (LEMN), яка, попри широке визнання, в результаті неспроможності пояснити реальні процеси панувала не довгий час. На зміну їй висунуто гіпотезу ефективного ринку (EMN), елементи якої було сформульовано вже на початку ХХ ст. (Л. Башельє, П. Кутнером, А. Коулсом та ін) [1]. В основу цієї концепції покладено припущення про раціональність учасників і подання ділової активності на ринках як «випадкового блукання» («справедливої» ціни). Ця

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

концепція представляла лінійну парадигму, але змінила існуючий на той час детермінізм в описі ринків на стохастичність та обґрунтовувала використання імовірнісних розрахунків, стимулювала розробку статистичного інструментарію аналізу. Проте вже у сімдесяті роки ХХ ст. було виявлено, що статистичні залежності на ринках не підпорядковуються закону нормального розподілу Гаусса, а моделювання традиційними методами призводить до значних похибок.

Тому з 1990 р. сформувалася гіпотеза фрактального ринку (ФМН) (Б. Мандельброт, А. Херст, Е. Петерс та ін.), в якій обґрунтовується твердження, що ринки кінця ХХ ст. є фрактальними. Ця гіпотеза більш адекватно відображає процеси, що відбуваються на фінансових ринках: для інвестора важливим є не ефективність ринку, і навіть не «справедлива» ціна, а ліквідність ринку (сама можливість купити або продати товар). Якщо інвестор хоче продати актив, то він готовий продати його за ціною, що не дорівнює «справедливій» [1]. ФМН надає особливого значення впливу інформації та інвестиційних горизонтів у поведінці інвесторів. Застосування методів нелінійної динаміки до питань вивчення фінансових ринків з погляду ФМН здійснювалося Б. Мандельбротом, Б. Лебероном, А. Броком, Д. Сорнетте, Е. Петерсом, М.М. Дубовіковим, Г.Г. Малинецьким, Н.К. Максишко, В.О. Перепелицею [2], А.Б. Потаповим, Л.Н. Сергеевою, В.М. Соловйовим, Н.В. Старченко та ін.

Проте майже в цей час, у 1991 році Т. Веґе була запропонована інша концепція – гіпотеза когерентного ринку (СМН), в якій статистична динамічна модель поєднується з гіпотезою фрактальності. Основне положення гіпотези когерентного ринку [1] – функція щільності ймовірності ринку визначається груповими настройками та фундаментальним зміщенням. Ця гіпотеза стверджує [3], що реальні процеси на ринках – це результат співвідношення нелінійного

Formation of knowledge economy as the basis for information society

зв'язку зовнішнього середовища з внутрішньої організацією та дії групової свідомості. При цьому ці співвідношення динамічні, нелінійні і мають якісні переходи. Тому, як правило, ринок знаходиться в одному зі своїх чотирьох станів: випадкове блукання, нестійкий перехід, хаос, когерентність. Проблемам дослідження властивостей та прогнозування ринків на основі застосування СМН присвячено наукові роботи Л.П. Яновського [4], Д.Л. Філатова, Н.К. Максишко [5], С.С. Чеверди [6], В.О. Шаповалової [7].

У роботах [3, 8] пропонується гіпотеза синергетичного ринку (СМН), яка має за мету об'єднати гіпотези класичного, ефективного, когерентного та фрактального ринків в систему несуперечливих тверджень за рахунок встановлення меж, обмежень і допущень для кожної з них. Тому для побудови базової моделі СМН використовуються: феноменологічна теорія фазових переходів (для пояснення нестійкості статистичних систем), положення теорії великих та складних систем, теорія біфуркацій, катастроф, теорія самоорганізації (І.Р. Пригожина) та теорія синергетики (Г. Хакена).

Прийняття будь-якого теоретичного базису для розробки методології аналізу, моделювання та прогнозування ринкових процесів потребує глибокого дослідження конкретного ринку з метою виявлення передумов застосування відповідного інструментарію.

У цій роботі представлено авторську концепцію аналізу та прогнозування динаміки цін на фінансових ринках з урахуванням існуючих гіпотез. Концепція базується на застосуванні, зокрема, методології дискретної нелінійної динаміки. Представлено результати її застосування для аналізу та прогнозування динаміки цін та прибутковості фінансових інструментів на ринках: нерухомого майна, дорогоцінних металів, ринку Forex та ринку цифрової валюти. Приділена увага інструментальному забезпеченню проведення досліджень.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

1. Петерс Э. Хаос и порядок на рынках капитала. Новый аналитический взгляд на циклы, цены и изменчивость рынка. - М. : Мир, 2000. - 333 с.
2. Максишко Н. К., Перепелица В. А. Анализ и прогнозирование эволюции экономических систем: монография. - Запорожье : Полиграф, 2006. - 248 с.
3. Кузнецов Б. Л. Синергетический рынок – реальность XXI века (2009) URL : <http://ec-sinergetika.ru/library/>.
4. Яновский Л. П. Теория и практическое использование гипотезы когерентных рынков на основе модели Веге-Изинга. URL : <http://www.gsom.spbu.ru/files/upload/niim/publishing/papers/2007/Yanovskiy.pdf>.
5. Максишко Н. К. Моделювання економіки методами дискретної нелінійної динаміки : монографія / наук. ред. проф. В. О. Перепелиця. - Запоріжжя : Поліграф, 2009. - 416 с.
6. Чеверда С. С., Максишко Н. К. Комбінований метод прогнозування світової ціни на нафту. Вісник Східноукраїнського університету ім. Володимира Даля. - 2012. - № 2 (173). - С. 26–32.
7. Максишко Н. К., Біленко (Шаповалова) В. О. Аналіз та прогнозування: сучасні концепції в дослідженні динаміки ціни на ринку нерухомості : монографія. - Запоріжжя : Поліграф, 2017. - 235 с.
8. Кузнецов Б. Л., Кузнецова С. Б. Теория синергетического рынка. - Наб. Челны: Изд. КамПИ, 2006. - 71 с.

Штулер Грина Юрїївна, завідувач кафедри фінансів, обліку та фундаментальних економічних дисциплін, Національна академія управління, д.е.н., доц., член-кореспондент Міжнародної академії інформатики

ЕКСПЛІКАЦІЯ ПОНЯТЬ «РОЗВИТОК» ТА «ГОМЕОСТАЗИС» В ЕКОНОМІЧНІЙ НАУЦІ

Логічним при визначенні економічного розвитку національної економіки буде наукове дослідження котре базуватиметься на початковому визначенні загального, специфічного та філософського наповнення такого поняття, як «розвиток», яке наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Трактування терміну «розвиток»

Автор	Зміст	Коментар
Єрохін С.А.	Розвиток – це зміна станів, яке відбувається за умови збереження їх	Розвиток розглядається як <u>збереження</u> вихідного стану при

Formation of knowledge economy as the basis for information society

	основи, тобто якогось вихідного стану, що породжує нові стани. Саме збереження вихідного стану (основи) робить можливим здійснення закономірностей розвитку.	змінах
Єрмошенко М.М.	Розвиток - упорядкована і закономірна незворотня зміна об'єкта, пов'язана з виникненням нових тенденцій щодо існування системи	Розвиток розглядається як <u>процес</u> обов'язкових та незворотніх змін
Мочерний С.В.	Розвиток - процес закономірної зміни, переходу від одного стану в інший, більш досконале; перехід від старого якісного стану до нового, від простого до складного, від нижчого до вищого	Розвиток розглядається як <u>перехід</u> від одного стану в інший
Саух П.Ю.	Розвиток - збільшення здібностей та компетенцій	Розвиток розглядається як <u>збільшення</u> знань

У звичному розумінні «розвиток – це процес удосконалення тих чи інших елементів суспільних відносин або матеріально-речових складових суспільства, чи соціально-економічних та матеріальних систем у цілому, перехід до принципово нових якісних характеристик». Таке розуміння терміну «розвиток» доволі часто співставляється з прогресом, ростом, розквітом, процвітаням, розвиванням.

Оскільки економічна система і зовнішнє середовище знаходяться в постійному і складному взаємозв'язку, впливаючи один на одного, то їх взаємодія описується рядом понять загальної теорії економічних систем, такими як: стійкість, рівновага, адаптація, гомеостаз і т.п.

Явище незмінності внутрішнього середовища економічної системи при досить значному коливанні умов зовнішнього середовища досліджується у концепції гомеостазису.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Поняття гомеостазису як результату дії вмонтованих механізмів регулювання життєздатності машин та живих організмів було введено Н. Віннером в кібернетику

В основі концепції гомеостазу економічної системи лежать динамічні процеси, оскільки сталість внутрішнього середовища (кожної окремої країни) безперервно порушується і так само безперервно відновлюється.

Основи цієї концепції були закладені ще У. Кеннаном і Р. Ешбі у першій половині 20 сторіччя. Згодом ідею економічної рівноваги розвивали і інші зарубіжні і вітчизняні науковці, їх трактування наведено в таблиці 2.

Таблиця 2.

Трактування терміну «гомеостазис»

Автор	Зміст	Коментар
Горський Ю.М.	функціональний стан системи, при якому за рахунок дії спеціальних систем управління забезпечується підтримка динамічної сталості життєвоважливих функцій і параметрів системи при різноманітних змінах внутрішнього та зовнішнього середовища	Гомеостазис розглядається як <u>підтримка</u> динамічної сталості
Менш Г.	прагнення економічної системи досягти такого стану, коли в результаті інновацій зложилися пропорції, що забезпечують ефективну взаємодію товарно-грошових потоків і цін	Гомеостазис розглядається як <u>прагнення до встановлення пропорцій</u>
Райзенберг Б.А.	намагання і здатність економічної системи підтримувати рівноважний стан, що характеризує її стійкість, стабільність та консервативність	Гомеостазис розглядається як намагання і здатність <u>підтримки</u> рівноважного стану
Єрмошенко М.М.	спроможність економічної системи утримувати свій рівноважний стан і сукупність властивостей під впливом чинників зовнішнього середовища, дія яких заснована на інформації. По відношенню до класу економічних систем або процесів його можна назвати економостазис.	Гомеостазис розглядається як <u>утримання</u> економічною системою рівноважного стану, виокремлюючи роль інформації

Formation of knowledge economy as the basis for information society

На основі знання та розуміння базових теорій економічної рівноваги можуть бути розроблені базисні та альтернативні сценарії світового економічного розвитку.

1. Горский Ю.М. Основы гомеостатики. (Гармония и дисгармония живых, природных и искусственных систем) / Ю.М. Горский. — Иркутск: Изд-во ИГЭА, 1998. — 337 с.
2. Єрохін С. А. Структурна трансформація національної економіки (теоретико-методологічний аспект) [Текст] : наук. монографія / С. А. Єрохін. — К. : Світ Знань, 2002. — 528 с.
3. Єрмошенко М. М. Механізм розвитку інноваційного потенціалу кластерооб'єднаних підприємств : [монографія] / Єрмошенко М. М., Ганущак-Єфіменко Л. М. — К. : Нац. акад. упр., 2010. — 234 с.
4. Мочерний С.В. Економічна теорія: Підруч. - 2-е вид.. - К.: "Вікар", 2005. -386 с.
5. Райзберг, Б.А. Современный экономический словарь [Текст] / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. — М.: Инфра-М, 1997. — 395 с.
6. Філософія [Текст] : навч. посіб. для студентів вузів / П. Ю. Саух ; Мін-во освіти і науки України, Центр навчальної літератури. — К. : [б. в.], 2003. — 256 с.
7. Mensch G. Das technologische Patt: Innovationen überwinden die Depression. Frankfurt a.M. 1975. englische Ausgabe (in USA): Stalemate in Technology: Innovations Overcome the Depression. Cambridge, Massachusetts, 1979.- 289p.

Лось Віта Олексіївна, доцент кафедри економічної кібернетики, Запорізький національний університет, к.е.н., доцент;

Полиннікова Олена Георгіївна, Класичний приватний університет (м. Запоріжжя), аспірант

МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ НА ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах формування якісно нової економіки знань прискорюються темпи зростання науково-технічного прогресу та продуктивності праці. Відповідно до [1] економіку знань можна розглядати з чотирьох основних аспектів, а саме: освіта та навчання, інноваційна інфраструктура, економічний, правовий простір та інноваційні системи. Саме інноваційні системи мають забезпечувати формування мережі вищих

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

навчальних закладів, дослідних центрів та інших організацій, що займаються розвитком та застосуванням нових знань в економіці. Саме у цих умовах формування та використання людського капіталу повинно забезпечувати впровадження у виробництво (діяльність) нових знань та інформаційних технологій здатних забезпечити більшу результативність їх роботи. Під результативністю роботи підприємства варто розглядати саме їх фінансові результати. Фінансові результати зазвичай виражені у грошовій формі та відображають результати діяльності суб'єкту господарювання. Також це є основним інвестиційним джерелом, що забезпечує розвиток як людського капіталу так і підприємства в цілому, тобто удосконалення його матеріально-технічної бази [2].

Для вивчення та аналізу причинно-наслідкових зв'язків між людським капіталом та фінансовими показниками підприємства застосуємо системний підхід, а саме побудуємо діаграму Ісікави [3]. Таке подання досліджуваної проблеми дозволить систематизувати та виділити найістотніші фактори, що впливають на результуючий показник, у нашому випадку на фінансові результати підприємства. Дана діаграма є інструментом організації та візуалізації знань щодо досліджуваної проблеми та сприяє полегшенню розуміння наслідків певної проблемної ситуації.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

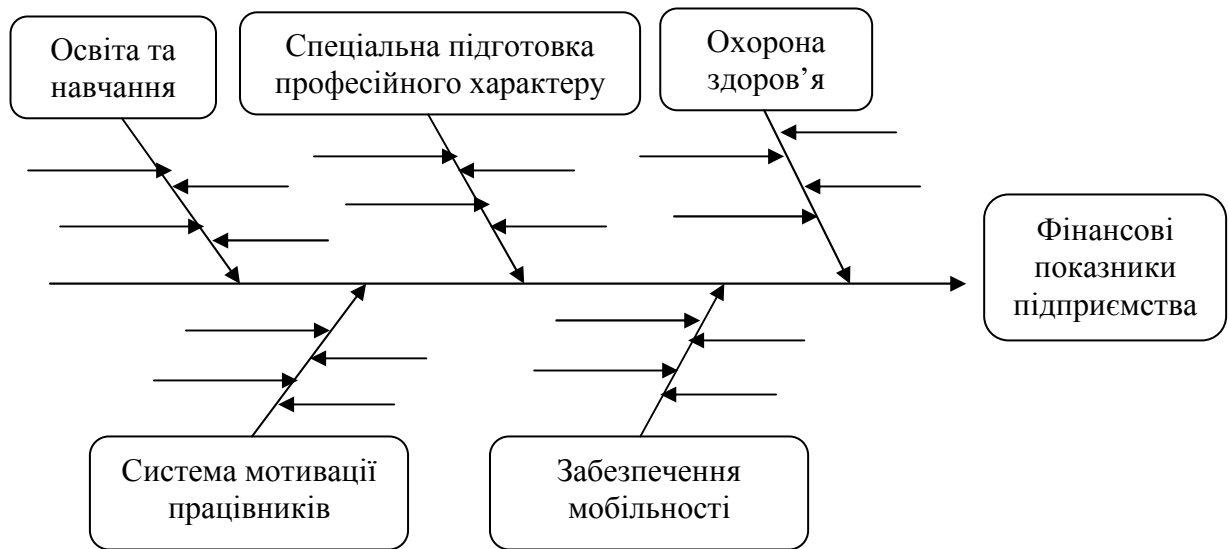

Рис. 1 – Фактори впливу людського капіталу на фінансові показники підприємства: системний підхід

У результаті дослідження основних причинно-наслідкових зв'язків між факторами людського капіталу та фінансовими показниками, було отримано ряд показників, які зведено у п'ять груп (рис. 1). На рис. 1 малими стрілками показано показники, що входять до кожної запропонованої групи, які детально розгляне ні у табл. 1.

Таблиця 1

Опис структурних елементів запропонованих груп факторів

№ п/п	Група факторів	Структурні елементи
1	Освіта та навчання	Загальна освіта, середня освіта, вища освіта
2	Спеціальна підготовка професійного характеру	Профпідготовка кадрів та підвищення кваліфікації, перекваліфікація працівників, міжнародний обмін та стажування працівників, стаж роботи
3	Охорона здоров'я	Профілактичні заходи та діагностика, оплата лікарняних та відновлення здоров'я, медичне страхування за рахунок підприємства, будівництво та утримання оздоровчих та фізкультурних центрів, соціальне забезпечення та соціальні гарантії
4	Система мотивації	Система преміювання працівників, система морального

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

	працівників	заохочення, кар'єрне зростання
5	Забезпечення мобільності	Витрати на підбір персоналу, тимчасова зміна працівників, витрати на переїзд, житло, створенні індивідуальних умов праці, система додаткових пільг

Таким чином, у результаті проведення змістовного аналізу взаємозалежних причин, нами отримано графічне відображення впливу показників людського капіталу на фінансові результати підприємства. Ми бачимо, що людський капітал це така сукупність запасів здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивацій людини, яка використовувати для отримання корисного результату, а саме – зростання продуктивності праці. Розумне використання людського капіталу закономірно призводить до зростання доходів підприємства, що у свою чергу стимулює подальші інвестиції в людський капітал, що приводить до подальшого примноження доходів.

1. Сахненко О.І. Економіка знань: світовий досвід та перспективи впровадження в Україні. *Інноваційна економіка*. Тернопіль, 2013[45]. №7. С. 57-59.
2. Давидюк Т.В. Людський капітал як складова капіталу підприємства. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки*. Житомир, 2008. №4(46). С. 56-60.
3. Метод «Діаграма Ісікави». URL: [http://nspt.ru/sites/default/files /isikava_0.pdf](http://nspt.ru/sites/default/files/isikava_0.pdf). (дата звернення: 15.03.2018).

Костинець Валерія Володимирівна, доцент кафедри бізнес-економіки, Київський національний університет технологій та дизайну, к.е.н.; **Дейнека Олександр Несторович**, освітня програма "Туристичний бізнес", факультет економіки та бізнесу, Київський національний університет технологій та дизайну, здобувач вищої освіти

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОБСЛУГОВУВАННЯ НА КРУЇЗНИХ ЛАЙНЕРАХ

Круїзний туризм є одним з найпопулярніших і швидкозростаючих сегментів міжнародного туристичного ринку, які володіють значним

Formation of knowledge economy as the basis for information society

інвестиційним потенціалом, виходячи з природних особливостей, еластичного попиту і, як наслідок, економічних результатів, які досягаються в даному виді туризму. Протягом останніх років світовий ринок туристичних послуг переживає справжній «круїзний бум». Тільки за останні 5 років темп зростання прямих доходів від круїзного туризму в Європі склав більше 200%, а кількість європейських туристів, які вирушили в круїз, збільшилася на 4 млн. осіб. Пятнадцять найбільших круїзних компаній світу (серед них Carnival Group, Royal Caribbean Line, Princess) щорічно обслуговують понад 6 мільйонів туристів на бортах понад 150 комфортабельних круїзних лайнерів. Темпи приросту цього сектора туристичного ринку вражаючі - понад 8% в рік [5, с.27]. Це змушує проектувати і спускати на воду нові, більш модернізовані лайнери, які максимально відповідають потребам сучасних туристів (тільки протягом найближчих 4 років найбільшими суднобудівними верфями світу буде спущено на воду 50 нових круїзних лайнерів).

Слід відзначити, що тривалість круїзних маршрутів коливається від 3 днів до 2 тижнів. Але деякі круїзні компанії організовують кругосвітні подорожі тривалістю понад 120-140 днів. Основні маршрути проходять за наступними регіонами: Західні, Східні і Південні Кариби. До класичних маршрутів в Європі відносяться подорожі по Середземному морю, де морські круїзи охоплюють відразу кілька європейських країн (Іспанія, Франція, Італія, Греція) та країн Північної Африки (Марокко, Туніс, Єгипет). Популярні також круїзи уздовж берегів Британії та Скандинавії, круїзи в Балтійському морі, круїзи з Північної Америки навколо мису Доброї Надії в Індійський океан і далі в Південно-Східну Азію і Австралію, круїзи по Океанії і з Австралії - географія морських і річкових круїзів шириться рік від року, охоплюючи зараз практично всі регіони земної кулі. В останні роки велику популярність набувають «льодові круїзи»: взимку до берегів Антарктиди, а влітку в Арктику, до Північного полюса. І хоча

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

вартість таких круїзів досить висока (10-18 тис. дол.), проте, щорічний попит на них стабільно збільшується на 2% [4, с.185-189]. Саме популяризація круїзних турів і обумовлює необхідність постійного впровадження інноваційних технологій на лайнерах. Інноваційні технології на круїзних лайнерах можна впроваджувати шляхом удосконалення самого лайнера як транспортного засобу та за рахунок удосконалення обслуговування туристів на круїзних лайнерах [2, с.314].

Однією з таких технологій майбутнього є випуск перших в світі гібридних круїзних лайнерів. Так, два нових круїзних лайнери компанії Hurtigruten з водотоннажністю 20 000 тонн і пасажиромісткістю в 600 чоловік будуть спущені на воду в 2018 і 2019 рр. Це будуть перші в світі круїзні лайнери з гібридними двигунами, які частково використовуватимуть енергію батарей. На думку ряду професіоналів туристичного бізнесу, майбутнє круїзної галузі буде саме за цими тихими лайнерами без шкідливих викидів. Варто відзначити, що нові технології в поєднанні з конструкцією корпусу і ефективним використанням електроенергії на борту дозволять знизити витрати палива і викиди CO₂ на 20% [1].

Чимала роль безпосередньо в запровадженні інноваційних форм обслуговування на лайнерах належить використанню біонічних барів на борту лайнерів RCI. Це пов'язано із тим, що роботизовані сервіси сьогодні проникають в усі сфери нашого життя. Круїзна індустрія не є винятком. Так, круїзна компанія Royal Caribbean International відома своїми технологічними новинками, якими обладнані її круїзні лайнери, серед яких біонічні бари (Bionic bars), які вперше з'явилися на лайнерах класу Quantum та настільки сподобалися круїзерам, що цю новинку вирішили запровадити і на інших лайнерах. Першим лайнером класу Oasis, де почали використання такого бару – це лайнер Harmony of the Seas. У Bionic bars гості можуть замовити напої та

Formation of knowledge economy as the basis for information society

спостерігати, як робот-бармен готує їх замовлення з 30 можливих міцних алкогольних напоїв, різноманітних безалкогольних напоїв та більш ніж 20 шейкерів – певним чином – це яскрава туристична атракція.

Дуже корисною є інновація – мобільний додаток MSC for Me, за допомогою використання якого батьки, які залишили дитину в одній з громадських зон відпочинку на борту лайнера MSC Seaside, зможуть дізнатися про її місцеперебування. Додаток вже випробуваний і успішно працює на лайнері MSC Meraviglia. Функціонал дозволить батькам побачити своїх дітей віком від 1 до 11 років на мапі лайнера, доки діти перебувають у громадських зонах. У каютах датчики не встановлені, тому додаток не показуватиме місцеперебування дітей, коли ті знаходяться у своїх кімнатах. Серед інших функцій програми MSC for Me – бронювання ресторанів, берегових екскурсій, перегляд графіку дня. Варто зауважити, що круїзна компанія MSC Cruises планує удосконалити додаток й запровадити ще більше інновацій на борту [3].

Найяскравішою, з нашої точки зору, є інновація «роботи Pepper», які в якості персоналу активно використовуються на лайнері Costa Diadema, що стало можливим завдяки співпраці круїзної лінії Costa Cruises з компанією-виробником робототехніки SoftBank Robotics. На борту лайнера передбачено 5 людиноподібних роботів, які відповідають на запитання пасажирів, танцюють та пропонують зробити селфі. Як стверджують виробники, це перший робот у світі, здатний розпізнавати людські емоції і активно взаємодіяти з навколишнім середовищем. Перший Pepper був виготовлений в Токіо у 2014 році. Він оснащений інтерфейсом високого рівня для спілкування з людьми, використовуючи останні досягнення у сфері передачі голосу та розпізнавання облич. Робот володіє англійською, французькою та італійською мовами. Робот оснащений чотирма направленими мікрофонами, які допомагають ідентифікувати звук і емоції. Він здатний накопичувати в пам'яті «отримані

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

знання» і користуватися ними. Наприклад, робот запам'ятовує емоційний момент, коли на Дні народження задувають свічки на торті, і пізніше в певній ситуації самостійно відтворює дію. Ці роботи вражають туристів, які вирішили провести свою відпустку на борту лайнера Costa Diadema, виходять за рамки їх очікувань і пропонують щось незабутнє і надзвичайно нове. Крім відповідей на запитання про лайнер, маршрут та послуги на борту, Pepper сам є ініціатором спілкування, коли пасажери знаходяться поряд з ним.

Підводячи підсумки, варто відзначити, що морський круїзний флот постійно зростає, збільшуються його потужності. Сьогодні велика частина круїзних туристів вважають за краще користуватися послугами великих лайнерів, саме тому на морських лайнерах впроваджуються інновації, удосконалюються конструкції пасажирських кораблів, збільшується і ускладнюється інфраструктура, підвищується рівень їх комфортабельності. З урахуванням широкого кола інтересів подорожуючих розробляються нові маршрути. З метою підвищення конкурентоспроможності на світовому круїзному ринку об'єднуються морські компанії, створюються холдинги, що включають транспортні, готельні, туристичні підприємства. В результаті швидкими темпами збільшується кількість морських круїзних туристів. Тому кожна морська держава, використовуючи досвід передових країн в розвитку інноваційних технологій обслуговування в круїзах, може розвивати цей туристичний сектор в максимально актуальній ніші, залучаючи, таким чином, додаткові кошти для підвищення свого добробуту.

1. Компанія Hurtigruten випускає перші в світі гібридні круїзні лайнери [Електронний ресурс]. – Режим – доступу:

https://inflotcruises.com/rus/nportal/view/667?lang=uk&lang_action=update

2. Мельник І.Л. Інноваційні зміни на ринку круїзного туризму / І. Л. Мельник // Бізнес-Інформ. – 2014. – №12. – С. 313–319.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

3. Нова корисна опція для батьків і дітей на борту лайнера MSC Seaside [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://inflatcruises.com/rus/nportal/view/1303>

4. Юрченко С.А. Особенности развития современного морского круизного туризма / С.А. Юрченко, Е.Е. Юрченко, А.Е. Кондрова // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – 2014. - №1144. - Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». - Т. 1. - Випуск 3. – С.185-189.

5. Vogel M. The business and management of ocean cruises. / M. Vogel, A. Papathanassis, B. Wolber. – CABI, 2017. – 296 p.

Діденко Анастасія Володимирівна, доцент кафедри економіки, Класичний приватний університет (м. Запоріжжя, Україна), к.е.н.

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ЕКОНОМІКИ

Інформаційне суспільство породжує нові форми економічної діяльності, що відходять від матеріального виробництва та носять віртуальний характер. Останнім часом компанії все більше приділяють увагу наданню інформації про свій продукт та його представлення, продовжується розширення використання соціальних мереж, інвестиції вкладаються в оновлення програмного забезпечення для задоволення потреб клієнтів та спрощення процедури покупок, так онлайн-аукціон Ебай, наприклад, планує запуск нового механізму пошуку товару за допомогою його фотокартки, що прискорить час покупки. При створенні сайтів електронної комерції все більше уваги приділяється використанню мобільної комерції, оскільки за статистикою онлайн-запитів все більша їх кількість приходиться на смартфони. Так, за даними дослідження The Boston Consulting Group [1] 80% покупців використовують мобільні на роботі та 60% повідомляють, що мобільні зіграли значну роль у нещодавній покупці, також виявлено, що половина запитів сектору B2B складається з запитів на смартфонах, очікується, що цей показник зросте до 70% до 2020 року.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

При цьому існують моменти, що потребують уваги. Так, 90% товарів при покупці з мобільного залишаються у кошику, в основному, через високі додаткові витрати (доставка, додаткові податки чи збори), тривалу та складну процедуру реєстрації та перевірки надійності покупця. У порівнянні з традиційною формою покупки, при здійсненні електронного шопінгу виникає проблема „персоналізації” клієнта, тобто формування персональної пропозиції покупцю у відповідності до його схильностей на підставі аналізу отриманого раніше масиву даних.

Наступною сферою, що потребує уваги є забезпечення безпечного онлайн шопінгу, як для покупців, так і для продавців: на сьогодні він досягається за допомогою рейтингів продавців, відгуків на товари та систем безпечних онлайн платежів [2]. Замовлення товарів та послуг через мережу Інтернет у порівнянні з традиційними підприємствами має більше можливостей до порушень у сфері оподаткування: здійснення діяльності без належного оформлення та реєстрації – первинних кроків для податкового обліку. Найбільш складною для податкового адміністрування виступає роздрібна торгівля, адже будь-яке отримання прибутку підлягає сплаті податків, але такі операції важко відслідковувати. При цьому варто зазначити, що покупці послуг найбільше зацікавлені у реєстрації таких фірм та фінансових операцій для гарантування безпеки здійснення платежів та доставки, уникнення шахрайства.

Швидкий розвиток інтернет-реклами підвищує конкуренцію між сайтами, що вимагає пошуку шляхів до збільшення їхньої конвертації, адже його цінність зростає прямо пропорційно кількості осіб, що його відвідали. Тут виникає проблема оцінювання та прогнозування ефективності витрачених затрат на підвищення відвідуваності сайтів, вибору ефективних веб-сторінок для розміщення реклами [3].

Основою функціонування електронної економіки виступає інформаційна

Formation of knowledge economy as the basis for information society

прозорість. Впровадження інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) для формування інформаційної прозорості для трьох секторів: влада, бізнес, громада, – охоплює такі рівні регулювання: державне регулювання, соціальне регулювання, саморегулювання. На рівні державного регулювання визначаються прозорі правила функціонування, забезпечення рівних умов, використовуючи різні адміністративні, економічні заходи. Основою соціального регулювання виступає інформованість та прозорість, які є базою формування партнерських відносин. Саморегулювання являється складним процесом, базисом якого є відчуття відповідальності та усвідомленості для кожного з агентів трьох секторів: влада, бізнес, громада.

В умовах підвищення мобільності населення та політики децентралізації і, як наслідок, переорієнтації грошових потоків, місцеві громади стають конкурентами у боротьбі за потенційних платників податків. Головним при цьому стає надання повної та достовірної інформація про переваги місцевої громади, прозорий механізм розподілу бюджетних коштів.

Сьогодні, прозорість інформації про структуру та результати діяльності підприємств стають вагомими факторами для іноземних інвесторів щодо прийняття рішення про співпрацю та вкладення коштів. За даними [4] інформаційна відкритість компаній, екологічні практики, дотримання прав людини виступають важливими критеріями формування довіри з боку інвесторів. У доповіді зазначається про низький рівень розкриття інформації українськими компаніями на власних сайтах, у 2016 р. він становив 19,3%.

Отже, розвиток електронної економіки є загальносвітовим явищем, що характеризується виходом на глобальні ринки, підвищенням ефективності діяльності, збільшенням прибутковості, створенням нових товарів та послуг.

1. Mobile Marketing and the New B2B Buyer. The Boston Consulting Group : веб-сайт.
URL: <https://www.bcg.com/ru-ru/publications/2017/marketing-sales-digital-go-to-market->

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

transformation-mobile-marketing-new-b2b-buyer.aspx (дата звернення: 26.03.2018)

2. Украинский e-commerce в 2018: новые товары и безопасные платежи. E-commerce : веб-сайт. URL <http://e-commerce.com.ua/2017/12/украинский-e-commerce-в-2018-новые-товары-и-безопа/> (дата звернення: 26.03.2018)

3. Пасічник Н. Р. Математичні моделі відвідуваності веб-сайтів та методи їх ідентифікації : дис. ... к. т. наук : 01.05.03 / Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль, 2014. 178 с.

4. Презентовано шостий індекс прозорості і КСВ Українських компаній. Центр розвитку корпоративної соціальної відповідальності : веб-сайт. URL <http://csr-ukraine.org/article/transparency-index-2016-2/> (дата: 26.03.2018)

Загарій Віта Клавдіївна, доцент кафедри економіки, Київський національний університет культури і мистецтв, к.е.н, доц.

АЛЬТЕРНАТИВНА ЕНЕРГЕТИКА: ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Протягом багатьох років пошук шляхів вирішення енергетичної проблеми є однією з пріоритетних для України. Сучасні умови видобутку електроенергії в Україні значно відстають від аналогів країн Європи. На сьогодні виробництво електроенергії в Україні ґрунтується, в основному, на використанні вичерпних і шкідливих для навколишнього середовища джерел енергії: вугілля, мазуту, природного газу, торфу, атомної енергії, та незначної частки енергії з відновлюваних джерел (гідроенергія, вітрова, сонячна, біопаливна). Виробництво електроенергії в країні здійснюється за рахунок атомних (52%), теплових (36%), гідроелектричних та інших джерел енергії (12%). За обсягом виробництва електроенергії на АЕС Україна займає восьме місце в світі (після США, Франції, Японії, Росії, Кореї, Великобританії та Німеччини) [4]. За даними Державної служби статистики за грудень 2017 року населення України використало 4063,5 тис. т. кам'яного вугілля, 4124.1 тис. т. природного газу [2].

Formation of knowledge economy as the basis for information society

Проте енергетичний баланс у світі, у тому числі і в Україні, поступово переміщується в напрямку альтернативної енергетики. В багатьох країнах ЄС вже давно вводяться «зелені тарифи», за якими закуповується електроенергія з відновлювальних джерел. Світовими лідерами з впровадження «зелених тарифів» залишаються США, Китай, Німеччина, Японія та Індія. В Україні законодавче визначення «зеленого тарифу» з'явилося в 1997 році.

У Великобританії, Бельгії, Болгарії, Італії, Польщі, Румунії і Швеції «екологічні» виробники енергії отримують так звані зелені сертифікати, з допомогою яких держава забезпечує їм однакову дохідність незалежно від виду використовуваного джерела енергії.

Більшість європейських країн ефективно використовують альтернативні джерела енергії. Так, з 1 січня 2017 року залізниця Нідерландів повністю перейшла на альтернативні джерела енергії, а саме на використання енергії вітру. «Сонячна» дорога Франції являє собою кілометр шляху вкритого сонячними батареями, які здатні забезпечити енергією близько 5 тисяч жителів. Німеччина, що віднедавна взяла чіткий курс на форсований розвиток відновлюваних джерел енергії, у 2014 році досягла частки «зеленої енергетики» в електроенергетичному балансі в більш як 25% від загального споживання. А в Баварії ця частка досягла 39%. Основними її компонентами є гідроенергія (14%), сонячна енергія (10%), енергія біомаси (9%), вітрова енергетика (1,5%). До 2020 року повністю планує перейти на чисту енергію Шотландія. В Ісландії вже досягнуто 100% виробництва електроенергії та 85% теплової енергії за рахунок відновлюваних джерел енергії [6].

Сьогодні для України невірним буде продовжувати рухатися шляхом використання вичерпних джерел енергії. Сучасний стан розвитку науково-технічного прогресу дає змогу все більшою мірою застосовувати інновації у

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

сфері використання альтернативних і відновлювальних джерел енергії для потреб малих і великих підприємств [3, С. 402].

Впродовж останніх трьох років Україна значно покращила показники впровадження альтернативних джерел енергії. Було введено більш ніж 1,6 ГВт теплових потужностей, що працюють вже не на газі, а саме на відновлювальних видах палива. Загалом за 2016 рік кількість сонячних панелей в Україні збільшилась до 1109 господарств, що у 4,5 рази більше ніж у 2015 році [7].

Частка постачання енергії від відновлюваних джерел енергії в Україні у період з 2007 по 2016 роки зросла на 2.3 % (2007 рік – 1.7% (2384 тис. т. н. е.), 2016 – 3.0% (3616 тис. т. н. е.). При цьому провідну роль займає енергія біопалива та відходів (3,1.% від загальної частки постачання енергії) [2]. За словами голови правління Біоенергетичної асоціації України Георгія Гелетухи: «Було замінено споживання трьох мільярдів кубометрів газу на рік за рахунок виробництва тепла та електроенергії з біомаси». [1].

Науково-промисловий потенціал України дозволяє збільшити темпи нарощування обсягів використання альтернативних джерел енергії. Але для цього потрібно за досвідом європейських країн створити умови для стимулювання інвестиційної активності у цій сфері, залучаючи як власні, так і іноземні інвестиції. У 2017 році в Україні було прийнято Закон "Про внесення змін до Закону України "Про тепlopостачання" щодо стимулювання виробництва теплової енергії з альтернативних джерел енергії" [5]. Цей Закон гарантує сприятливі умови інвесторам для виробництва тепла з альтернативних джерел, дозволить щорічно скорочувати імпорту газу на 3 млрд. м³ та залишати в економіці держави 15 млрд. грн. Також для перспективного розвитку альтернативної енергетики в Україні необхідними умовами мають бути: створення ринку «зелених» облігацій; стимулювання підприємців та приватних

Formation of knowledge economy as the basis for information society

осіб шляхом впровадження податкових преференцій, пільгового кредитування, лізингового устаткування; достатнє фінансування та підтримка держави.

1. Більше альтернативної енергетики в Україні [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://moesonce.com/ukraine/bilshе-alternativnoi-energetiki-v-ukraini.html>
2. Державна служба статистики України – 2017 [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Джеджула В.В., Єпіфанова І.Ю. Інновації в системі управління енергозбереженням промислових підприємств / В.В. Джеджула // Економіка і суспільство. – 2017. – № 9. – С. 401–404.
4. Енергетичні ресурси [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://cd.greenpack.in.ua>
5. Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про теплопостачання" щодо стимулювання виробництва теплової енергії з альтернативних джерел енергії» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1959-viii>.
6. Оберкович С. Альтернативна енергетика: міжнародний досвід, проблеми та перспективи в Україні//«Юрист&Закон» - №43 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA009783
7. Як влаштована альтернативна енергетика в Україні? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ckp.in.ua/research/18838>

Кравець Олена Валеріївна, старший викладач кафедри маркетингу та підприємництва, Класичний приватний університет (м. Запоріжжя, Україна), к.е.н.

КОМЕРЦІЙНА СВІДОМІСТЬ, ЯК ПІДҐРУНТЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Нові умови господарювання зумовлюють зміну факторів зовнішнього та внутрішнього впливу, формуючи нові зв'язки та взаємозалежності на ринках. Структурна невідповідність новим умовам функціонування та цільова дезорієнтація суб'єктів малого підприємництва як наслідки кризи в Україні стримують процеси адаптації до умов зовнішнього середовища, що зумовлює погіршення їх фінансово-економічного стану та значне зменшення кількості

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

суб'єктів малого підприємництва на ринку. Розвиток малого підприємництва повинен базуватись не тільки на зниженні податкових ставок, спрощенні податкового адміністрування, а ще й на бажанні та вмінні власне підприємця розвиватись. Таким чином, надзвичайно актуальним постає питання формування «економіки знань», що для підприємців пов'язано із комерційною свідомістю.

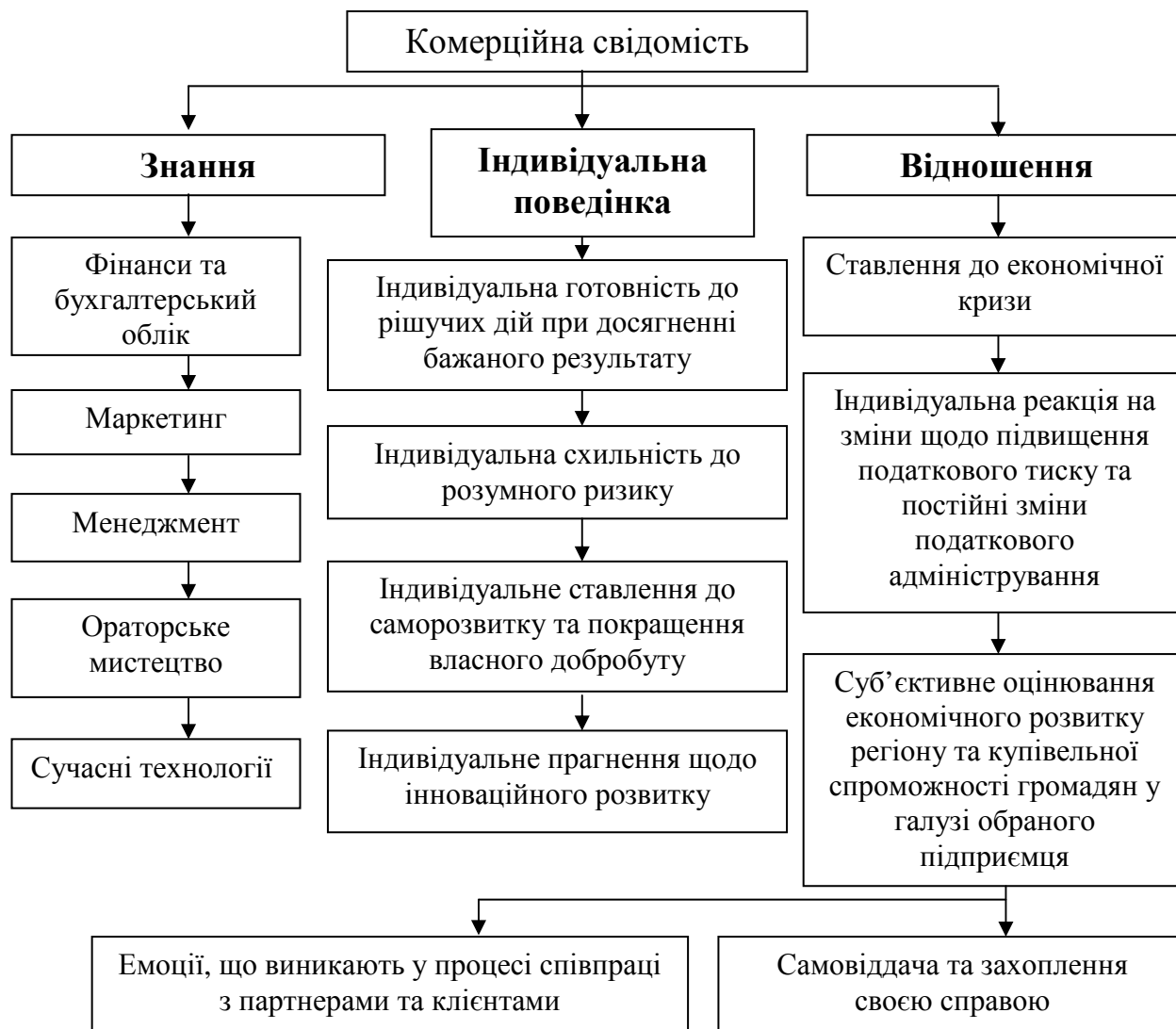

Рис. 1. Структура комерційної свідомості підприємців

Джерело: побудовано автором

Комерційна свідомість розглядається в контексті роботи, як демонстрація пізнавальної функції підприємця, що полягає в побудові певного образу

Formation of knowledge economy as the basis for information society

ведення підприємницької діяльності [3]. Комерційна свідомість із позиції системного підходу та теорії психології складається з трьох параметрів: знання, індивідуальної поведінки та відношення (рис. 1) [2].

Розглянемо структурні елементи комерційної свідомості більш детально.

1. Знання. Користуючись ст. 44 Господарського кодексу України, зазначимо, що суб'єкт господарювання має право: "самостійно управляти своїм підприємством; обирати персонал, постачальників, споживачів, вид діяльності для свого підприємства, залучати «матеріально-технічні, фінансові та інші види ресурсів» [1]. Усі зазначені дії неможливі без відповідних знань із таких напрямів:

а) фінанси та бухгалтерський облік – необхідні знання для керування грошовими потоками, оптимальним розподілом прибутку, правильних розрахунків щодо справляння податків;

б) маркетинг – необхідні знання в галузі розробки нових товарів, просування їх на ринку, а також залученні нових клієнтів та партнерів;

в) менеджмент – знання в галузі управління, прийняття рішень, планування, розвиток продуктивності праці та інші знання, необхідні для лідера компанії;

г) ораторське мистецтво – знання, необхідне для організації та проведення ділових зборів, перемовин, презентацій нового продукту. Важливість ораторського мистецтва розкривається також і при продажі продукту, вмінні донести необхідну інформацію споживачу.

д) сучасні технології – новітні технології та програмне забезпечення, невід'ємна частина сучасного життя. Володіння навичками та вміннями працювати в сучасному технологічному світі економить часові та грошові ресурси підприємця, забезпечує орієнтацію в сучасному інформаційному просторі країни та світу, у конкурентному середовищі та залучення нових ділових партнерів та клієнтів.

2. Індивідуальна поведінка – це готовність підприємця брати на себе

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

відповідальність за власний бізнес, вживати заходів щодо його подальшого розвитку.

Згідно ст. 44 Господарського кодексу України «підприємець має право вільного розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом» [1]. Отримуючи прибуток, кожен підприємець на власний розсуд розподіляє його обсяг на подальший розвиток та особисті витрати. На наш погляд, реінвестування чистого прибутку є важливим критерієм розвитку малого підприємництва.

3. Відношення – представлено емоціями підприємця у процесі роботи та особистим ставленням до економічної ситуації, а також суб'єктивне оцінювання купівельної спроможності потенційних споживачів.

На наш погляд, зазначені складові повинні стати цільовим орієнтиром формування «економіки знань» у державній політиці розвитку малого підприємництва в Україні з метою формування життєздатних моделей бізнесу, що дасть змогу забезпечити їх сталість у довгостроковій перспективі.

1. Господарський кодекс України. Редакція від 06.11.2017, підстава 2002-19. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page2>.

2. Кучерова Г.Ю. Структура податкової свідомості: системний підхід URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_15/2/4.pdf

3. Свідомість URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C>

Болдуєва Оксана Валеріївна, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Запорізький національний університет, д.е.н., доц.

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах, ринок фінансових послуг є одним із найважливіших інструментів розвитку національної економіки, що дозволяє вирішувати цілу

Formation of knowledge economy as the basis for information society

низку фінансових, інноваційних та інвестиційних питань.

В Україні найбільш активними інституційними учасниками ринку фінансових послуг є комерційні банки та страхові компанії.

Нині 94–95% активів фінансової системи України належать банкам. Трохи збільшились активи небанківських фінансових установ, зокрема страхових компаній та пенсійних фондів. Проте загалом пропорції співвідношення банківського і небанківського секторів зберігається [1].

Відповідно до офіційних статистичних даних Національного банку України, на початку 2009 р. в Україні діяло 182 банки, станом на кінець квітня поточного року – лише 82.

Таке стрімке скорочення учасників ринку зумовлене, передусім, такими основними причинами:

- вихід з України значної кількості іноземних транснаціональних банківських груп;
- агресія Російської Федерації проти України;
- проведення НБУ комплексу заходів щодо виведення з ринку неплатоспроможних банків.

За останні роки на території України згорнули свою господарську діяльність чимало транснаціональних банківських груп: німецький Commerzbank, австрійські Erste Bank та Volksbank, шведський Swedbank, французький Société Générale, чеський Home Credit та італійський UniCredit Bank [2].

Станом на сьогодні більше ніж 50% українських банківських активів перебувають у державній власності, банки з приватним українським капіталом складають близько 13%, банки іноземних банківських груп – 35%.

Позитивна динаміка обсягу кредитних операцій свідчить про поживлення ринку кредитування в Україні. Кредитний портфель банків на

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

початок квітня 2018 р. становив 1059884 млн грн, (985570 млн грн на початок квітня 2017 р.) кредитного портфелю у 2018 р. [3].

Слід зазначити, що 17 травня 2018 року Верховна Рада у першому читанні підтримала законопроект №6027-д «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення кредитування». Підтриманий у першому читанні законопроект забезпечить вирішення проблемних питань, які створюють системні перешкоди для відновлення кредитування національної економіки і продукують додаткові ризики діяльності національних та іноземних інвесторів. Відповідно до Зasad стратегічного реформування державного банківського сектору, які Міністерство фінансів України опублікувало в лютому 2018 р. держава планує зменшити свою частку в банківському секторі.

Ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на кінець 2017 р. становила 294 (станом на кінець 2016 р. – 310 компаній). При цьому, відбулося збільшення кількості укладених договорів страхування на 3,3%. Розмір валових страхових виплат за 2017 р. становив 10536,8 млн грн, у тому числі з видів страхування, інших, ніж страхування життя – 9 980,5 млн грн (або 94,7%), зі страхування життя – 556,3 млн грн (або 5,3%). Валові страхові виплати за 2017 р. збільшилися на 19,2% (до 10536,8 млн. грн.) порівняно з аналогічним періодом 2016 р., чисті страхові виплати збільшилися на 19,8% і становили 10256,8 млн грн [4].

Останнім часом значно посилилася конкуренція між банківським та страховим бізнесом, і переможцями у цій конкурентній боротьбі часто виходять страхові компанії. Поширеним компромісним способом вирішення конкурентних суперечностей між страховими та банківськими установами стало злиття в тій чи іншій формі банківського й страхового бізнесу в єдиний конгломерат, який одночасно забезпечує банківські та страхові послуги. Банки

Formation of knowledge economy as the basis for information society

пропонують страхові послуги, а страхові компанії відкривають депозитні та ощадні рахунки; інколи банки створюють дочірні страхові структури, а страхові компанії беруть участь у банківських формуваннях [5].

Цілком очевидно, що за умов посилення відкритості української економіки щораз більшої актуальності набувають питання конкурентоспроможності вітчизняного страхового ринку та реформування страхової галузі. Водночас, рівень її розвитку не відповідає зростаючим потребам національної економіки та масштабам реформ у соціальній сфері. У структурі ВВП частка страхового ринку є невиправдано малою і становила 2010-2016 рр. близько 1%, у той час як середньосвітовий показник – 7%. Така ситуація є наслідком недооцінювання вагомості суспільної ролі, яку може і повинно відігравати страхування в Україні, і яку воно відіграє в розвинених країнах [6].

Для подальшого активного зростання ринку фінансових послуг необхідно підвищувати макроекономічну та фінансову стабільність, запроваджувати структурні реформи, які б забезпечили поліпшення бізнес-клімату та збільшили приток інвестицій в Україну.

1. У фінансовому секторі України 94-95% активів належать банкам [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/newsline/show/v-finansovom-sektore-ukrainy-94-95-aktivovprinaldezhat-bankam--23112011121200>.

2. Ринок надання банківських послуг в Україні: антимонопольний аспект [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.pressreader.com/ukraine/yurydychna-gazeta/20180410/281663960585584>

3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index/publish/>

4. Підсумки діяльності страхових компаній за 2017 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://forinsurer.com/files/file00634.pdf>

Золотарьова О.В . Ключові тенденції та пріоритети розвитку ринку страхових послуг в Україні /О.В. Золотарьова// Економіка і Суспільство. – 2017. – № 11. С. 413–420

5. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2011-2020 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу:http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic_initiatives/5257

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Ярошевська Оксана Володимирівна, доцент економіки, Класичний приватний університет (м. Запоріжжя), к.е.н., доц.

КАПІТАЛІЗАЦІЯ КАПІТАЛУ ЗАСОБАМИ ТА ТЕХНОЛОГІЯМИ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

За своєю суттю капіталізація виступає тим показником, що дає можливість відобразити результати трансформації засобів (активів тощо) в додатковий капітал, тобто, приростити його частину, що може бути представлено як відносним, так і абсолютним показником. Трансформація здійснюється за допомогою доступних технологій інвестування, фінансування, страхування тощо. Як результат, частка власних коштів зростає. Враховуючи, що суб'єкт господарювання здійснює широкий спектр діяльності, інтегроване значення капіталізації його капіталу визначається за видами капіталізації, а саме :

$$I_n^k = f(k^r, k^f, k^p, k^z), \quad (1)$$

k^r - реальна капіталізація, що передбачає зростання вартості від вкладання вартості в обіг;

k^f - фіктивна капіталізація - визначається сукупною вартістю цінних паперів;

k^p - пряма капіталізація передбачає трансформацію ресурсу у вартісну форму;

k^z - зворотня капіталізація, що дає змогу отримати капітал за рахунок вкладання додаткової вартості в обіг.

Кожен вид капіталізації різниться в економічному сенсі тим, що ціна залучення ресурсів чи вартості для отримання зростання капіталу різняться в окремих випадках. Тому при прийнятті управлінських рішень щодо

Formation of knowledge economy as the basis for information society

забезпечення зростання капіталу у довгострокову періоді доцільно комбінувати методи капіталізації таким чином, щоб проявлявся ефект диверсифікації ризиків та синергетичний ефект.

Також, капіталізацію можна розглядати в контексті структури капіталу: власний, залучений, позиковий. Тоді можна досліджувати капіталізацію матричним способом: представимо матрицю капіталізації капіталу суб'єкта господарювання $A = (a_{ij})$ із розмірністю $n \times m$ (n – кількість видів капіталу, m – кількість видів капіталізації) наступним чином:

Таблиця 1

Матриця капіталізації, авторська розробка

Капітал/ капіталізація	Реальна капіталізація	Фіктивна капіталізація	Пряма капіталізація	Зворотня капіталізація
Власний капітал	a11	a12	a13	a14
Залучений капітал	a21	a22	a23	a24
Позиковий капітал	a31	a32	a33	a34

Отримавши результати за цією матрицею можна визначити її власне значення λ , i , таким чином, інтегроване значення капіталізації капіталу суб'єкта господарювання. Досліджуючи результати розрахунків матриць у динаміці, дає змогу за допомогою методології системної динаміки отримати модель її поведінки.

Крім того, принципово новий інструмент, що має ознаки як фінансового, так і електронного, на наш погляд, доцільно враховувати в розрахунках сукупної капіталізації суб'єкта господарювання.

Капіталізація криптовалют визначається як обсягом їх загальної вартості на ринку, незважаючи на кількість одиниць. При цьому, враховують курс

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

окремих криптовалют, коригуючи отриману інформацію на обсяги торгів, зокрема, даний показник є цінним з точки зору динаміки змін, адже дає змогу визначити перспективність обігу для ринку даної торгової одиниці. Проте, враховуючи специфіку даного фінансового інструменту, капіталізація криптовалют завжди є приблизною, оскільки не має зв'язку із реальним активом, не враховує втрати від форс мажорних обставин (втрати криптовалют, паролей для операцій, жорстких дисків тощо).

Таким чином, капіталізація криптовалют k^k може бути визначена наступним чином: як різниця між сумарною вартістю криптовалют на ринку $\sum v_i^k$ та сумарною вартістю криптовалют, до яких втрачено доступ $\sum p_i^k$, тоді маємо:

$$k^k = \sum V_i^k - \sum P_i^k. \quad (2)$$

Враховуючи їх різноманітність, сумарна вартість криптовалют визначається сумою добутків вартості окремих видів криптовалюти та кількості монет відповідних видів в обігу.

Таким чином, джерела капіталізації капіталу в сучасних умовах господарювання є широкими, тому на практиці досить популярним є досвід формування фонду капіталізації, що забезпечує цільове та ефективне використання його коштів, а саме: на зростання власного капіталу суб'єктів господарювання.

Як показник очікуваних результатів доходності за видами діяльності суб'єкта господарювання, капіталізація є визначальним чинником в системі управління капіталом та бізнес-процесами, динамічний розвиток яких визначає її динамічні властивості. Таким чином проявляється її оцінююча та мобілізаційна функції. Абсолютне значення капіталізації капіталу суб'єкта

Formation of knowledge economy as the basis for information society

господарювання за її видами є відправною точкою, оскільки саме її динаміка (темпи зростання) дадуть змогу обґрунтувати перспективну дохідність об'єкту капіталізації, що стане запорукою якісного і достовірного прогнозування, також прийняття ефективних стратегічних рішень.

В результаті розподіл та перерозподіл наявної та новоствореної вартості здійснюється тільки у тому напрямку діяльності суб'єкта, що є ринково орієнтованим та актуальним на період оцінювання капіталізації. Окремо виділимо її функціональні властивості, які дають змогу їй виступати інформаційним джерелом щодо фінансово-економічної характеристики об'єкту.

У комплексному сенсі, капіталізація характеризується фінансово-економічним обґрунтуванням перспективного спрямування всього спектру діяльності суб'єкта господарювання із вираженими оцінюючо-аналітичними властивостями мобілізаційно-розподільного процесу забезпечення зростання власного капіталу в умовах трансформації інформаційного суспільства.

Тонких Олексій Григорович, доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу, Київський національний університет культури і мистецтв, к.е.н.

Антоненко Артем Васильович, доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу Київського університету культури, к.т.н.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНОЮ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ДЕРЖАВИ НА ОСНОВІ «ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ»

В сучасних умовах розвитку світового господарства, інтеграційних бізнес процесів та соціокультурної сфери все більшої актуальності набуває цінність та генерація нових знань, які можна використати для створення синергетичного ефекту та підвищення міжнародної конкурентоспроможності держави.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Важливою умовою розвитку системи спеціальних та нових знань виступає співробітництво вчених, науковців, фахівців, бізнесменів та об'єднань підприємств в різних галузях. Розвиток такого співробітництва підтверджується, по-перше, збільшенням числа, спільних підприємств; по-друге, встановленням більше чітких внутрішньо фірмових відносин; по-третє усвідомлення державами і компаніями необхідності об'єднувати свої зусилля при прийманні рішень в соціальних питаннях; по-четверте, на відміну від попередніх етапів світового розвитку, точніше від ремесла, капіталістичного виробництва заснованого на машинному виробництві і фінансах, нова економічна система все більше і більше заснована на знаннях, чи на інтелектуальному капіталі.

Зауважимо, що зміна ролі держав і ТНК в умовах глобалізації світового господарства та посилення співробітництва між організаціями та різними суб'єктам світового господарства призвела до перетворення людських знань в основний виробничий ресурс і одночасно в основну виробничу силу. Тільки знання дозволяють вибрати правильну стратегію розвитку, найбільш ефективно використати наявні ресурси, впровадити на ринок нову технологію. Їх доля в кількості нового товару, капіталізація прибуткової компанії постійно зростає в порівнянні з іншими задіяними ресурсами [2, с. 137]. Знання постають основою для конкурентної переваги компанії, яка полягає в серії правильних кроків. В силу того, що саме знання, а не виробничі чи фінансові ресурси, стають головною виробничою силою в економіці, багато західних та вітчизняних економістів, таких як Д. Даннінг, Д. Кантвелл, називають сучасну економічну систему терміном “knowledge based economy” (економіка, «заснована на знаннях»). Як наслідок, відбувається генезис світової конкурентоспроможності, тобто, якщо країна прагне посідати провідне місце у рейтингах по показниках

Formation of knowledge economy as the basis for information society

розвитку, то потрібно робити акцент на розвитку інноваційної складової, яка ґрунтується на новітніх розробках та нових знаннях [3, с. 29].

Слід зазначити, що для визначення нового типу економічної системи в деяких західних наукових дослідженнях крім термінів “knowledge based economy” (економіка, «заснована на знаннях»), застосовується термін “information economy” (економіка, «заснована на інформації», чи «інформаційна економіка»). Сучасна господарська система являє собою саме «економіку знань», а не «інформаційну економіку», в якій найважливішим виробничим ресурсом суспільства стає не інформація, як відносно об’єктивна сутність, чи набір даних про той чи інший виробничий та технологічний процес, а знання, тобто інформація, «засвоєна людиною», що не існує поза її свідомістю [3, с. 42]. В багатьох визначеннях і теоретичних міркуваннях іноземних вчених існує твердження про те, що інформація та знання, виступають в якості опосередкованої виробничої сили (immediate productive force), тобто представляє собою ресурс, відмінний від традиційних умов виробництва, з однієї сторони своєю невичерпністю та безмежністю, з іншої сторони неможливістю детально розрахувати витрати пов’язані із створенням будь-якого «інформаційного» продукту. Наступною складовою конкурентоспроможності держави виступає технологічний потенціал до інновацій. Тоді як значний дохід можна отримати покращуючи інститути, створюючи інфраструктуру, знижуючи макроекономічну нестабільність або підвищуючи людський потенціал населення, прибутковість всіх цих чинників врешті-решт зменшується. Те ж саме стосується ефективності ринку праці і фінансів, а також ринку товарів і послуг. Тому в довгостроковій перспективі, коли прибутковість всіх інших чинників знижується, рівень життя можна підвищувати тільки за рахунок технологічних інновацій. Особливе значення інновації мають для економік, які наближаються до меж знань, тоді як

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

можливість інтегрувати і адаптувати зовнішні технології починає зменшуватись.

Варто зазначити, що інформація та знання виступають якісно різними категоріями, причому ці відмінності спостерігаються по цілому ряді елементів. Інформація, що один раз створена, доступна будь-якому широкому колу людей, а її засвоєння тією чи іншою людиною не передбачає її відчуження у кого б то не було. В свою чергу, знання, не існують в об'єктивній формі, доступні у своєму первинному стані та вигляді тільки їх творцю та не можуть бути вилученими у нього, і будь-яка їх передача змінює їх початкові якості, характеристики і властивості.

Спеціальні людські знання, спочатку існують окремо від виробничого процесу, потім вони можуть бути використані у виробничому процесі. Саме тут можна говорити про нові технології. Процес застосування нових технологій у виробничому процесі по суті і є інновацією. Ми вважаємо за доцільне розглянути поняття «технологія» та «інновація» більш детально. В найбільш загальному вигляді під поняттям технологія розуміють сукупність знань (технічних або управлінських), які використовуються у виробничому процесі. З іншого боку, технологію варто розглядати як знання, що використовується в галузі промисловості [1, с. 65]. Частина цих знань реалізована у машинному та технологічному обладнанні, але значна частина міститься в людських вміннях, методах управління, організаційній структурі, інструментах роботи. Тому технологія існує в різних формах: у формі машин і споруд, у формі креслень, технічної документації, контролю і удосконалення якості, виробництва товарів (технологія продукту), у формі процесу (технологія процесу), та у формі менеджмент-технології, які також можуть використовуватись у соціокультурній сфері. Менеджмент-технологія ґрунтується на знаннях, які використовують для реалізації бізнес-процесів: вміння та навички управління, які надають

Formation of knowledge economy as the basis for information society

можливості підприємствам успішно конкурувати з іншими суб'єктами господарювання та ефективно використовувати свої ресурси. Для розвитку конкурентоспроможності держави на основі «економіки знань» варто проводити державну політику направлену на розвиток знань, інформатизації та конкурентоспроможності, що потребує створення структурованої та осмисленої програми розвитку на майбутні десятиліття.

1. Геєць В.М. Інноваційні перспективи України / В.М. Геєць, В.П. Семиноженко - Х. : Константа, 2006. - С. 245.

2. Литвинова В.А. Суцностная характеристика категории конкурентоспособность / В.А. Литвинова // Реформування економіки України: стан та перспективи : [Зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф.] – К. : МІБО КНЕУ, 2010. – 315 с.

3. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015). Шляхом європейської інтеграції / [А. С. Гальчинський, В. М. Геєць, С. Г. Бабенко, Я. Б. Базилук, Б. В. Букринський] / Нац. ін-т стратег. дослідж.; Ін-т економ. прогнозування НАН України. – К., 2010. – 416 с.

Nesterenko Oleksandr V., Actual member of the International academy of informatics, Deserved worker services sphere of Ukraine, Candidate of technical sciences, Associate professor, Professor of the department “Computer sciences, information technologies and systems analysis”, National academy of management

FROM BIG DATA TO INNOVATIVE ECONOMY

Any business support nowadays requires the presence of «digital kernel» at any enterprise. This “digital kernel” includes systems for automatization of business processes and decision making support, including databases. The traditional approach concerning this question which is generally used today by businessmen with moderate beliefs provides only slow development of business. From another point of view, more perspective look provides an opportunity to enter new data very quickly

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

and possibility to have a full range of modern technologies to speed-up exponential growth of business. For this purpose it is extremely important to improve the automated support of existent business processes altogether with new ways of search of essence of what takes place, such as activity of other business structures (customers and suppliers), activity of people (clients) and functioning of devices («things»). These possibilities are mostly provided by the *intelligence analysis of data*.

Strategy of «digital transformation» as a new kernel for those structures and people, who aims to compete with other ones in a digital economy, provides modern opportunities for significant part of large world companies to get a profit from services which are provided on the basis of accumulated information (*data-as-a-service*), such as sale of raw data, measures, obtained understanding (*knowledge*) and recommendations, received on the basis of *Business Intelligence* (BI) technologies and intelligence analysis of data (*Data mining*).

These prospects are based on the main trends of IT development, such as creation of facilities of *artificial intelligence* (AI), provision of *machine learning* (ML) and introduction of the *Internet of things* (IoT).

This direction is characterized by the processes of robotization and cyber-socialization technologies convergence and elimination of verges between different areas of activity. These processes will cardinally change the way we live and work, study and take a rest. It also refers to the way we will perceive data that have been accumulated by humanity for the decades of «computer era» in the databases of enterprises and organizations, establishments of different levels in large warehouses of giants of world economy. As it was evaluated by well-known analytical company IDC the amount of data in the world will reach 40 zetabytes for the nearest years. And it means that each individual can deal with 5200 gigabytes of information in the future [1]. As an example of suitable comparison, analysts has compared amount of

Formation of knowledge economy as the basis for information society

40 zetabytes to the abstract example in nature and came to conclusion that information systems will deal with the amount of data approximately in 57 times more than amount of grains of sand on all Earth's beaches by 2020!

From another point of view, data domain nowadays is characterized by enormous volumes of information but not only by it. It is important to note that the data domain is also characterized by wide expansion throughout the world. In addition, the dynamics of changes in data bases domain permits to define this domain as one with the fast acceleration and as the one transferring consequently to the «real-time mode».

It is considered at the same time that information, collected as a whole and analyzed with the help of modern computers with high performance and proper algorithms, permits to achieve the brand-new understanding of what this information must contain and, as a result, permits to answer the questions that did not have answers before. This transition from information accumulated by humanity to the quality of task decisions, that we must implement, is determined as a phenomenon of «mining of data and knowledge», «search of patterns». And today it is one of the most discussed developments in the industry of information technologies [2].

The top of these transitions are Big Data technologies. They permit to overcome the above-mentioned problems of data processing related to information volumes, information expansion and real time. The ability of Big Data technologies to use the accumulated information for decision making support of processes having a substantial value can give exclusive competitive advantages for business. This ability will help people to build more effective countries, and also will provide people with new opportunities, and, as a result, will make our lives more comfortable and more safe. The main point of the new revolution is not in data processing computers, but in data by itself and in the way we use them.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Big Data are important milestones for the new method of information analysis that transforms our understanding about information role in society. In the world of Big Data analysis enormous amount of data is carried out, and not only it. It should be stressed that all and comprehensive data relating to certain phenomenon are used very often. It means that the analysis comprises not only random samplings, as it is defined in the classical statistical analysis of data, including Data mining. Using all and comprehensive data (N="all") from a subject domain, researchers can get more exact result and can see nuances with especially clear picture of details (which are inaccessible when limitations with small volume of random samplings take place).

Most of discussions concerning interrelation between technology and data relates to artificial intelligence (machine learning as main part of it). ML deals with analysis of big data and identification of new knowledge as well as with robots implementation in manufacturing. These are the most obvious examples of influence of new technological innovations on economy growth acceleration.

In spite of that, Big Data can trigger a great number of new problems that concern public safety, global economic models, immunity of private life, legal relations between human, business and state. In the near future we will meet with fantastic level of transparency of our life, actions and acts. In fact, modern technologies together with Big Data will allow people and their actions to be tracked in different ways. When we use the Internet, when we purchase many things in internet-shops or large networks of supermarkets, when we move with mobile telephones – our actions can be tracked because we accumulate new information that can become a “food” for those persons who owns Big Data technology [3]. It demands increased attention from state authorities to adjust the use of new technologies properly.

To take advantage of new technologies in Ukraine a large number of questions is needed to be decided by society. These questions refer to direct improvement of

Formation of knowledge economy as the basis for information society

system state administration in Ukraine (and not only in IT industry but also in economy in whole). Moving of labor force, creation of new highly technological productions, development of innovative and informative society is not that simple. The problem is that there is no clear understanding, where and how intelligence technologies will be used, and in what concrete domains. The most unpleasant is that people are still not ready to be re-educated for IT trends. This is what can become a very serious challenge in future. Only economic strategy and step-by-step planning with concrete terms of digital transformations will make it possible to talk about real economic changes in near future. In addition, innovative technologies, such as Big Data and robotics, require considerable financial funds. Investments are the only way of such financial funds. If state administration system in Ukraine and Ukrainian economy will not be in compliance with global IT tendencies, Ukraine will be off-road for digital revolution for a long time. There is no alternative and there are no other solutions.

1. IDC FutureScape Web conference // https://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=IDC_P37531
2. Mayer-Schonberger, V. Big Data. A revolution that will transform how we live, work, and think / Viktor Mayer-Schonberger, Kenneth Cukier. — John Wiley & Sons, 2013. — 256 p.
3. Нестеренко, О.В. Кібербезпека цифрової трансформації бізнесу / О.В. Нестеренко // Formation of Knowledge Economy as the Basis for Information Society [Thesis of the 5th International Scientific Seminar, Vienna, Austria, December, 16-19, 2017] / by M.M. Iermoshenko, I.Y. Shtuler, Z.B. Zhyvko – Kyiv-Vienna: International Academy of Information Science, 2018. - 67-70 pp.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Мігус Ірина Петрівна, д.е.н., професор, головний науковий співробітник, Український науково-дослідний інститут цивільного захисту, м.Київ, Україна;
Лихолат Світлана Михайлівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту Львівського державного університету внутрішніх справ, м.Львів, Україна;
Томаневич Леся Миронівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту Львівського державного університету внутрішніх справ, м.Львів, Україна;
Живко Леся Михайлівна, старший слідчий СВ Галицького РВ ГУ Національної поліції у Львівській області, м.Львів, Україна;

КОНКУРЕНТНА РОЗВІДКА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Важливе значення в забезпеченні економічної безпеки України має захист її ринкових основ і, перш за все, захист економічної конкуренції. Безпека країни складається з безпеки її структурних складових і насамперед із безпеки її первинної ланки господарювання. Це майже аксіома. Разом із тим, економічні інтереси держави і її структурних складових не завжди збігаються. Про це наочно свідчить реакція на вплив ринкової конкуренції на економіку країни в цілому і на економіку окремого підприємства [1-2]. Для соціально орієнтованої економіки країни конкуренція є двигуном її розвитку та вдосконалення. І в інтересах держави захищати її усіляким чином. Для окремого підприємства – це головний біль, боротьба за утримання на плаві в бурхливому океані підприємницького ризику. І ставлення керівництва підприємства до економічної конкуренції відповідне.

У найзагальніших рисах процес конкурентної розвідки і контррозвідки в системі економічної безпеки підприємства складається з трьох етапів: (1) внутрішній моніторинг; (2) зовнішній моніторинг та аналітична робота.

Внутрішній моніторинг припускає, що працівники служби безпеки всіляко захищають підприємство від проникнення «шпигунів» і розвідників, а

Formation of knowledge economy as the basis for information society

також відстежувати дотримання співробітниками підприємства внутрішніх правил щодо нерозголошення конфіденційних даних [2]. Для цих потреб активно застосовуються як загальні інформаційно-комунікаційні системи, так і спеціальні інформаційні системи. Однією із найбільш поширених є ІРС (Information Protection and Control), яка захищає інформацію методом шифрування носіїв, а також повним контролем всіх можливих носіїв і каналів, через які, з технічної точки зору, може відбуватися витік важливої інформації (e-mail, icq, Skype, соціальні мережі, принтери, зовнішні носії, накопичувачі, USB, WiFi, Bluetooth і так далі). Особливої цінності така система набуває, враховуючи той факт, що до 75% конфіденційної корпоративної інформації розголошується мимоволі, помилково або з необачності персоналу [2].

Зовнішній моніторинг, відповідно до вище викладених положень, – це і є конкурентна розвідка в найбільш загальному розумінні. Він припускає збір повного об'єму інформації про конкурентів: технології, управління, об'єми збуту, чинники конкурентної переваги, стратегічні плани на майбутнє, стратегії завоювання ринку, можливі загрози для власного підприємства, методи оптимізації роботи, інновації і так далі.

Аналітична робота припускає проведення порівняльної характеристики, виявлення своїх сильних і слабких сторін, розробку конкретних рекомендацій для менеджменту з метою недопущення збитків, втрати частки ринку тощо [2].

Для того щоб інформація, яка належить підприємству, набула підстав для правового захисту, її слід подати як відомості, що місять комерційну таємницю та конфіденційну інформацію, які є власністю суб'єкта господарської діяльності. Цей аспект як полегшує роботу контррозвідки, так і ускладнює, адже вимагає виконання певної процедури щодо визначення інформації в якості комерційної таємниці.

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

Сильний конкурент – потенційна та реальна загроза для фірми. Для того щоб вижити в світі конкуренції, треба постійно рухатися в напрямку НТП, займатися інноваційною діяльністю, підвищувати конкурентоспроможність власних товарів, впроваджувати маркетингові технології, вести комерційну розвідку, дбати не тільки про тактику та стратегію, але й про оперативне мистецтво конкурентної боротьби. Усе це великі проблеми для керівництва.

В умовах жорсткої конкуренції сфера безпечного функціонування настільки звузилася, що постійне і масове незадоволення даної потреби негативно впливає на функціонування і розвиток окремих громадян, сімей, організації, держави і суспільства в цілому, поглиблюючи кризовий стан їх життєдіяльності. Саме тому забезпечення економічної безпеки належить до числа національних пріоритетів і є гарантією незалежності країни, умовою стабільності і ефективності життєдіяльності та розвитку суспільства. Це пояснюється тим, що економіка є однією з найважливіших сторін діяльності особи, організації, держави і відповідно без ефективної економіки неможливо забезпечити і національну безпеку.

Таким чином, економічна безпека з одного боку є складовою частиною системи національної безпеки, поряд з такими її елементами як технологічна безпека, енергетична, продовольча, військова, екологічна, інформаційна та інше.

З другого боку кожний елемент національної безпеки має економічний аспект. Тобто, тут все взаємопов'язано: не може бути військової чи інформаційної безпеки при неефективній економіці, так як не може бути ефективної економіки коли суспільство перебуває в стані конфліктів та інформаційної війни. Крім цього безпека в Україні забезпечується через створені організаційно-правові механізми і заходи.

Formation of knowledge economy as the basis for information society

Організаційні механізми представляють собою систему законодавчої, виконавчої та судової влади на всіх рівнях державного управління, а також системи відповідних організацій різних форм власності та відповідну діяльність особи.

Правові механізми закладені в нормативно-правових актах, починаючи з Конституції України і закінчуючи інструкціями в яких вписані права споживачів щодо захисту їх споживчих прав тобто економічних інтересів. Разом з тим організаційно-правові механізми забезпечення економічної безпеки в Україні мають ще багато вузьких місць. Одним з них є низька захищеність інформаційної сфери країни.

Сьогодні світ приходить до висновку, що майбутня війна (а це війна 2025 року за розробками аналітиків США) буде війною знань, тобто війною в інформаційній сфері. Знання особливо важливі, оскільки на підставі їх приймаються ті чи інші рішення [1, с.28].

Процес впливу йде за схемою (Рис. 1):

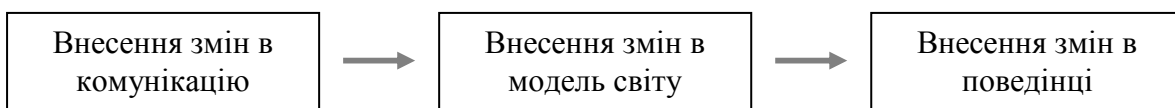

Рис. 1. Схема процесу впливу інформаційної сфери на діяльність людей

Інформаційна сфера (ІС) стала сьогодні базовою для розвитку всіх інших сфер: економічної, політичної, військової, дипломатичної.

В інформаційній сфері України відбуваються різноманітні події і явища, вивчати й аналізувати які стає життєвонеобхідним для будь-якого суб'єкта. Комерційним структурам необхідно знати все про конкурентів та клієнтів, вміти оцінювати кон'юнктуру ринку, вести маркетингові дослідження тощо.

Узагальнюючи доробок вітчизняних науковців [1-4], ми дійшли висновку, що сьогодні відсутній єдиний підхід щодо класифікації та чіткого визначення

Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства

ознак розвідувальної діяльності. Поняття «конкурентна розвідка», на нашу думку, у найбільшій мірі відповідає сучасному трактуванню розвідувальної діяльності та взаємопов'язане із процесом гарантування економічної безпеки. Служба конкурентної розвідки діє виключно законними методами, користується тільки відкритими джерелами, оскільки робота розвідника — інформаційно-аналітична, тобто збирання й обробка різних даних, що впливають або можуть вплинути на розвиток бізнесу.

1. Єгоров В. З історії розвитку промислового шпигунства / В. Єгоров // Дзеркало тижня. — 1994. — 31 грудня. — № 13. — С. 14.

2. Живко З.Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізми забезпечення, управління. Монографія / З.Б.Живко. – Львів: Ліга-Прес, 2012. – 260 с.

3. Андрощук Г. А. Экономическая безопасность предприятия: защита коммерческой тайны / Г. А. Андрощук, П. П. Крайнев. — К. : Вид. Дім «ІнЮре», 2000. — 398 с.

4. Соціально-економічний розвиток держави, регіону, підприємства в нестабільних ринкових умовах. Монографія / З.Б.Живко, С.Б.Князь, В.І.Ляшенко, Н.В.Осадча та ін.[за заг.редакцією докторів економічних наук, професорів А.М.Штангрета(Україна), А.П.Левітської (Молдова)]. – Львів : Українська академія друкарства, 2015. – С.372-400. (506 с.).

[The 6th International Scientific Seminar
Berlin, Germany – Amsterdam, Netherlands
Paris – Rouen, France
Kyiv, Ukraine

April 29- May 8, 2018

«Formation of Knowledge Economy as the Basis for Information Society»

IAIS is not responsible for the content of author's materials

Passed for printing d.d. 11.06.2018. Format 60x80 1/16.
Paper offset. №1. Ofset. printing. Garn. «Times New Roman».
Conv.print.sheets 8. Circulation 300 copies. Order 65.

International Academy of Information Science,
180 Antonovycha str, Kyiv 03150, Ukraine